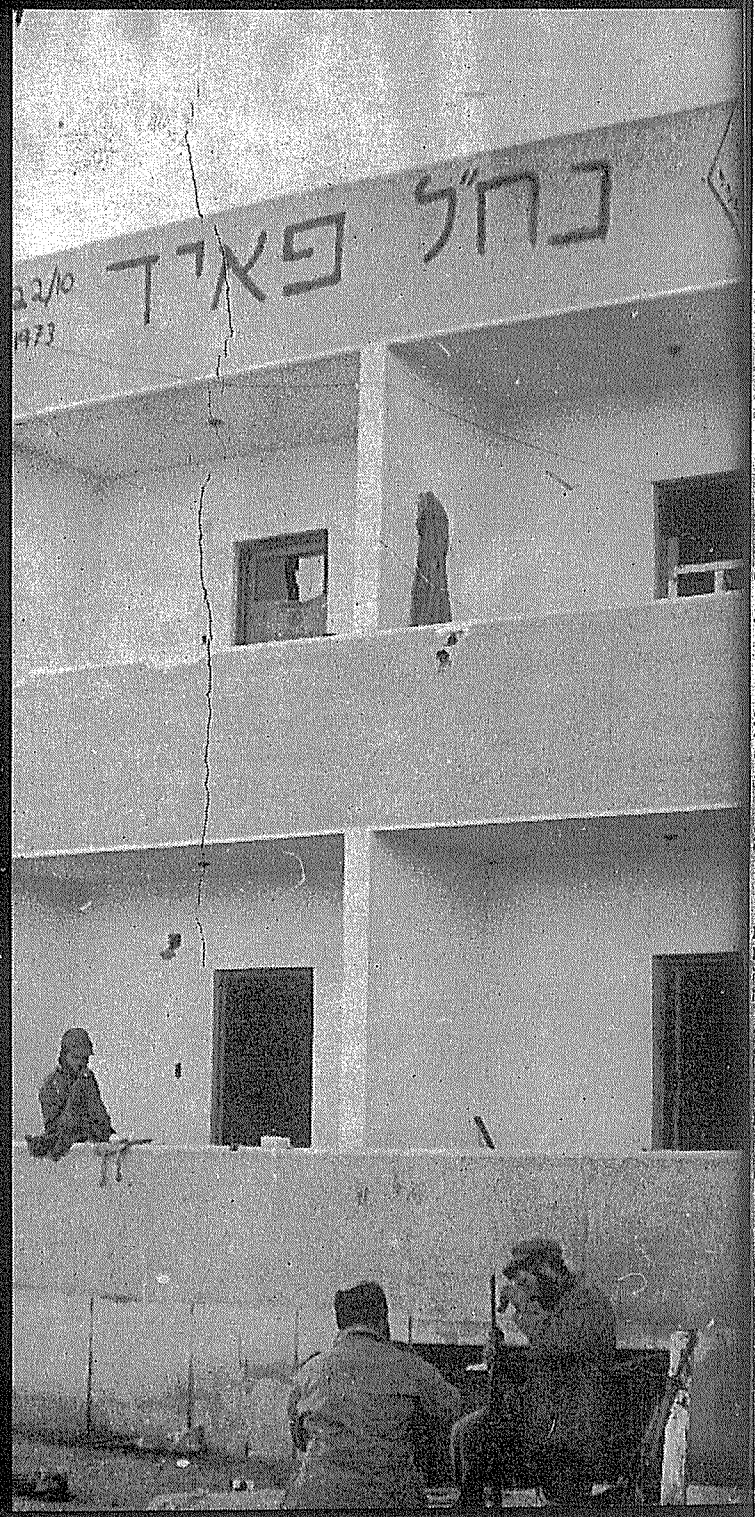
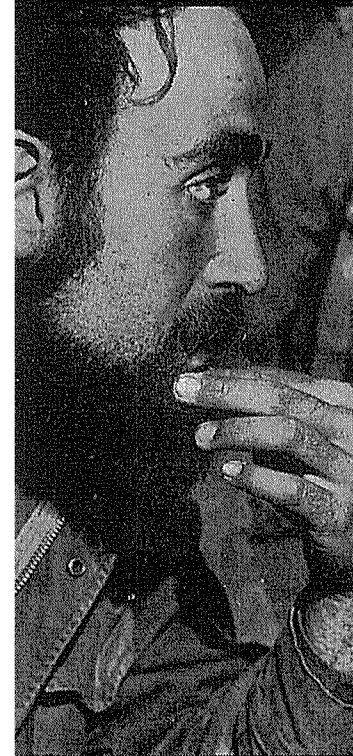
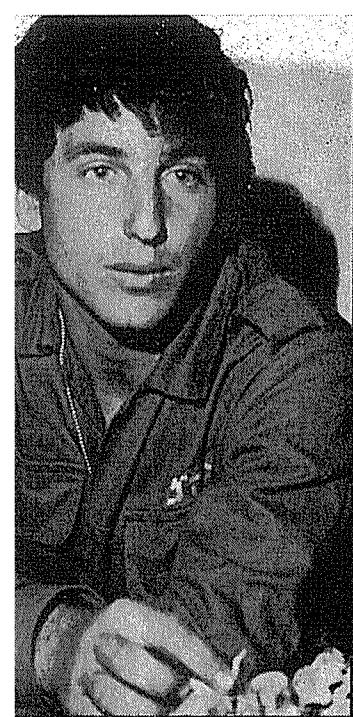

הנח"ל במלחמה

במחנה נחל

מס' 2-3 (263-264) * דצמבר 1973 * 2 ל"ו

פקודת יום ליום הנח"ל

נובמבר 1973

חיילים נחלאים!

בחודש נובמבר 1973 חל יום השנה ה-24 לקיום הנח"ל. אנו עומדים כיום בסיומה של מלחמה, אשר היתה מה-קשות שידעה מדינת ישראל. למרות שהופתענו במלחמה זו, הרי הודות לגבורה, להקרבה, לעוז הרוח ולתושיה אשר הפ-גיננו חיילי צה"ל ומפקדיו מעל ומעבר לאשר ידענו בעבר — סיים צה"ל מערכה זו בהשגים מרשימים ביותר.

לוחמי הנח"ל לקחו חלק כלוחמים במיטב יחידות ה-שריון, החת"ס והצנחנים. ליחידות הנח"ל בתעלה וברמת-הגולן, סיפורי גבורה, אשר עוד שנים רבות בעתיד יסופר בהן. גם מן ההיבטים האחרים לא משכנו ידינו ולמרות הקשיים הרבים, עסקו חיילי ההיבטים בפעילות מאומצת של בטחון שוטף ובקיום ענפי המשק בהיבטיות, וזאת מתוך ראיית העתיד, בימים שעיקר תשומת הלב הופנתה לחזיתות. על כך מגיעה להם הברכה.

אנו מצויים כרגע בעיצומה של מלחמה מדינית, אשר היא קשה וחמורה לא פחות, ומחייבת אותנו להישאר בכוננות מתמדת, מאחר שסיכוני המלחמה הצבאית טרם פחתו.

עליכם, הנחלאים, יהיה להמשיך ולשרת ביחידות הלוח-מות ובהיבטיות ולהתכונן לתקופה של אחרי המלחמה. אמנם, בטחוננו המיידי תלוי בעוצמתנו הצבאית והמדינית, אולם בביצוע עתידנו מקום נכבד להתיישבות, אשר תיישב שטחי הפקר ותיצור התשתית לקליטת עליה.

במשך השנה החולפת הקימונו ההיבטיות חדשות בבק-עת-הירדן וברצועה, איזרחנו ותקיות והשלמנו משקים. נקוה שבשנה הבאה נגביר את קצב ההקמה והאיזרח של ההיבט-זויות ונוכל להפנות מאמצים מן החרב למגל.

בברכה,

אשר דר, אל"מ

מפקד הנח"ל

התוכן:

עמ' 4-7	* הטירונחלאים
עמ' 8-12	* הצנחלאים
עמ' 13-15	* הבוגרים
עמ' 16-18	* הנח"ל בצפון
עמ' 19-20	* הנח"ל במרכז
עמ' 21-26	* הנח"ל בדרום
עמ' 27-29	* השיריונחלאים
עמ' 30	* התותחנחלאים
עמ' 31-33	* השל"תניקים
עמ' 34	* על להקת הנח"ל
עמ' 35	* אוזן נחלאית שמעה ש...

כתבי וצלמי במחנה-נח"ל, בשירות חובה ובמילואים, "חרשו", מן היום הראשון. למלחמה, את הארץ, ועקבו מקרוב אחר יח-יות הנח"ל, בחזית ובעורף. את רשמיהם הבאנו בשלושה "גליונות מיוחדים ללוחם", שפרסמנו בעת המלחמה. עם הפ-סקת-האש ערכנו "סיבוב שני" אצל יחידות הנח"ל, לסיכום פעולותיהן במלחמה.

גליון זה — כולו, וכל רשימה ורשימה שבו, הם פרי עבודת-צוות. לכן, לא היה הפעם טעם לתת שמות מחברים לכל מאמר, כל בכל מקום היינו צריכים לצרף את הרשימה המלאה הבאה: כתבו: צבי רימון, חיים שקדי, חגית בן-עמי, אילון ירדן, יעקב מאור, אולי גלאי.

צילמו: אלכס גל, שמואל יערי, אלדד ניר, מיכאל שריד.

במחנה נח"ל

העורך הראשי: זאב ענר. העורך: בונה תירוש. עורך משנה וצלם: אלכס גל. כתבים: צבי רימון, חיים שקדי, חגית ברעמי, אילון ירדן. תכנית: שמואל ברנד. צלם: אלדד ניר. מעבדה: מיכאל שריד. "הדפוס החדש" בע"מ, תל-אביב. בהוצאת מפקדת פיקוד הנח"ל ואגף הנוער והנח"ל במשרד הבטחון. דמי מנוי שנתי — 10 ל"ה. המעוניינים לחתום, יפנו להוצאה לאור של משרד הבטחון, הקריה, ת.ד. 7103, ת"א. כתובת המערכת: ת.ד. 7069, הקריה, ת"א, טל. 210210.

המערכת אינה מחזירה כתבי יד שלא נדפסו.

ברשימה זו תמצא' מספר מצרכים העשויים להיות לתועלת רבה לחייל שלך:

● משחת שיניים	● שפתון —
● מברשת שיניים	● לשפתיים יבשות
● סבון	● מפיות נייר
● קצף גילוח	● תיק רחצה
● מי גילוח	● תיק תפירה (כיס)
● מכונת גילוח	● שרוכים
● סכיני גילוח	● משחת נעליים
● מראה	● מדביר חרקים
● ספוג רחצה	● אולר
● סבונה	● עט
● מסרק	● בלוק כתיבה
● מברשת שיער	● מעטפות
● טלק	● פינג'ן
● מצית גז	● גרביים
● סוללות	● כובע גרב
● שק שינה	● צעיף
● כרית	● אפודה
● מגבת	● כפפות
● לבנים	● ממחטות

לרשותך בשקם חבילות מוצרי
מזון לחיילים מוכנות למשלוח.
המשלוח באמצעות שקם

לנוחותך ונזי
קניותיך בשקם

הנוער החלוצי לוחם

הנוער הזה. תמיד אנחנו מקווים, בשבילו ובשם כילנו, שלא יצטרך להוכיח את עצמו במבחנים של אש. אנחנו מאמינים באיכותו גם כך, ואם חייב הוא להוכיח שאכן בשמו — כן הוא, התי פללנו תמיד שמבין תיבות שמו "נוער" חלוצי-לוחם", יפסח המבחן על התיבה השלישית, משום המידות שבו — והנה, שוב ושוב, נאלצים הנערים האלה להוכיח שגם לוחם הנוער הזה, לוחם בעז, בעקשנות, בידע, בגבורה.

עם מרוץ המלחמה, התגייס הנח"ל כולו על כל יחידותיו, בסיסיו, היאחזויותיו, ונלחם ב"רמה ובסני, בעיר פואץ ובשארם-א-שייך. נלחם במטנקים, בתותחים, במסוקים ובנגמ"שים ורשם דפים משלו בספר מלחמות-ישראל.

אין העמודים הבאים — סיכומה של מלחמה. הם, אך, דפי-זיכרון.

הטיירונית לאים

על מפתנה של אפריקה

על מפתנה של אפריקה, בשלושה בנינים תלת-קומתיים, שהיו פעם לבנים ושימשו למגורי משפחו הקצינים המצ-ריים, חיה, פועלת, רועשת ועובדת יחידת הנח"ל, שנפתול בראשה. ודגל הנח"ל מתנופף לו שם, ברוח האיתן, על גג בנין המפקדה, מביט ימינה, מביט שמאלה ונראה מרוצה למדי. "דשא אין אומנם — אך זיבולים יש ויש", אומרים לנו נחלאים, נו.

על הקרקע החולית שכאן, פזורות ערימות אפר: שרידי מדורות הובל שהבעירו הנחלאים, זבל אשר היוותה שלל המלחמה העיקרי (מבחינה כמו-תית, לפחות) באיזור, וככל-הנראה יש לצבא המצרי פירוש משלו לסגיסיה ובריאות.

לכלוך עצום ורב זה, שהדחים ממש את הנחלאים בכמותו ו...איכותו הזב-לית, משך למקום שתיים-שלוש ארמ-יות של זבובים ויתושים על נשקן, אשר איימו להביס בכוחם העדיף את החיילים החרוצים-רחוצים שלנו.

בחדר הקטן ה, מרוהט" בשתי מי-טות שדה, שולחן גדול וקנקני-קפה, אנו יושבים עם נפתול והוא מספר: "באנו לכאן מיד עם טיהור המקום. התפקיד שקיבלנו כאן הוא אבטחת ה-שטח וסריקות בסביבתו הקרובה וב-רכסים הרחוקים יותר. כן הקצינו אנ-שים לאבטחת מתקנים וסריקות באיזור. בבוקר נראים הכל פרועי שיער, קופצים על הזחלילים הרוסיות, ש-תישאנה אותם לתפקידים היום: סרי-קה אחרי חיילי אויב, ושבייתם.

עווי — אחד החיילים — שיער חלקי ופנים נעימים מספר: "לפני ש-התגייסתי, אמרתי לעצמי: אני רוצה להשתתף במלחמה, לקחת חלק בהר-פתקה גדולה, לעמוד במבחנים עליו-

גים ובאתגרים אישיים כאלה, שרק חוויה אינטנסיבית, כמלחמה, יכולה להציגם. עכשיו זה כבר עבר לי....

ראיתי גוויות, גופות, קטניות ופציעות; הרגשתי את ההתרגשות העזה והפחד הגורא — וכל מה שאני רוצה עכשיו הוא לגמור". הוא מדבר בשקט, ברצי-נות, בכאב, במבוכה גדולה.

ושוב ארוחת ערב — ובנח"ל אוכלים תמיד טוב אפילו באפרי-קה. המפקד מחייר. את התידור למפקדים העביר בישיבה שנסתיימה זה עתה, עכשיו תור הסיפורים, הרכי-לות, וההשמצות הקטנות של קינוח-סעודה. דיונים אלה פותחים בדרך-כלל ב"מעשה שהיה" ונגמרים בבעי-יתויו המשפחתיות ומנהגיו הנסתרים של קרבן-תורן.

וגם זכרונות: במלחמה רצה ההיס-טוריה במהירות עצומה, ומה שקרה שלושם נראה עכשיו בלה ומוזק: ג'קי מספר כיצד היה עליו ועל אנשי היחיד-ה שלו להעביר כח מעבר לתעלה. ההפגזות, הרעש, הפחד. פגישה ראשו-נה של חיילים צעירים עם המלחמה, עם הדם. חייל שקיבל הלה, אחר ש-הקיא. השוחות נחפרו בחופזה, נגד תקיפת המיגים. הנחלאים השתדלו לא להסתכל אליהם, וגם ג'קי התקשה להישאר קר רוח: "זה היה נורא, לא כמו בסיפורים".

טיירונית, כאשר תפסה אותן ה-מלחמה. כל אחת מהן שמה לך בקופסה מוצר אחר. אם את מנת הקרב שלך ארזו בסרט מס' 6, דע שאת התיס ארזה לך (ב-אהבה) ציפי פרומקין, מגרעין "דווקא", והחלבה והסוכריות שבידיך היו, קודם, בידי אריאלה פוגלק, מגרעין "אליעזר", ואילו אפרת קריב, מגרעין "יואב", עו-מדת בקצה הסרט, מכניסה ב-קופסה "מכתב-אהבה" וסוגרת את הקופסה.

לא את כל המלחמה בילו הבנות באריות מנות-קרב. כשהתחילה המל-חמה היינו בבית, מספרת אורנה, מ-גרעין "גזית". חלק מאתנו נסעו ל-משקי היעד שלנו, לעזור בעבודות משק שונות. כי ידענו שיש מחסור ב-ידיים עובדות, כי חברים רבים גויסו. האווירה במשקים היתה טובה. ידענו שאנו עושות שם עבודה חשובה, אבל מצד שני כחילות — הרגשנו שאנחנו

תמונה לאנכום: כשהגיעו חברה אלה, מהמיונים, לפאיר, והניפו שם את דגל הלאום ואת דגל הנח"ל, מיד הכינו שעושים היסטוריה וליתר כטחון — הצטלמו.

לא עושות כלום. כל הזמן קיוונו ש-למרות שאנחנו רק טירוניות, נוכל לע-זור במשהו. לכן, שמחנו כל-כך כש-הודיעו לנו על העבודה כאן.

מאות מכתבי "עידוד"

מאז — ועד להודעה חדשה, הן עוסקות באריות מנות-קרב. העבודה משעממת, לכאורה, אך בפני הבנות סיפורים מעניינים רבים, בעיקר ב-זכות... המכתבים. הבנות מכניסות מאות מכתבי "עידוד", לתוך חבילות המזון. בדרך-כלל הן שולחות את המכתבים בעילום-שם ומפזרות בהם בדיחות על התיאבון, והחזקת-אצבעות. הנוסח השיגרתי-כמעט הוא: "היו בריאים, וחזרו הבי-תה בשלום, מהנחלאיות שבעורף". ב-מידה ואין בידי הבנות מכתבים, או שלא היה פנאי להכניסם לחבילות, הן כותבות על הקופסאות: "מחוני-קוט לכם אצבעות..." בנוסף על מכתבי הבנות, הגיעו ל-משלוח מכתבים רבים שנאספו מילדי כיתות נמוכות, בתיאספר ברחבי ה-ארץ. רוב הילדים כתבו דברים בסגנון

מהנח"ל — מנות קרב באהבה

מנות קרב אלו שאנו אוכלים, איך מכינו אותן למשלוח? בבסיס-הספקה, באחד ה,איי-

זאב: עם כל הלב

טירונים בכוח שצלה את התעלה

יאומן כמה שזה מפחיד... אחד הנהגים אמר תהילים — וזה בודאי עזר, כי פתאום נעלמו המיגים...

השיבה "הביתה"

והגיע גם יום הפרידה: הסתבר ש-הם פשוט נגנבו מהנח"ל... דני, מפקד הכוח, אמר להם שבעצם אין שום סיבה שהם לא ישארו בצנחנים. "כתבו מכתב אלי — והכל מסודר", מצטט אותו מישל בגאווה. אז הם חוזרים לבסיס. מבטי הקנה אה וההשתאות על פני חבריהם, מבטי ההערכה של הסגל, קלאצ'ים בידיים וקפל"ד צנחנים על הראש — כמעט כמו לחלופ בדיונגוף בצהרי יום-ששי, בתוך משהו אמריקאי פתוח... אבל צבא זה צבא, חברים: "קלא-צ'ים — למחסן! גומיות במכנסים, מה איתכם?! צחצוח, גילוח — מסדר ביקורת בעוד שעה! איפה אתם חושבים שאתם נמצאים?" — נאום הגבר המ"כ. וכך הווה וכך יהיה, וכך חזרו השיבה לחיי טירונות, להיות שוב נחלאים מן המניין. רק מה? יש מה לספר לנכדים.

"פשוט, כדי לא להפריע לצנחנים" — מסבר את אוננו משה — "אבל אז היה כבר מאוחר מדי". לא נמצא שום רכב שיחזיר אותם לבסיס. הם נשארו איפוא במקום, ובבוקר עם שוך ההפגזה, עזרו בהעמסת תחמושת. ושוב — הפגזות: "מורידים את הראש — וני-עשים אישיים", אומר גדליה.

עד שבא אותו אל"מ, שדרש לפנותם בכל מחיר... הם ידעו שאסור להתווכח עם אל"מ, ופינו את עצמם — 200 מטר אחורה, "ואיך שהתפנינו על הדקה" — נחת פגז במקום שבו עמדנו קודם... ומיד התחילה הפגזה הפצצתית מאד, והם ראו את הולדות דוהרות ריקות — וחזרות עמוסות פצועים.

ובצהריים, הגיעו 12 מיגים: שישה מימי, ושישה משמאל. גדליה: "ואז הרגשנו מה זה ריסוס ממטוס... לא

של הרס"ר שהופקד עליהם (יותר נכון, שהדריך אותם כי, כאמור, הם היו, שם, חיילים לכל דבר) — שזה יאפשר להם לצאת עם הצנחנים ל-צליחה...

הרס"ר נכנע ל"בסוף לכת הנחלאי העדיף, וכך התקדמו השישה עם ה-טור, עד שנקלעו להפגזה רצינית על חוף-התעלה. הכוח התמקם והשישה ישנה ליד הצידה. "מה ישנה?! מי ישנה?! — מבטל אותנו מישל — ה"ה רעש אימים. גדליה דחף פלג-לית לאוון, כנגד הרעש..."

הפגזה אחרי הפגזה

מה מרגישים חיילים-ירוקים (למדי) תחת הפגזה? לא נעים, לא נעים... בשלב מסוים רצו השישה להתפנות אחורה, לחיקו של "אבא נפתול",

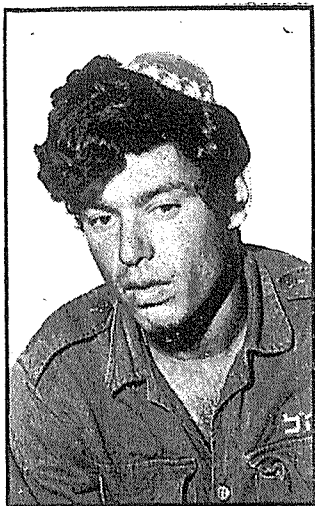
הו סיפור שנשמע קצת פנטסטי — טי מכדי להאמין בו, ואף-על-פי-כן כולו אמת: סיפור קורות-הם של 6 נחלאים, שחלב הטיירו-נות טרם יבש מעל שפתותיהם, אך דוקא הם טעמו טעם מלחמה ואש, יותר מהרבה ותיקים ומ-שופשים. בחזר אוכל מאולתר אנו עם 5 מהם: ישראל, משה וגדליה, מגרעין, "צורים" לסעד, מישל מ"צורים" לבארות-לחצק וחנון מגרעין, "אלי" לאל-רום. ביום ו', בשבוע הראשון למלחמה, היו השישה בכוח אשר עזר להת-ארגנות יחידת צנחנים, אשר גו-עדה לצלות, מאוחר יותר, את התער-לה. אין צורך לומר שהעבודה נעשה תה בהתלהבות וביעילות, מתוך רצון עז להיות לעזר ולתורם (אפילו — קצת) להצלת המשימה, שבסודה הי-כמוס הובאו.

בערב-שבת, כשהזרו חבריהם ל-יחידתם, נשארו השישה עם הצנחנים, לעזור להם בארגון הפרטים האחר-נים. עם פרידה לא-מתוכננת זאת מי-חידתם, מתחיל סיפורם הפרטי של הי-שישה.

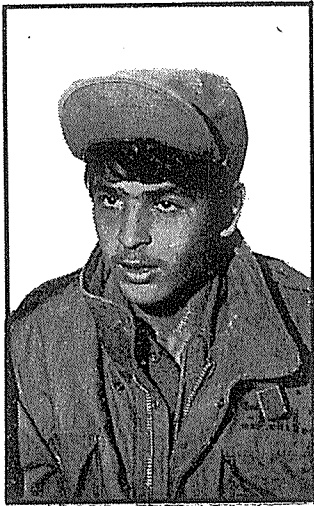
לילה ראשון

בלי אמה

את הלילה הראשון בלי-אמה (נפר משאיות הציד של הצנחנים. "ואז באה הפקודה לרדת למיתלה" — נזכר ישראל. אנשינו הצטרפו לכוח, וכן התחילה ה"הרפתקה הגדולה" — "בדרך לשם" — אומר חנון — "כבר ירדו עלינו 8 מיגים. הציד שלנו והי-נשק נשאר על משאית אחת, ואז פשוט התכופפנו, התחלנו לשקשק..." "בלילה העירו אותנו וביקשו שנבוא לעזור". "ביקשו" — מדגיש משה, וכך עבר הלילה בארגון חגורי צליחה ומיון תחמושת, וכן בשכנוע נמרץ ועיקש

צוקה א'

צוקה ב'

צוקה ג'

בתעלה, יש חשיבות מרובה לדברים שאני עושה, ולכן אין לי שום רגשות אשם על אי-ניצול הפוטנציאל שלי. פגשתי חבר שיספר מה הוא עשה בסניג, בקירבת קו הראשון, ונוכחתי לדעת שמבחינה טכנית הוא עשה פחות ממני, למרות העובדה שהיה קרוב יותר לאש."

לא כולם מסכימים עם-משה. עדיין לא סיימו טירונות ולא יודעים אם הם עדיין בגדר טירונים, או היו כבר ל-חיילים: "אני עדיין צריך להיתקל באויב, כדי להוכיח את עצמי" — אמר אחד מהם.

המחמאה

ואילו משה וולף חושב אחרת: "ה-מ"כים שבאו לאמן אותנו היו מילוי-אימינים, אנשי סיירת שבאו מחו"ל, לחפש את המלחמה. היו אלה שועלי קרבות, שכנראה לא מצאה חן בעיניהם העובדה שיצטרכו להילחם בצד טירו-נים. המ"כים החליטו, באמצע האימון, להתחיל באימון-פרט, כדי לראות אם מי יש להם עסק. לאחר חצי יום, הפ-סיקו את האימון ואחד המ"כים אמר לנו: "אתמול, כשבאתי אליכם, פחדתי לצאת איתכם לקרב. עכשיו אני נותן בכם אמון מלא. זו הייתה מחמאה אמיתית. עכשיו אני כבר יודע שאני — חייל."

שאלת-חיים

לבסוף עברו חיילי נח"ל-חוף אלה אימון מיוחד. זו הייתה סידרה קשה מבחינה טכנית. הרבה יותר קשה מכל הסדרות שהורגלו בהן, עד אז. הקושי לא היה להיות היחיד, שבין האימו-נים, "לפני" — "אחרי" פרוץ המלחמה.

מספר אלי כהן: "חזרנו על הרבה תר-גילי כושר, אבל עכשיו ה"אפוצטות" היו אחרות. לפני המלחמה הייתי מת-אמן לפעמים בחוסר חשק, אולם עתה ידעתי שביצוע ה"אפוצטות" כהלכה, יכול להיות שאלת-חיים. לכן עשיתי זאת ברצון ובתשומת-לב."

לאחר הסידרה, מצאו את עצמם החיילים בבקעת-הירדן, מוכנים לערוך "קבלת-פנים" חמה, מתאימה לירידנים, אם רק יבואו. "מצד אחד רצינו להוכיח את עצמנו, ומצד שני — די חששנו, עד שזה לא קורה לך, אתה לא יכול לדעת מהי ההרגשה" — אמרו.

בנוסף לתפקידים הרשמי, היו שקיבלו תפקידים נוספים, כמו אבטחת אנשי ההגנה הקרבית, שעסקו במיקוש ו-פריצת דרכים, לאורך הירדן.

"עשיתי יותר"

מחברי בפנינו

כך עברה עליהם המלחמה. קשה להם לסכם אותה.

משה, מגרעין, "עלה", חושב שהוא הרגיש את המלחמה. ודאי רצה לעשות יותר, אבל אינו מצטער ואינו מחוספל: "ידעתי שאפילו אם אני לא נלחם

מסידרה - למלחמה

ח מסין. שמש חזקה שורפת את בקעת יריחו ומחזירה למקו-מו כל חייל, המנסה לצאת מאו-

זה: "חיילי אמיץ וגיבור! אני שולח לך את מלוא האהבה והאוכל". או כאלה ששלחו ציור שלהם, ופשוט הי-סיפו "בתיאבון".

ילדה אחת, מכיתה ב', כתבה: "אמ' נם אני קטנה, אבל אני רוצה שתתי-כתב גם איתי".

מה משיבין?

הבנות קיבלו כבר זרם לא-מבוטל של תשובות למכתבים ששלחו.

כל המשיבים כתבו "תודה רבה", בוריאציות שונות. לפעמים היתה גם תוספת: "המורל כאן על הגובה", או "אני חייב לציין בשמחה שהמכתב שלך תרם להעלאת המורל". היו הצ-עות רבות להתכתבות והבנות, כמוכן, הגיבו עליהן בחיוב. היו כמה מכתבים יוצאי דופן, כמו אותו מכתב שקיבלה נורית שמעוני מגרעין, "ואב", מחייל קרבי שראה הרבה דם, וסיים את מכתבו במילים — "תודה, ואולי להתי-ראות".

"שגיא", היה בכוח שיצא למרדף אחרי שני אנשי קומנדו. התברר הלכו אחד ריהם בהרים ובגבעות, עד שהגיעו לאיזה בית בדואי, כשאנשי הקומנדו ראו אותם, זרקו את הנשק מידי והרייזו ידיים.

היו עוד מקרים שבהם נתקלו טי-רונחלים בכוחות מצריים, ובהם תפסו טירונחליו שבויים.

אהרון ברקן היה בסיוור עם המפקד והקשר. הוא מספר: "עלינו למעלה, לבקר את התבר'ה, ופתאום אנחנו רור אים אינו קבוצה שמתקרבת. חשבנו שאלה גרד"עם, בגלל מדי התאקלי של-הם, אבל כשהם התקרבו ממש, ראינו שאלה מצריים. התבר'ה תפסו עמדות ואז ראינו שהם מנופפים עם גופיות שלהם לאות כניעה, ולכדנו אותם."

ה"מת" החל לדבר

בפעם אחרת, התחבאו כ-30 איש בתוך מערה. רובם נהרגו שם. כיוון שזה התחיל להעלות ריח לא טוב, עלו התבר'ה לקבור אותם. הרס"פ גיאסי הלך לראות מה העניינים, ופתאום ראה גופה משונה: "נגעתי בו והוא לא זו, אבל הרגשתי שהוא חיי. יריתי צורר באוויר והוא — שום דבר. כפי הנראה היה בהלם, אז התחלתי לדבר אל ליבו שיסגיר את עצמו וידבר, ואז הוא קם."

ריקן, מגרעין "אורן", ראיין את השבוי. הסתבר שזה היה מורה בכי-תות א-ב, "בבי"ס, באלכסנדריה, וגויס למילואים. הוא טען שהוציאו אותו בכוח מהבית, וחשש שאם יסרב, כפי שעשו שכניו, יהרגו אותו. הוא אמר בין השאר שהוא מפקד לחזור למצרים, ורוצה להישאר איתנו."

"אז מה אם הייתי בקו?"

"כשחזרנו לבסיס, אחרי המלחמה, מסכם אברג מרטינגר, מגרעין "עקב" — נתקלנו במבטי קנאה מצד החב-רים שנשארו בבסיס. כשחזרתי לבסיס, הייתה לי הרגשה מוזרה: חברים שלי החלו פתאום להסתכל עלי מלמטה למעלה, וכל זה למה? אז מה אם קיבלתי משימות וביצעתי אותם? הייתי בקו, אז מה?!"

מי היה מושער לפני חודשיים שה-טירונחלים הירוקים ירכבו כך על זה-לים, כוותקים ומנופפים, בערכות סיני.

טירונים תופסי-שבויים

רק אחרי למעלה משבוע, שבהם ביי-צענו כל מיני עבודות אחרות, נסענו לרפידים, ומשם לאיזה מקום אחר. שם מילאו התבר'ה תפקידי שירות-תים שונים, שהיו חשובים מאד מבחינה מבצעית. כיוון שהיה חשש להת-קפת טנקים מצריים, תפסנו עמדות שמירה, חפרנו שוחות, ומיקשנו האי-זור."

מרדפים ושבויים

העבודה במשך הזמן נעשתה חד-גונית, אך הסיפוק הרב וקוריוזים שרי-נים גיוונו את הפעילות. סמך, מגרעין

וביצענו משימות קרביות", או "נסלתי חלק במערכה, ואני מר-גיש עכשיו שאני יכול לזקוף את הראש, כחייל."

חלק מכל אשר עבר עליהם בין שתי שיחות אלה, מסכם אהרון ברקן מגרעין "עקב": "כשפרצה המלחמה, היינו בסידרה בנגב. כולנו רצינו לצאת ולעשות משהו. לא פחדנו. היו בנים יחידים שניסו להסתיר שהם בנים יחידים, כדי שיוכלו לצאת לקרב. ידענו שנלך לשמירות, אבל לא העזנו לחשוב שנשתתף במלחמות-ממש."

"אנחנו ירוקים. איזו עבודה יכולים כבר לתת לנו? חשבנו שיתנו לנו שמירה על איזה מיתקן בעורף, אבל שיתנו, היינו מתים לעשות משהו. ידענו שלא ישלחו אותנו לחזית, אבל רצינו שלפחות לא ישאירו אותנו בבסיס". כך זיכרו חיילי נח"ל-חוף בימיה הראשונים של המע-רכה. לאחר הפסקת-האש הם זיכרו אחרת. אז נשמעו דברים בסיגנון: "היינו בקו הראשון,

אנו באנו - במערב לתעלה

סע פיללים, ונעלם לפני שהספקתי לענות.

זה נוער!

בינתיים התארגנו התבר'ה לעבודה. תענוג לראות אותם. התבר'ה לא מביישים את צור מחצבתם החלוצי, ואם אברהם שפירא ז"ל היה רואה את מה שאני ראתי, בטוחני, שהיה אור-מר: "זה נוער זה...!"

והחלו לפרוק במהירות את הציוד שעליו. הכל נעשה במהירות: במהי-רות הועמסו על המטוס, במהירות הגענו, ובמהירות אנחנו פורקים — אין זמן, "תראה את צביקה", שמעתי חייל אומר לחבר שסוחב איתו ארגז תחמושת. "תראה איך הוא סוחב של-שה קיטבגים, נוסף על התגור והנשק", וכשראו על פניו הבעה של לא-מבין, אמר לי השני, בקריצה: "אתה צריך לשמוע את הצביקה הזה מקטר במ-

טת הנחיתה, והרגשנו את בלימת ה-גלגלים על מסלול הנחיתה, יצאו ה-חבריה מהאדישות. "מה? כל-כך מהר?" שאל את עצמו חייל ליד. לפני שהספיקו לעכל את העובדה, כבר נפתח הפתח האחורי של המטוס

טוס ההרקולס נע במסלול מהמראה כשחרטומו מופ-נה לצד מזרח, הגביר מהירות ו-ניתק מן הקרקע. מטוס תובלה הממריא משדה התעופה ברפי-דים אינו מחזה יוצא-דופן, אבל בהמראה היה, בכל-זאת, משהו מהמיוחד. המטוס הסתובב ב-אוויר והיפנה את חרטומו — אחורה, ואולם הנחלים שנמ-צאו אותה שעה בתוך המטוס לא התפלאו על כך.

הם היו עסוקים בהתארגנות ובנס-ינות למצוא תנוחה נוחה לשיבה בין הציוד, הקיטבגים, החגורים, ואר-גזי התחמושת שבמטוס. וחוזי מזה, הם ידעו טוב מאוד לאן פניהם מוע-דות ולא נראו מתרגשים מכך. הציוד העסיק אותם יותר. "עוברים את התע-לה, אז מה? אמר לי גינאי אחד, והמשיך בנוסיונותיו (חסרי הסיכוי) לחלץ את הרגל מתחת לערימת קיט-בגים.

תסתכל עליו

על צביקה!

רק כעבור זמן, כשקיבלנו את חב-

פתאום נח"ל אוריר

תגיד להם שאני סוף סוף עושה משהו

סמיכות המקום לקו, הביאה לקריאת אנשי החי"ר שנתבעו לאבטח את ה-הליקופטר, ולחלצו עם בוקר. יצאנו אל החשיכה, בעוד באופק המתקרב, נראו ההבהקים של חילופי-אש עם המצרים. המסוק שנחת על החול, סמוך לשפתו של כביש המוליך לתעלה וזהה למעלה בקלות. נחתנו ונערכנו להגנה, בעוד חלק מהכוח פותח מנות קרב להשלים את ארוחת הערב שנקטעה. הלילה שקט, אך העיניים — דרוכות. הפעם — לילה שקט

"לא היה פיגוע", סיכם ראובן עם שובנו עם בוקר. "הפעם היתה זו פעמי-לוח, אפורה", שלא נסתיימה באש." אחד החיילים מספר על מבצע חילוץ של טייס שמטוסו הופל והוא הצליח לצלות. שני מספר על טיסת סיוור, אחרי נח"ל שיריון ונח"ל-תותחנים ונח"ל-הגדסה, יש פתאום גם, "נח"ל-אוריר."

(מתוך במחנה-נח"ל — גליון מיוחד ללוחם" מס' 2)

ח בורת נחלאים, אנשי חי"ר מאומנים, הצטרפו, כסיוע חי"ר, לחלק מגיחות המסוקים בחזית סיני. ביומן המבצעים, נחזרו של נח"ל, מפקד היחידה, שם מקפידים לרשום הכל, נמ-צא כתוב: "טיסת חילוץ", "טי-ס-ח-פוש", "אבטחה" — ועוד. בליל שבת, למשל, הגיעה לשם קריאה. שיגרתית: "אנו צריכים מיד צוות של כר-וכך לוחמים", היתה ה-הודעה, תוך דקות, התייצבו בטיסת ראובן, צפיר, מנחם, יוסי, בנימין או-הד ואחרים — נכונים לכל תדריך. אבטחה למסוק

"אנו משתדלים לגוון את הרשימה, ולשתף בפעילות הזו את רוב האנשים, אומר המפקד, ברגע של פנאי. "הליקופטר שלנו, שחילץ פצור-עים, איבד את מדרג-השמן ונחת ב-X", מתדרך קצין המבצעים של הטיסת.

אחד סרן אלי, ארבעה טרניטורים ואחד נפתול. לא נעדרו גם קצין אחד ואגוזי משופם וקורא עתון.

על המעללים —

עוד יסופר

מה עושים נחלאים אלה באחד ה-בסיסים הקרובים לקו הראשון? מספר נפתול: "הקמנו מספר כו-חות, שלכל אחד מהם יועד תפקיד. כללית — תפקיד הנחלאים כאן הוא להחליף יחידה אחת שעסקה במלאכה עד כה. בואם של הנחלאים איפשר את שיחורם של אלה למלאכות אחר-רות, בקווי החזית."

צביקה הוא אחד מהנחלאים במקום. זקן, משקפיים. הוא שייך לכוח שהצ-טרף ליחידת חילוץ פצועים, שבמער-לליה וגבורתה עוד ידובר ויסופר. הוא יצא עם היחידה, ועזר בפינוי הפצור-עים, באבטחת המסוק ובעזרה לחוב-שים — כל זאת תחת אש תופת ומטחי פגזים וטילים שנורו לעבר המסוק.

"קפצנו מרוב שמחה"

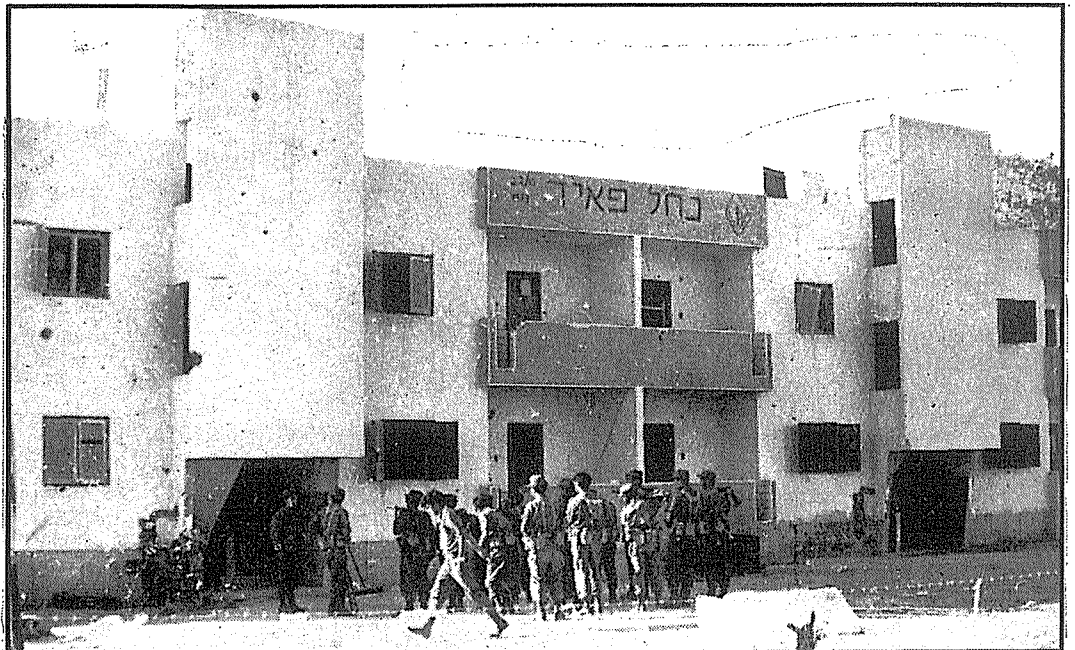
יוסי (מוזקן, כמוזקן) שייך לכוח ה-מאבטח את הבסיס. גם הוא כצביקה מקיים את תפקידו בהרבה רצון וב-הרבה מסירות: "בבסיס הרגשנו לא נעים. החבר'ה נלחמים, עושים — ואנחנו באמצע המדינה? קיטרנו כל הזמן, והיינו צמודים לטרניטורים, למה שלא יתנו גם לנו לצאת לחזית? אין הרגשה יותר מחורבנת מזו של חייל היושב בעורף כשכל חבריו, בני גר-עינים בוגרים של אותו המשק שאלין יצטרף, נלחמים. הרגשתי שכאילו נל-חמים בשבילי. תאמין לי — זה היה יאוש לא נורמלי. כשנדע לנו שאנו יוצאים — ואז לא ידענו עדיין לאן — חשבנו שלכל היותר נצא לאיזה מתקן בעורף, לשמור עליו. וגם לזה שמחנו: העליק לעשות משהו. כשהת-ברר לאיפה אנחנו מגיעים ומהו תפ-קידנו באמת — קפצנו מרוב שמחה. סוף-סוף יש גם לנו חלק במערכה. אלה לא סתם מלים, תאמין לי. אני מרגיש עכשיו שאני יכול לזקוף את הראש."

וכשנפרדנו, ניגש אלי יוסי ומסר לי מספר טלפון: — "עשה טובה, ה-קשר הביתה. שישלחו גרביים ותחתו-נים — והעיקר, תגיד שסוף-סוף אני עושה משהו. ושלא ידאגו."

(מתוך במחנה-נח"ל — גליון מיוחד ללוחם" מס' 2)

ב אי-שם אחד, שהום בסיס גדול, בשעת לילה בלתי חו-קית, בין טיסה שבה הצטננו לבין טיסה שבה היזענו, מתחת לירח כתום מאוד ויט-תיכוני מאוד, בין אורות כחולים ואדומים ול-קולות שריקה ונהם מנועי סילו-נים ומסוקים — פגשנו כמה פר-צופים שעין מקצועית תדע מיד לזהותם: זקן מידות, הליכה מפורזת, פה שופע דיבורים ומבט משוגע כזה בעיניים: נחלאים, כמוזקן.

הדיאגנוזה המשמחת הזו התאשרה מיד, כששמענו קול מוכר, צורד קצת ואיטי קצת, שהסביר משהו. בעקבות הקול נכנסנו לחדר קטן שבו היו מפזר-זרים על מיטות שדה: שני קנקני קפה, כעשרים קופסאות שימורים מר-קנות באהבה, קצינים שלושה זוטרים,

בפאיר: אבן מקיר תזעק, "נח"ל"

"אני מוכן לכל"

עשו את עבודתם בהתלהבות וברצון רב."

"חבר'ה לא רגילים"

אחד הטרניטורים שעסק בעבודות סיוע מספר: "ביצענו עבודות שונות. עזרנו ל-יחידות שריון ותותחנים. עבדנו שם כמעט עד הבוקר, ובצהריים התחלנו שוב. גמרנו לעבוד בלילה, אחרי תשע שעות של עבודה רצופה. עבדנו בקצב מהיר נורא, הרגשנו שאנחנו עושים משהו."

"המפקדים של השריון והתותחנים היו חבר'ה לא רגילים. אחד מהם רצה לקרוא לשניים מאתנו, ואמר: 'היי, אתם, שני הטרניטורים', אבל תיכף תי-קן את עצמו: 'אני מבולבל, התכוונתי לומר — שני החיילים'. התרגשתי נורא, כי הוא זכר כמה לא נעים לו, לטרניטורים."

באמצע הלילה הגיעו אלינו חיילים שהיו על הרמה וסיפרו על הקרבות של הימים הראשונים. אני אמנם עוד לא בן שמונה-עשרה, אבל אני מוכן לעשות הכל, רק שיגידו."

(מתוך במחנה-נח"ל — גליון מיוחד ללוחם" מס' 1)

להמשיך את סדר היום הרגיל, תוך ציפיה שיקראו לנו למשימות שונות. שאני מאמין שאנו מסוגלים לבצע. אם לא עכשיו — אולי בשלב מאוחר יותר. חלק מהטרניטורים, השייכים ל-יחידה הדתית, הופעלו ביום שישי ב-ערב לעבודות צבאיות שונות. והם

שיגידו לנו", אמרו החיילים ש-הסתובבו בשטח המחנה, "אלא שבינתיים לא זקוקים לנו, ואנו יושבים ומחכים."

"ברור שיש מתח ודריכות", אמר אז מפקד הבסיס, "אולם אנו משתדלים

בנח"ל-חוק: כשרם יציאה

הצנחנים

הם היו נפלאים

לפקד יחידת נח"ל-מוצנח לא נלחם באויב, פנים אל פנים. ביומיים הראשונים של מלחמת יום-הכיפורים, הוא נאלץ לנהל, קודם-כל, מלחמה קשה נגד הזמן. על יחידתו, שאישה כמה מוצבים בגזרה המרכזית, ברמת-הגולן, הוטל לבלום את התקפת-המצח של הסורים, ולעצור בעדם, עד שיגויסו כוחות המילואים. הם נלחמו שם, מעטים-מאד, מול רבים-מאד, כשהם גורמים לאויב אבידות רבות. הכוחות הסוריים העיקריים שאגפו אותם, השאירו בשטח כוחות עורפיים, ש"טפלו" בחיילי המוצבים. על מפקד היחידה הוטלה משימה שנראתה, אז, כמעט-בלתי-אפשרית: לחלץ את חייליו, לפני שיהיה מאוחר מדי. משימתם הסתיים מבצע גבורה זה, שנמשך למעלה משתי יממות, ניכר היה בו שהוא עייף, אך, ללא ספק — מרוצה.

החלו הסורים להמטיר על מוצבינו אש ארטילרית כבדה, שהסתייעה בהרעשה אווירית" — סיפר המפקד. "אנשינו, שתפסו עמדות במוצביהם, דיווחו על טורים ארוכים, אינסופיים, של טנקים וכלי-רכב אחרים, שנעים לעברם, מכי וון צפון-מזרח. הוריתי לסוללת הארטילריה שלנו, להנהיג אש על ריכוזי האויב, כדי להאט את התקדמותם. היה קצת קשה לנהל את הקרב מהמפקדה, שכן היא הופצצה ללא-הרחק.

האויב המשיך לירוק אש על מוצבינו, גם לאחר רדת החשיכה. במשך כל הזמן השיבו אנשינו אש. אני הזוהי את הארטילריה שלנו בהתאם לדיווחי השוטפים שמסרו מפקדי המוצבים. שמרתי איתם על קשר רצוף, משך כל שעות אחרי-הצהריים, ומדיווחיהם התייבר לי שמצבם, בשלב הראשוני — סביר ושכמעט אין להם נפגעים. הדאגה העיקרית שלי הייתה גורל אנשינו

שלא יכלו לזוז משם, בגלל האש החזקה. ולא יכלו לזוז משם, בגלל האש החזקה.

המוצבים

קצתם בגזרן הפור

"משירדה החשיכה, והמצב בשטח החל להתבהר, הבנתי שהכוח התוקף — עצום. אמרתי למפקדי המוצבים, שינסו להחליץ משם, בכוחות עצמם, כל עוד אין זה מאוחר מדי. "מפקדי המוצבים המשיכו להורים אלי נהונים אודות התקדמות האויב. השיטה שלהם הייתה ברורה: התקדמות מאסיבית פנימה, אל תוך השטח שלנו, תוך השארת כוחות עורפיים, לטיפול במוצבים, שהיו לעצם בגורונם. את כל המוצבים, פרט לזה שבפני קודו של יוסי, הצלחנו לפנות, עוד ביום ראשון בלילה. במוצב של יוסי הלך והחמיר המצב. לא היה לנו קשר איתו. בדיווח האחרון שמסר, בצהרי

"לפתע חודש הקשר עם המוצב של יוסי. אני, שחדלתי, בשלב מסוים לקוות, התחלתי להאמין שוב".

יוס-ראשון, נאמר שכוחות שיריון ו-חי"ר עולים עליהם, ושאינם מאמינים שיצליחו להדפם. "מצבו של מנחם ושל אנשיו, לא היה טוב יותר. הוא חזר וביקש עזרה. ב"שעות-הצהריים דיווח על התקפה דג' לית על התל, שבו הייתה התצפית שלו והודיע, שאם לא נסייע לו, במהירות, באש ארטילרית, הוא אבוד. כעבור דקה השתתק. לפני-כן, שלחנו אליו כוח לחלץ אותו, אבל גם עם הכוח הזה איבדנו כל קשר.

הפורים השש

כנראה ממלכות

"לא הבנתי מדוע הסורים מהססים ואינם מתקדמים הלאה. הם חששו, כנראה, שאנחנו טומנים להם איוז מל-קודת, על-ידי כך שאנו מושכים אותם, עמוק פנימה — ומתכוונים לסגור עליהם, מאחורי. לחימתם האמיצה של אנשי המוצבים, והאבידות שהם גרמו להם, רק ביססו חשש זה, ולא איפשרו לסורים לאמוד נכונה את גודל הכוח שעמד מולם".

ביום שני, בצהריים, משתתפים שלב הבלימה, וכוחותינו פתחו במיתקפת נגד, כשהם מעבירים את המלחמה ל-תוך שטח סוריה. יכלו יוסי ומנחם ו-אנשיהם, לנשום לרווחה. העזרה אכן הגיעה — והם פונו. מפקד היחידה היה בין הראשונים שקיבלו את פניהם.

הנח"ל-המוצנח פעל בשתי החזיתות — בצפון ובדרום. כאן סיר לאורך תע-לתימים המתוקים, במערב לתעלה.

„איזה יופי!“ — צנחנלא, מאחד מיסוכי הרמה, פורץ בשאגה כהיודוע לו אישור השיבה לרמה של הישובים המפונים, עם הדיפת הסורים אל מעבר לקו המגול.

כוחותינו ברמה — הסתיים; הכוחות הסוריים פתחו בנסיגה.

— לפנות ערב הגיעו אלינו שלושה ג'יפים שבעקבות הטור המשורייני שלנו. את הפצועים פינו לבית-חולים ואנחנו הגענו לשוב אפיק, שם התרחצנו ואכלנו וחטפנו סוף-סוף תנומה ראשונה לאחר כשלוש יממות רצופות. למחרת שמענו מרבים מהחיילים, כי בשלבים שונים לא האמינו שנחזיק מעמד. אינני יודע מגיין שאבנו את הכוח להחזיק מעמד, אבל עשינו זאת.

(מתוך „במחנה-נחל“ — גליון מיוחד לזכרם — מס' 1)

הצדק שכח לשאול לשמו: מישהו, אישם, מהנהל-ל-מוצב בהפוגה קצרה.

„ציון, מאנשי המוצב, ניסה לחסום את דרך הנסיגה של אנשי הטנק הרשון. הם קפצו מהכלי ורצו להימלט. לפתע הוא הבחין בהם במרחק של כמה מטרים ממנו. אחד הטנקיסטים הסוריים ניסה לחדור למוצב. ציון והסורי עמדו זה מול זה, הביטו זה בזה. ציון היה זריז יותר: הוא השריף לעברו רימון ואני הוספתי צרור מהעוזי.“

שוקי ממשיך ומספר: „ההפוגה עלינו לא פסקה. אש חזקה יותר, חזקה פחות — אך הפגזים ירדו עלינו... בינתיים ירד גם הלילה. עם החשיכה — השתחרר שקט. איש מאיתנו לא היה מסוגל להירדם. אחד מאיתנו ניצב מחוץ לעמדה, כדי להשקיף ולהבטיח שהסורים לא יתקרבו אלינו בהרפתקה. חלפו כבר למעלה מ-שלושים שעות מאז החל צום יום ה' כיפורים — אך אנו לא היינו רעבים. המתח היה רב.“

„למחרת עם שחר — חודשה ההפגזות. שיירות טנקים סוריים, שבאו לתגבר את הכוחות הקדמיים, זרמו ללא הפוגה. אחד הטנקים הגיע עד למרחק של כ-15 מטר מהמוצב שלנו, אלא שיוסי, המפקד שלנו, חיכה לו בקור-ירות, כיוון את הרנג'ט — וירה לעברו שתי פצצות. הפגיעה השניה היתה בול! הטנק הסורי שותק!“

„חשבנו שזה הסתיים“

השקט, שהשתרר בתוכם, אשליית רגע כי הקרב הגיע לסיומו. אלא ש-מיד התחדשה ההפוגה. הבחנו בכוח רגלי סורי, שחצה את קו הגבול. היה ברור לנו כי עתה מצפה לנו קרב קשה. הסורים התמקמו במרחק של כמה מאות מטרים מאיתנו. הם החלו לטווח לעברנו פצצות. נורו עלינו פצצות בזוקה, תול"רים ומרגמות. בהתר קפה זו נפצעו כמה מחיילינו. אלה הורדו מיד לבונקר ונחבשו.

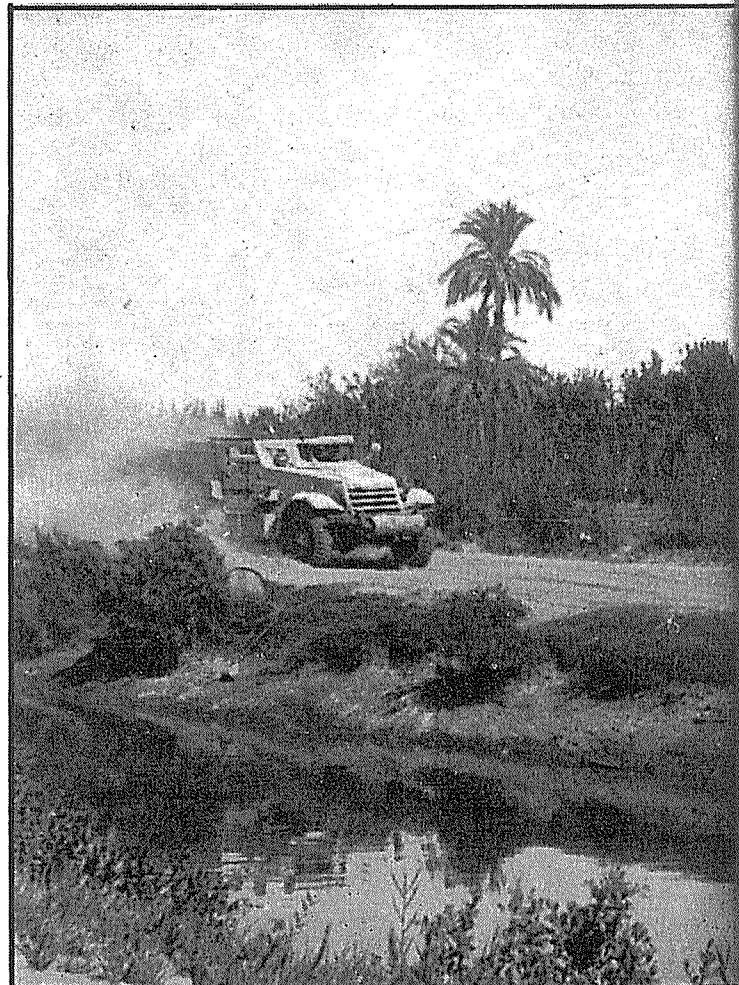
בינתיים התקשרנו לעורף, ביקשנו שסוללת ארטילריה שלנו תרביץ אש כדי לחפות עלינו. החברה האלה עזרו לנו מאוד. הם ריתקו את הטנקים הסורים. בשעות אחרי הצהריים ניסה

אנשים בפיקודו של יוסי, ממצאו עצמם ביום הראשון לקרבות, כשהם מוקפים מאות טנקים וחיילי אויב. המקום, אחד המוצבים בגיזרה המרכזית של רמת-הגולן. הסורים התקדמו, עקפו את המוצב — הותירו את אנשי היחידה של יוסי מאחור — רחוקים מכוחות צה"ל. במשך כ-50 שעות נלחמו אנשי המוצב ולחסלו את אנשיו, כולם. תערו עליהם שוב ושוב — ולא יכלו להם. אנשי יחידתם, „בער-רף“, עקבו בהרדה אחר מלחמתם העיקשת. בשלב מסוים נראה שהסורים הצליחו ל„שטוף“ את המוצב ולחסלו את אנשיו, כולם. בסופו של דבר, הצליחו כוחות החילוץ להגיע אל המוצב הנצור. מלבד פצועים אחדים — באורח קל — היו כל חיילי המוצב ברי-אים, שלמים ו...עייפים, עייפים מאוד.

המ"כ יהושע שיחזר את הסיפור הדרמטי: „ביום הכיפורים, בשעה 2 אחרי-הצהריים, החלו לפתע הסורים „להרעיש“ את המוצב שלנו באש ארטילרית כבדה ובטאנקים, כשהם נעזרים בהפצצות אוויריות. לאחר כשעה, כשנחלש במקצת קצב האש, יצאנו מהבונקר ועברנו לעמדת-התצפית. במרחק לא רב מהמוצב, ראינו שיירה רצינית של האויב, כשהיא פונה לעברנו. שלושה טאנקים סוריים סטו מהטור — ופנו אלינו. ישבנו במוצב והיכינו לטאנקים הסוריים. קיינו שיעלו על המוקשים שלנו.“

זה מול זה

„אנשי הטנק הראשון הבחינו, כנראה, במוקשים והחלו לעקוף אותם. ארי, ירה לעבר צריח הטנק פצצת בזוקה — והוא נעצר. טנק שני המשיך ישר — ועלה על המוקשים. ה' טנק השלישי נסוג לאחר — וברח.“

טנק נוסף עלות עלינו, ושוב יוסי שילח בו פצצת רנג'ט והוא התלקח. ההצלחה החדירה ביטחון.

הסורים מתחילים בנסיגה

„בשעות הצהריים הבחנו בג'יפ סורי שהסיע קצינים. הם היו בטוחים שהמוצב שלנו נכבש. הם ירדו מהג'יפ ופנו ברגל למוצב. פתחנו באש — וחיסלנו אותם.“

„בחוץ החל להחשיך. ההפוגה נחתה. לעיתים נדמה היה כי האש פסקה. ההרגשה שלנו היתה כי אין ירי תר מה להפסיד. גם בלילה ניתן היה להבחין בברור בצלליות הטנקים שניצבו במהירות לכיוון צפון. הבנו אז לראשונה כי הסורים החלו בנסיגה. בתחילה הם לא התייחסו אלינו. המשיכו בדהרה — אך משהפציע השחר הונחתה עלינו מכת אש כבדה, שגררה לחפות על התקדמותם של כוחות חיל רגלים שעמדו להתקיף אותנו.“

ההסתערות הכללית

„לאחר שעה קלה, החלה הסתערות כללית על המוצב. כל מי שהיה בריא ושלם, השיב אש. גם חייל שנפצע, נחלץ לקרב שכל אחד מאיתנו כינה אותו בלבו: הקרב לחיים או למוות. רוחו של יוסי הדביקה את כולנו. ביאמת שאינני יודע כיצד הצלחנו להרוג את כולם, אבל לאחר זמן מה הם החלו לסגת.“

„שמענו ברדיו כי שלב הבלימה של

הרגשתי שזהו, זה הסוף - נהרגתי

בעמודים אלה מתפרסמת אחת העדויות המסעירות ביותר של מלחמת יום הכיפורים: קצין נחלאי, איש הנח"ל-המוצנח, נלכד יחד עם חבריו, בעת פריצת הכוחות הסוריים אל לב הרמה, בעמדת תצפית מבודדת. פצוע קשה, הוא שכב יומיים בתוך בונקר חשוך, כשהוא מתנדנד בין יאוש לתקווה, עד בוא כוחות החילוץ הישראליים. זוהי עדות יחידה במינה של אדם שחי את "מותו" וידע למלא, גם בגיהנום, את תפקידו כמפקד לוחם. הדברים, שנכתבו בידי הקצין בבית-החולים שאליו פונה – מובאים כלשונם. הם מתפרסמים כאן לראשונה.

לכתוב כל עוד הזכרונות טריים. כל עוד לא כיסה הגלד את הפצעים ויד הזמן עוד לא צבעה את המקומות הריקים, שהשאירו הטובים שבחבריך בשלשות הידידות;

כל עוד לא מש חיוך מוכר מזכרוןך, כל עוד לא תיקנה מחלקת

ההשלמה-עם-המציאות"

את שמשות ההאפלה של מוחך, ולא צבעה אותם בצבע של "מוכרחים

להמשיך"; כל עוד מספרי הקשר מקפיצים אותך

מהמיטה, בלילה, והדהוד הרימונים מעיר את האחות

התורנית, לא לאבד דבר, לא לשכוח...

...לא נראה לנו שהסורים יפגינו. זאת שקט מסביב. לפתע נשמעו התפרצויות רחוקות. היריני לאנשים לרוץ לבונקר הקדמי. עוד הם מארגנים את הפציה, ועל התל החלו מתנפצים פגזים. פצצות חלפו מעלינו בשריקות מזרידות, בהחטיאן בסנטימטרים ספורים את התל. לאנשי היתח וזו ההפגזה הראשונה. גם לי היתה זו הפעם הראשונה, אך למען הפגנת המנהיגות, אילצתי את עצמי לדבר בשקט ובקור רוח. איני יודע אם עלה הדבר ביד. לקח לי מעט זמן להכניס בחבר'ה הרגשה, שהם "קריבים" ושהם צריכים לקחת את העניין בקלות. אחר-כך יצאתי כדי לזכות פגיעות. נאלצתי לחזור פנימה בבושת-פנים, כי בחוץ השתולל גיהנום. עליתי לתצפית ושכין והתפירה לבונקר, ושם ראיתי שאיני רואה כלום. הכל היה מכוסה עשן סמיך של שדות בוערים. פגזי הורחן התנפצו מסביב וזרעו בכל מקום דליקות. מעט אחרי ששככה ההפגזה, היה האוויר רווי אבק שריפה ואבק רגיל, שהיקשה על הנשימה. החלטתי לשבור את הצום.

"להחזיק מעמד, התגבורת בדרך"

כך עבר היום הראשון, ועם רדת החשיכה החלו להגיע דיווחים על התקדמותם של הסורים בכמויות אגדיות. לפעמים התגנבה בי המחשבה שהחבר'ה פשוט מגוימים. בזכות מיקומי, עזרתי להעביר דיווחים למוצבים ומהם הלאה, ליחידה, כך שהייתי בתוך העניינים. התמונה החלה לובשת גוון קודר. "להחזיק מעמד, התגבורת בדרך, ביקשנו עבורכם סיוע מרגמות". אלה התשובות שפלט מכשיר הקשר. בחוץ כבר התל להאיר השחר. הוא חושף בפנינו את חכמויות שלא-איומנו נגזש של סורים – אנשים וכלים – שהתקמו לידנו במשך הלילה. עליתי על הבי.טי.אר. היה שם מקלע כבד, עם 10 ארגזי פעולה. הוריתי לשייקה לרוץ עם מקלע אחרי לגבושנות סלעית, כ-20 מטר מהבונקר, ולחפוס עמדת-ירי. כאב חד חלף בברכי השמאלית. לרגע לא הבנתי מה קרה. פלטתי: אי! אי! – קצר, ורק אז הבנתי שזה היה כדור. רגל שמאל חדלה לתפקד, והנעמה היתה נגזרת, או תומך תומך. ירתי וביקשתי מרוני שיהליף אותי ליד המקלע, עד שאחבוש את עצמי.

חטיבה סורית

300 מטר מאתנו

כשגמרתי לחבוש את עצמי, שמתי לב שרוני לא יורה. אמרתי לאביטל, שיקפוץ ויראה מה העניינים איתו. הוא צעק לי שרוני נפצע קשה בראש. הורדנו אותו לבונקר ואביטל חבש אותו בשתי תחבושות אישיות. העליתי את ליזי לעמדת המקלע, במקום רוני. טיפסתי על הסוללה, שהיתה ליד הבונקר, על מנת לראות מה קורה סביב וכדי לבקש ארטילריה ממפקד היחידה. כשהסבתי את ראשי צפונה, וראיתי את חטיבת השיריון שלהם, עומדת כ-300 מטר מאיתנו, נזכרתי בתגובתו של פלוטקאט ("היום הארוך ביותר"), בשעה שראה את ארמדת-הרפאים, מגיחה באופק, מערפילי הבוקר. כלי הרכב הסוריים

בקושי הסתובבו, עד כדי כך עמדו צפופים. ניעור בי חשק אדיר לראות מטוס צולל על הדבר הענק הזה. ביקשנו במכשיר הקשר שישלחו לכאן מטוסים. כשנשאלתי, אם יש לי קשר עם בני חנני ופיץ, שנשלחו לחלץ אותי, נאלצתי לענות בשלילה. ראיתי אותם באים ונכנסים לשטח, תחת אש מתחת לגבעת האויב. הם גם לא ענו לקריאותי ברשת. מאוחר יותר נודע לי שנהרגו. היה לי קשר עין עם כנען, שניסה גם הוא לפרוץ אלי. נדמה לי שהזדהתי אותו מפני החטיבה הסורית ושתגברו בינתיים בכוחות הרמ"ש, ובשלב מסוים גיתק גם הקשר איתו. הנגמ"שים הסורים עברו את התל שלנו, ועל הכביש, החי"ר ירד, והתחל להתפרס מדרומו. כמו לפי פקודה, עברו כל השורות הארוכות, "תלה", "ל", "ליכון", חלק הרכיב סביבים על הקלאצ'ים. הסכנים העבירו קור לאורך עמוד השדרה שלי, בנצנצם בשמש. הדר.פי.גייס והכתפר. הפצצות היו מכונות אלינו.

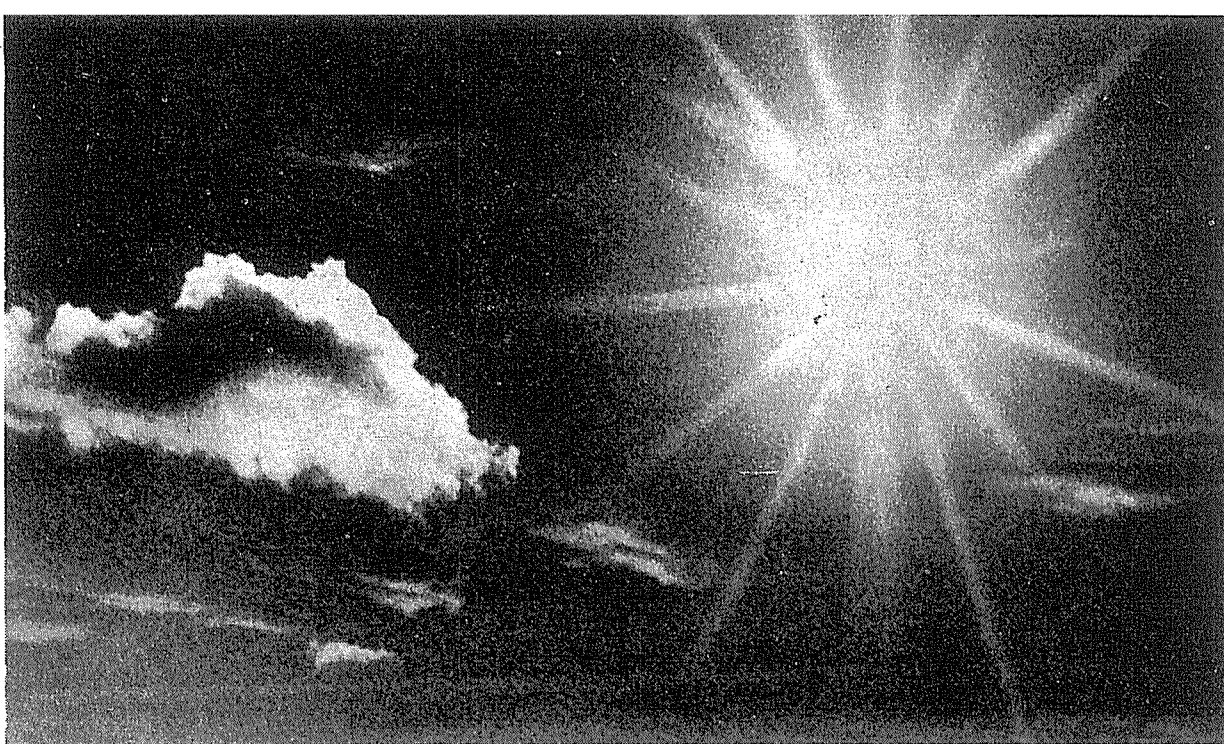
יש אישור לנטוש את התל

ביקשתי מגולדה, אש מרגמות, הוא הבטיח שיסדר זאת. האמנתי שהם מבינים את מצבי. לפני-כן קיבלתי אישור ממפקד היחידה, לנטוש את התל. אמרתי לחבר'ה לתעמלים את רוני על והאלחקה. ליזי לקח את מכשיר הקשר, ואביטל, או שייקה, לקח את המא"ג. האמנתי שאוכל לעמוד במאמץ, על אף רגלי הפצועה. אולם שלושה שיקולים ביטלו את התלתי: א. לא היה לנו שום רכב. תבזוקת נפגעת מרסיס שעיקם אותה פנימה, והפצצה בקושי נכנסה. כשכבר נכנסה נתקעה עמוק בפנים. הנסיונות להוציאה החוצה, עלו בתוהו. ב. שיריונר שלנו שנהרג, נשאר בשטח. לא יכולתי להשאירו שם. ג. פתאום הבנתי שאני הופך למפקד נטישה. שאני מוביל כוח שנסוג מהסורים. הרגשתי הרגשה מתורבת. נגמ"ש נוסף שלחם, נשעבר על והסכש, וחילולי הצביעו עלינו, החישו את התלתי להישאר עד הסוף. ביקשתי שוב אש מרגמות על התל, גולדה מסר שהיה בסדר. החי"ר הסתדר בשורות. חלק התל לבנות לכיוון רמת-מגשימים, בעקבות הטנקים, וחלק התל לעלות עלינו, תוך כדי אש מדרום. נוסף לכך, עלו שיריוניות שלהם על הדרך המובילה מהכביש לעבר התל, והתחלנו לשמוע את קולות והצוקות והעידוד שלהם ואת פקודות המפקדים בערבית, בקול שעלה וגבר על רעש הקליעים שמתנפצים. עוד הספקתי לקפוץ לשניה החוצה, לדווח על המצב במכשיר הקשר.

בפעם האחרונה שתיתי בצמא

את קרני השמש

בליבי, נפרדתי לשלום מכולם. הודיתי לאלוקים על 21 השנים שהעניק לי. היה קצת קשה להיפרד מאור היום. בפעם האחרונה שתיתי בצמאון את קרני השמש; ראיתי את רמת-מגשימים שותתת עשן, ונכנסתי פנימה. העמתי שני חברי ליד כל פתח. אני עמיתי בצמא, נכון להצטרף לצד שממנו יבוא המוות – ראשון.

אנו... חברתי... הורים...
פתאום החל להתבהר הכל ברעידות חזקות. החילוני
שומע מרחוק פקודות בלחש: „החזק אותו פה,
לא כך. אתה — את הרגליים. רגע, תחבוש,
תפוס פה“. הבנתי שחובשים אותי. החברה כבר
התארגנה וישבו על המיטה. או שכבו במסדר
תחתיה.

„אתה בסדר?“

הבנתי שאביטל חובש אותי. אט-אט התקרבה
אלי תמונה, והעולם שהיה רחוק כל-כך...
המכונה החלה לפעום מחדש. כגנרטור לאחר התנהגה.
מחשבות וחלל, הגבירו קצב, הלכו, רצו. הראות
היתה עמומה, כבטרים שחר. עמוד השדרה. בוקר.
השמימה התחילה מווליום-אפס, והוגברה עד
למצב כמעט-גורמלי.
הרצתי לראשי כמה תרגילי חשיבה. אחרי-כך
בדקתי אם אני עדיין זוכר את מספר הטלפון שלנו
בבית: 6.5.6.6.8.2 — זהו זה זכרתי את
המספר בבירור.
נדמה לי שהייתי „מת“ כחצי שעה או יותר. כשאפגוש
את אביטל אשאל אותו. זוג ידיים לפתו אותי
מתחת לבית שחיי, והריקז אותי כדי לסיים את
החבישה.

— אתה בסדר? שאל אביטל.
— תיזה, אביטל, העיוני שלי דורך, שחרר אותו.
— בסדר!
דיברנו בלחש, הסורים היו עדיין בחוץ. אני זוכר
בבירור את קולותיהם.
רציתי לצעוק לנבלות: די, די, חלס, אנחנו הרוגים.
הפסקו לירות. מספיק עם הרימונים, אתם לא
שומעים?! זונות! כמה אפשר להרוג בן-אדם?
די!
איכשהו הצלחתי להתיישב, ושם ראיתי את אביטל
ועוד שיריונר עם רימונים ללא ניצרות ביד,
השניים הרוכזים. ביקשתי רימון ממשוור
וקיבלתי שניים. מאחד הוצאתי את הניצרה.
ביקשתי מאביטל את העיוני שלי. והוא לא מצא אותו,
ובתן לי עוין אחר. כך ישבנו וחיינו לרגע שהם
יחליטו להיכנס פנימה ולטרוף.
תכננתי שאם יבוא עוד רימון, והם ייכנסו מיד
לאחר ההתפוצצות, אשליך את הרימון שלי לכיוון
הפתח, בתקווה שהם יעלו עליו.

הלילה הארוך ביותר

עם שבו והזמן, והתלך ידיו, שהחזיקו ברימונים, להזיז.
הכנסנו את הניצרות חזרה, לאחר חיפוש בחושך.
סורי אחד בחוץ ניסה מדי פעם את המק"ב
והקפיץ אותנו כל פעם מחדש.
היינו מנותקים לגמרי. לא ידענו מה קורה בחוץ.
ידענו שאנו כרגע בידי הסורים — ואליקים.
המחזור כבר לא היה בכיס. לא חיפשתי אותו.
מדי פעם הם ירו פנימה סתם. ההרתי את החברה
לא לציין. (כולם היו צפופים) ואכן אף אחד לא נמת.
תחילתו של הלילה הארוך ביותר. צורות הסורים
פסקו להם. שוכנעו שלאחר 4 רימונים אנו הרוגים.
תודה!
ישובתי על המיטה. העסק נרגע מעט. שמענו את
הסורים מותוכחים („מיית“, „לא מיית“ — מתים,
לא מתים). כנראה שסיכמו שאנחנו מתים. הסקתי
זאת לפי הטון שבו נאמרו המילים, „חלס מיית!“
לחשתי לחברה — שששש!
אביטל החל לחלק מים בגריקן. כאשר הוא מזג

הוצאתי את המחזור, שהיה לי בכיס-שמאל, וקראתי
עם החברה את „לדוד מזמור“. הם הצטרפו
בלחש. ניסיתי לעודדם בשקט, והבטחתי לכולם
„חאפלח“, בסוף המלחמה אם נצא חיים מזה.
אינני זוכר אילו מחשבות התרוצצו אז במוחי.
חברתי עלתה כמה פעמים על המסך. ההורים.
החברה שתקו, לפי פקודתי, וכל אחד מהם
את ההורי האמנים שלו. לבד. דיכאתי כל ניסיון
תקשורת בין האנשים, כי החלו להתלחש באוויר
הערות מקבריות וציניות אודות מצבנו.
הסברתי בלחש, כי המטרה כרגע היא „שהם“
לא ידעו שאנו בפנים.
תקוותי נכזבה. צורר חר, מכיוון הפתח הדרומי,
בישר את הסוף. ה„מ“ של המוות...
דיבורים בערבית וצורות שטפו פנימה והתיו
נתנו בטון וועופרת על האנשים. תחרו ורסיסים
הראשונים. בהרגשת יאוש מופנמת, אמרתי למישהו
שיבוא אתי.
...נצא דרך הפתח הצפוני, ונטהר אותם הבחור“.
דרכת את העיוני ומהרתי לכיוון הפתח השמאלי.
לא ידעתי כי גם משני צדי הפתח הוא
עומדים סורים.

הדברים התרחשו במהירות. לא היה רגע לחשוב.
ברגע שהצגתי את רגלי על המפתח, פגע בי משהו
בחזה, במכה חזקה וקול בפץ חלש. מושלם לא
היתה תפיסתי חדה כל כך. ידעתי פתאום
שאותו אגרוף שפגע במרכזי חזי היה רימון
והתפוצץ — הפיקה שלו. הסתובבתי חזרה, והתכוונתי
לנוס, חזרה אל תוך הבונקר. בזווית העין ראיתי
מולי, על הדרך העולה לתל, שיריונר עומדתי
מולי ואר-פיג'ייסט מכיון את נשקו אלי.
ההתפוצצות העיפה אותי פנימה. מיליוני מחטים
מלוכנות, כמו ננעצו באחורי וברגלי. חשתי
שנחתי על 2 גופות ומימיני, בכיוון למיטה,
החברה היו על הארץ. החלו הזעקות; בליל קולות
חדים של צעקות בערבית; טרטור קלאצ'ים
המרוקנים תוככם ואי עובר והחונקר, זעקות
צפופים. כל זה הלם בתופי אוני שעדיין שמעו.
הסורים הכניסו עוד 2 רימונים פנימה ושתי
ההתפוצצויות האדירות האלה נעצו בגופי עוד
משען רסיסים של מתכת לוהטת.

ידעתי שזהו זה הסוף — נהרגתי

מה שמשך את תשומת-ליבי במהומה הנוראית הוו
היו נעיצות חזקות ובראש, ובחלקו הימני.
הרגשתי בדם הקולח לאורך רקתי, מתנזק לטיפות
מעל עיני, הכנז ובמערות נטיפים נוטף, נוטף למטה
אל זרועותי, שהיו מונחות לפני ראשי.
שאון הקרב, זעקות הפצועים, היריות — התרחקו
לאט-לאט, ונמנעו בהממה סמיכה שנפגשה עלי
בערימת צמר-גפן ופולחמה שמופלת אט-אט...
השענתי את סנטרי על הרצפה והבטתי אל הפתח
הדרומי, שאילוי היה מופנה ראשי. עוד קלטתי
את רוגי משתנק ואט-אט כבה מאור עיני,
כעמדם אורות פלנטריום, כרדת הליל על הארץ,
בצורה מואצת קמעה, הועם — עד שמוגו הכל.
שקעתי. בחשכה מוחלטת. המחשבות שהתרוצצו
במוחי נרגעו, והאיטו את מהלכן עד לזחילת
הברוך בתוך המצב.
הכאבים נמוגו אף הם. הרגשתי עוד את טעם
דמי החמים, בשוללית הבוצים שהיתה על הרצפה,
והחשתי שמתרחקתי, שחווה, יתה הסוף.
המחשבות שזחלו עצרו לגמרי. הפסקתי לחשוב.

מהגריקן לפקק, ונתן לאנשים לשנות, הרגיע
אותם, וחילק מילה טובה, או לטיפה.
עשה עבודה נהדרת.
ניסיתי להיות „גיבור“ ולומר לאביטל שיחלק
קודם לאחרים. הוא עמד על כך שאשתה.
גרוגי היה צחית לגמרי, ושפתי — דבוקות זו לזו
בדם. לא יכולתי לסרב.

ביקשתי ממנו לשכב על המיטה הקיצונית. הלכתי
והחלשתי. הייתי בדמדומים.
הזמן זחל וכלל שנמשכה הציפיה, קטנה התקווה.
ה„חיוני“ הוו, בכליון-נפש, הערגה לכוונות
ישראלים ומסו את החלומות והתקוות, שהחלו
מודחלות ומתגנבות לחדריו הפנימיים של הלב.
שומעו ושיריוניות מסתובבות על החל.
ולפתע, ללא אזהרה מוקדמת — צעדים בפתח
הדרומי. לא היה לי כוח לעוד רימונים. כולם נדרכו,
העונים ביד ולועים — מינה.
„יש שיריונרים כאן?“ — בקעה צעקה שאלתית,
מצד ימין.

מכת צלולה דולמנית צבטה את גופי. קריאות וקול
של החברה בפנים. כן! כן! רפיון השמחה. הגיל
יורם ובנו, והנציא אותנו מוציאות.
צחקתי ובכיתי, בדמעות רותחות. בכיתי כמה
שיכולתי, כילד קטן.
אביטל קרב אלי. נישקתי לו. יותר נכון — החזרתי
לו נשיקה, ומבעד לדמעות השמחה שלי האדומות
היוכתי המאושר, ראיתי שגם עיני אביטל דומעות.
זהו זה. הרפיון השתלט עלי. קהות של רינה. בכי
במשותרי. ואי, כמה טוב היתה לבכות.

סיגריה ושמש מלטפת, אוהבת

נכנסו שני קצינים ישראלים. ראיתי את דרגותיהם,
חגות ודרגות, מבעד למסך הדמעות. החלו לחלק
הוראות מקצועיות בקשר לפינוגין. השתקקנו למים.
החין הצהתי שלנו ניסר ללא הרף. העבירו לנו
מימיות. אביטל לא שכה להזהיר אותם לא לקחת
מימיות מהרצפה, כי הן מלאות שתן. הוא הביא
לי מים. חיסלתי מימיה במכה.
ביקשתי רק דבר אחד מאביטל: סיגריה. הסיגריה
היתה כה נחוזה לי, כאוויר לנשימה. הוא הדליק
אותה מבחור, והביא לי אותה.
והחלו לפנות את הפצועים. פהנתי אחרון, כי היתה
קשה להזיז אותי. כל גופי כאב. אביטל הראה
איך להרים אותי. השכיבו אותי על אלונקה.
לפני-כן תקע בי חובש אחד שני „מורפיום“.
הוציאו אותי לאור השמש. בכיתי שוב. השמש
סיגוריה והכאיבה לעיניי הרגילות לחושך.
בכיתי שוב. שמש אוהבת, מלטפת, חמימה, קיבלה
אותנו בחוץ. אביטל הביא לי עוד סיגריה. גמרתי
אותה, ולוי, הנהג, תקע לי עוד אחת.
בו בזמן תקעו לי בכל יד אינפוזיה, והתחלתי
לזוהת פיצוצים מעלי. קודרה וברי, ברוקטות.
חייכתי. אפילו מייקל היה שם. התפוצצות קרובה
החרידה אותי ואת החברה. זה בסדר;
מטרים את שר האבונקרים. ראיתי את מפקד
היחידה עומד מעלי ואומר לי: „כל הכבוד“.
„על מה?“ — גיחכתי לעצמי. ניכרתי בבדיחה
שפלט אחד החברה בבונקר: „לא יודע למה נשארת
בחייה, בסך-הכל רציתי צל“.
„כל הכבוד“ מגיע רק לאביטל. אמרתי לו שאם
צוהל לא יתן לו צליש. או שיעז שגממני
הוא כבר קיבל. עיניו היו לחות.
רעש מסוק מתקרב.

המג"ד סחב את האלונקה

על מבצעי הנח"ל-המוצנח, מ-
עבר לתעלה, אפשר ללמוד מ-
סיפורו האישי של שלום רוזנפלד,
מפקד כיתה שנפצע אחרי מועד
כניסת הפסקת-האש הראשונה
לתוקפה: „בשבת, בחול המועד
סוכות, טסנו מלוד לרפידיים. ב-
שבת עדיין לא ידענו מה אנחנו
הולכים לעשות, אבל אחרי-הצה-
רים קיבלנו תדריך שהולכים לכ-
בוש את שדה התעופה בפאזי.
העלו אותנו על האוטובוסים ו-
נסענו לטסה, ושם ישבנו וחיכינו
לזחל"מים, שיבואו לקחת אותנו.
נסענו בערך חצי שעה. היה תענוג
לא נורמלי. החברה השתוללה,

היו שם, לאורך-החוף.
„בערך בשעה 5 אחרי-הצהריים, נודע
לנו על הפסקת-האש, ואז הפסקנו את
הטיהור. עלינו על זחל"מים, ועד כני-
סת הפסקת-האש לתוקפה, בשעה שש
חמישים ושתיים, נסענו מהר קדימה
לאורך החוף, עד שנעצרנו בגלל הפי-
גוה. נפלו שם בערך מאתיים פגזים,
ופתאום זה נפסק.
„נעצרו והתמקמנו לשינה. ישנו
כל הלילה, וביום שני בבוקר קמנו
ועשינו אחורה-הפנה, כי הגיעו לשם
חרמ"שניקים, ותפסו את מקומנו. זזנו
קצת אחורה, פנינו מערבה, וכן נסענו
בתוך נוף יפה. רק עכשיו היה לי זמן
וראש ליהנות ממנו. עברנו ליד עמדות
הנ"מ והטילים שהרס החי"ר. נעצרו
בדרך באיזה בסיס ענק, שהיה נטוש.
כמה מצרים יצאו משם והרימו ידיים.
לקחנו אותם בשבי. היינו בלב המד-

הזחל, שהגיע לפנות אותי. לא היה
יכול לעבור, כיוון שכבתי. קרוב
מאוד לפתחה, החברה צעקו לי להתי-
גלגל הלאה, כדי שהזחל שיעבור
את הפתחה, יהיה מול הסוללה ולא
יהיה חשוף לאש. ניסיתי להתגלגל,
אבל לא יכולתי, כי שכבתי שם עם
כאבים נוראים. הזחל התקדם עד
אלי, וכשהגיע אלי נשאר שם, חשוף.
אני הייתי מוסתר והם צעקו לי להתי-
גלגל. פתאום חטף הזחל
פגז. שני חיילים רצו לכיוון שלי.
התמלאתי רסיסים דם. הם צעקו לני-
הג לצאת החוצה, אבל הוא לא יצא.
ואז הבנתי שהנהג נהרג.
„החובש הגיע אלי עם עוד חייל,
והם טיפלו בי, כשהם קוראים לעזרה.
כנראה שניסו לשלוח עזרה כזאת, אבל
זו לא הגיעה.

פינוי „סופר-מהיר“

„פתאום הגיע המג"ד, עם הזחל
שלו, מהכיוון הנגדי. בלי יכרה חוכי-
מות, ובקור-ירות שאני לא יכול לשכות
אותו, תפס רימון-עשן וזרק אותו ל-
פתחה, כדי שהמצרים לא יוכלו לרי-
אות מה קורה. הוא סתם להם את
העיניים, והם לא ראו לאן הם יורים.
אחר-כך הוריד אלונקה, והניחו אותי
עליה, והתחילו לרוץ. ביקשתי שלא
יעשו את זה, כי חשבתי שזאת התי-
אבדות. לא חשבתי הרבה על עצמי,
כי חשבתי שאמות, בעוד כמה דקות,
אבל דאגתי לחברה, שלא ימותו סתם.
זו הייתה סכנה רצינית, ופתאום הרי-
גשתי שאני מועבר, כשהמג"ד סחב
אותי גם הוא. הם עשו זאת בטיסה
פראית. כשהמג"ד צועק כל הזמן:
„יותר מהר! יותר מהר!“ ותוך כדי
כך מרגיע אותי.

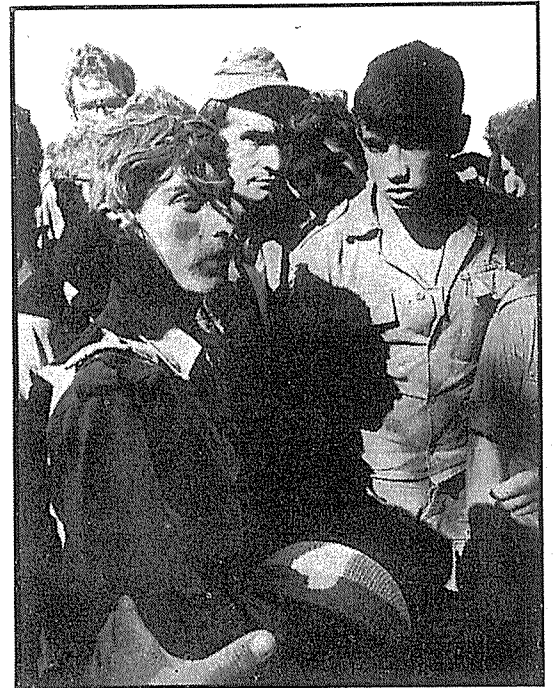
„זו הייתה לוחמת חי"ר, כמו שכתוב
בספרים. נענו ב„שניים לפני“, וכשר
נתקלנו, ישרנוקו ועשינו „היתקלות
לפנים“. כשעשינו אימונים כאלה,
תמיד שאלתי את עצמי מי צריך את
כל השטויות האלה, הרי לא נשתמש
בהן בקרב, והנה, שם, פעלנו בדיוק
כפי שעושים, אצלנו, באימונים.
„זו הייתה תמונה מרהיבה: יחידה
שלמה נעה בתנועה חי"רית קלסית,
בין הדקלים. אחר-כך נענו כך בדיוק
וזו הייתה ממש פנטסטי. התקדמנו עד
שהגענו לסוללות המצריות, ואז ראנו
פתאום שאנחנו בתעלה. על הסוללות
האלה היו עמדות שהיינו צריכים לט-
הר. לא חשבתי לקחת שבויים, אבל
כשעמדו מולי חיילים מוזנחים ומסכ-
נים שהרימו ידיים, לא יכולתי להרוג
אותם. אז מה אם לפני שתי דקות
הוא ירה בי?

כאילו סובבו את לוח המשחק

„בלילה, התמקמנו על הסוללה. חיכ-
נו להתקפת-נגד של הארמיה השלי-
שית, שמעבר לתעלה. נוצר מצב משו-
נה, שאנחנו יושבים בעמדות שלהם,
והם — בעמדות שלנו, וכל אחד יורה
על השני. זה היה כמו משחק שחמט,
שסובבו אותו ב-180 מעלות.
„בוקטע שאנחנו הגענו אליה, הדבר
הראשון שבלט לעין היה הצידוד ש-
השאירו המצרים שם: טנקים אמפי-
ביים, ציוד צליחה, חלקי גשר, פתחים
מוכנים להקמת ראש-גשר. המצרים
ירו כל הזמן אש מנשק קל, אבל זה
לא הפריע לנו, בגלל הסוללה. המקור
מות המסוכנים היחידים עבורנו היו
הפתחים.
„ביום שלישי בבוקר, חיכינו להת-
קפת-נגד, כמו שאמרתי. בלילה קיבל-

פנים, פנים

לפני הקרב,
ואחרי. מות,
כאב, בטחון.

„פתאום נזכרתי שהפלוגה שלי יר-
שבת ליד איזו פתחה קרובה. אמרתי
זאת למג"ד כחמישה מטר לפני הפת-
חה עצמה. הוא נעצר, ולאחר היסטוס
קל החליט לעבור אותה בריצה, למר-
רות שזה היה שטח חשוף לאש והי-
מצרים הרביצו כל הזמן.

„עברנו — והגענו.
„קיבלתי טיפול מהחובש הפלוגתי,
זה היה פינוי לא-נורמלי, סופר-מהיר.
לא הרגשתי שזמנימים אותי, אפילו
לשניה — כאילו שאני הפצוע היחיד
שיש לכל שבעת הרופאים ועשרות
החובשים, שהיו שם, למרות שהיו שם
עוד פצועים.“

חי תפקיד — לשמור על פיתחה בסו-
ללה. חילקו אותנו לכוחות קטנים ו-
הוטל עלינו לשמור על קטע של שני
ק"מ, כשמתפקדינו לצפות מבעד ל-
פתחה שבסוללה.

בבוקר נפצעתי

„בבוקר, יצאתי לרגע החוצה, מחוץ
לפתחה, ואז חטפתי כדור. נפלתי על
הארץ ולא תפסתי מה הולך איתי. הי-
מצרים המשיכו לירות עלי, כי הייתי
בשטח חשוף, אך בנס לא הצליחו לפ-
גוע בי. כשתפסתי שאני תחת אש,
גלגלתי את עצמי לצד השני. הי-
חברה ראו שנפגעתי, וקראו לחובש.

בר, ועמדו שם כל מיני שלדים שרו-
פים של מכוניות ואנשים, נסענו עד
הרכס, ושם שברנו שמאלה. כל הזמן
ראינו את התעלה מרחוק. זה היה
נוף אופייני לסיני.

כל 2-3 ק"מ ראינו טנקיסטים
תופסים את המקום. באיזה חניון
אכלנו ארוחת-צהריים, וכשהתברר ש-
המצרים הפכו את הפסקת-האש, קי-
בלנו משימה חדשה: לכבוש, רגלית,
קטע בן 10 ק"מ. שלא היה עביר ל-
טנקים, בגלל מכשולי המים שבה.
היינו צריכים להגיע מזרחה, עד ל-
תעלת-סואץ, לסוללות שלהם, שם,
ממש מול הארמיה השלישית.

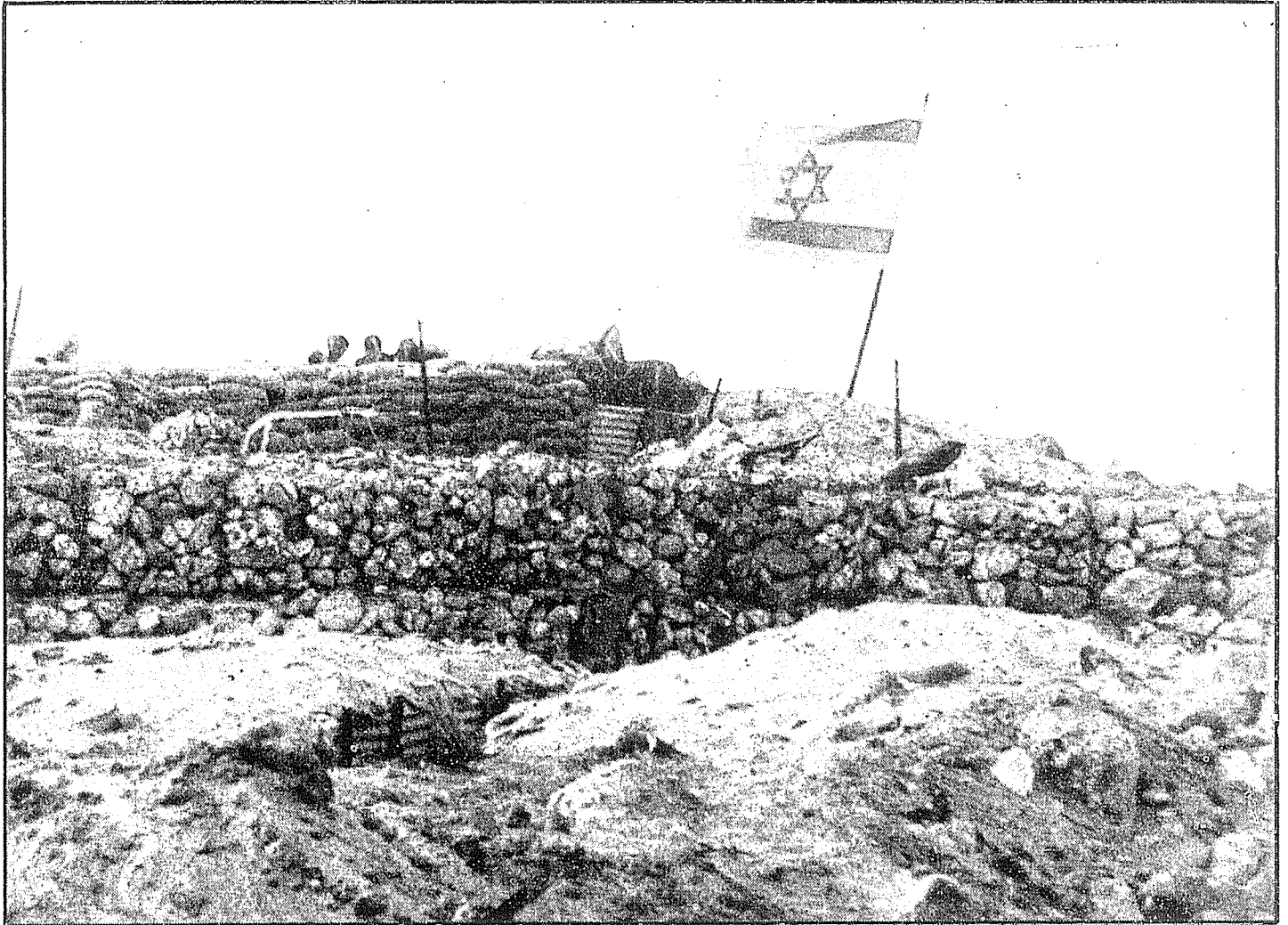
אין מה לדבר. כשעמדנו לפני ה-
גשר, האנשים ממש צעקו. אחרי
זה, כשעברנו ונכנסנו לתוך שדרת
דקלים בצד השני, המראה היה
כל-כך יפה וכל-כך לא-מתאים ל-
מלחמה, לזחל"מים ולאבק. זה
היה מחזה מרהיב לראות את ה-
טנקים האלה, שם בין הדקלים.
„נסענו בערך שעה, ונעצרו בחניון
לארוחת-צהריים. חיכינו לקבל איזו
משימה, ואז, בשעה 4 אחרי-הצהריים,
נאספה כל הפלוגה שלנו, והמ"פ נתן
תדריך. היו לנו עשר דקות בדיוק לצי-
לוח על הזחל"מים. הוא הראה לנו את
האגם המר, ואת המקום שהיינו בו,
באיזור המרכזי. המשימה שלנו הייתה
לטהר שטח של כ-3 ק"מ, שנשטף ע"י
הטנקים.

„הייתה שם עיירה קטנה, ונכנסנו
והיה לנו שם ממש לב"ב. טיהרנו
והספקנו לעשות זאת עד הערב. אנח-
נו טיהרנו את הקטע השמאלי, הקרוב
יותר לתעלה, שזה בעצם הצד המזרחי
של העיירה, ואחרים טיהרו מימין.
„בלילה התארגנו לשינה ולהגנה על
המקום, כי ציפנו להתקפת-נגד מצ-
רית. המצרים לא הופיעו, אבל הפגינו
אותנו כל הזמן. למחרת המשכנו בטי-
הור של עוד 10 ק"מ, לכיוון ג'ניפה.
נתקלנו באש, והשבנו אש. זה נמשך
כך, לסירוגין, יום שלם — עוד אחרי-
הצהריים, כשהפלוגה שלנו מטהרת כל
מיני עמדות, בונקרים ומוצבים, ש-

קדימה! — אנשי הנח"ל-המוצנח מקדמים את פני הטנקים העולים לרמה, בתום שלב הבלימה.

הבוגרים

הדגל המשיך להתנוסס במעוז שעליו הגנו הבוגרים.

התקפת כויגים

אחד המבצעים שביצעו חיילי הנח"ל בקו הקדמי בתעלה, הותקפו החבר'ה ע"י מטוסי מיג, כתב במחנה-נח"ל שהיה במקום מספר: "ראינו את המטוסים מרחוק.

המטוסים חלפו מעלינו ברעש נורא, ירו, צורר של ארבע פצצות, אשר נפלו במרחק חמישים מטר מאיתנו, והתפוצצו בשאון.

"נשכבנו בצידו הדרוך. כל קפל קרץ וכל תל בגובה... 30 ס"מ היה לבונקר. המיגים ירדו שוב. דדלי, ה"מ"מ, שנשאר על הזחל"ם, ירה אליהם בשני מא"גים, בעת ובעונה אחת. הוא לא פגע, אבל בנוזי, שעמד לידו, פגע במטוס אחד, אבל זה המשיך לטוס. לפתע נעלמו למרות שראינו שפצצות לא מעטות היו עדיין תלויות על גחונם.

"שניות ספורות אחר-כך הבנו מדוע ויתרו ארבעת המיגים על המשך ההפצצה: שני סקייטות הגיעו לשטח והחלו לרדוף אחריהם בכיוון מערב".

"הם עשו עבודה יפה"

א

נגדות חריפה של הסורים, וכן נסיון התקפה על כוחותינו, שגרר את היחידה להחלימה ממש. כוח זה השתתף גם בפשיטה על חניון טנקים, בתוך השטח שבשליטת הסורים.

"במשך כל הזמן היו הפגזות רבות ואולם אף חייל שלנו לא נפגע.

"לאחר הפסקת האש נשארו באי-זור בתעסוקה מבצעית. המשימות שהוטלו עלינו כללו מארבים, סיורים, אבטחה, קביעת נקודות הגבול, והכנסת עמדות ביקורת של האו"ם למקומן.

"אני מרוצה מאד מביצועי היחידה, וחושב שהחיילים עבדו יפה, והוכיחו את עצמם".

ני מרוצה מאוד מביצועיהם של אנשי" — אמר סא"ל ר. בשיחה שבה סיכם את פעולות "כוחותינו" במלחמת יום-הכיפורים. "השתתפנו במלחמה בכוחות מעולים, מאומנים היטב, שגילו כבר באימונים ובתרגילים יכולת טובה. הערכה זו, על טיב אנשי, הוכיחה עצמה במלואה בכל מקום שבו הם נלחמו."

למלחמה, ולא נאלצנו להוכיח את עצמנו גם שם. "כוחות שלנו עלו גם לרמת-הגולן, מהם שנטלו חלק חשוב במערכה, כשי הם מועמדים תחת פיקודה של יחידת שיריון.

"חיילינו עסקו שם בסריקות, בסיורו של שלב הבלימה, וביצובו של קו הגבול החדש, שנתפרש על פני תילים בליג'ה הקטנה. היתה שם הת-

"יחידה אחת שלנו ירדה לסיני. היתה זו יחידה מעולה של מפקדים קרביים, אשר מבחינת גיבושם החברתי היו במצב אופטימלי. יחידה זאת שותפה באורח פעיל בפעולות בקו, במור רח התעלה והפיקוד נתן עליהם חוות דעת יוצאת מן הכלל. כוח אחד שלנו שהה בבקעה, שם הוא נתבע לחסום את הבקעה בפני פלישה ירדנית אפ-שרית. ואולם כידוע לא יצאה ירדן

ההתקפה הגדולה

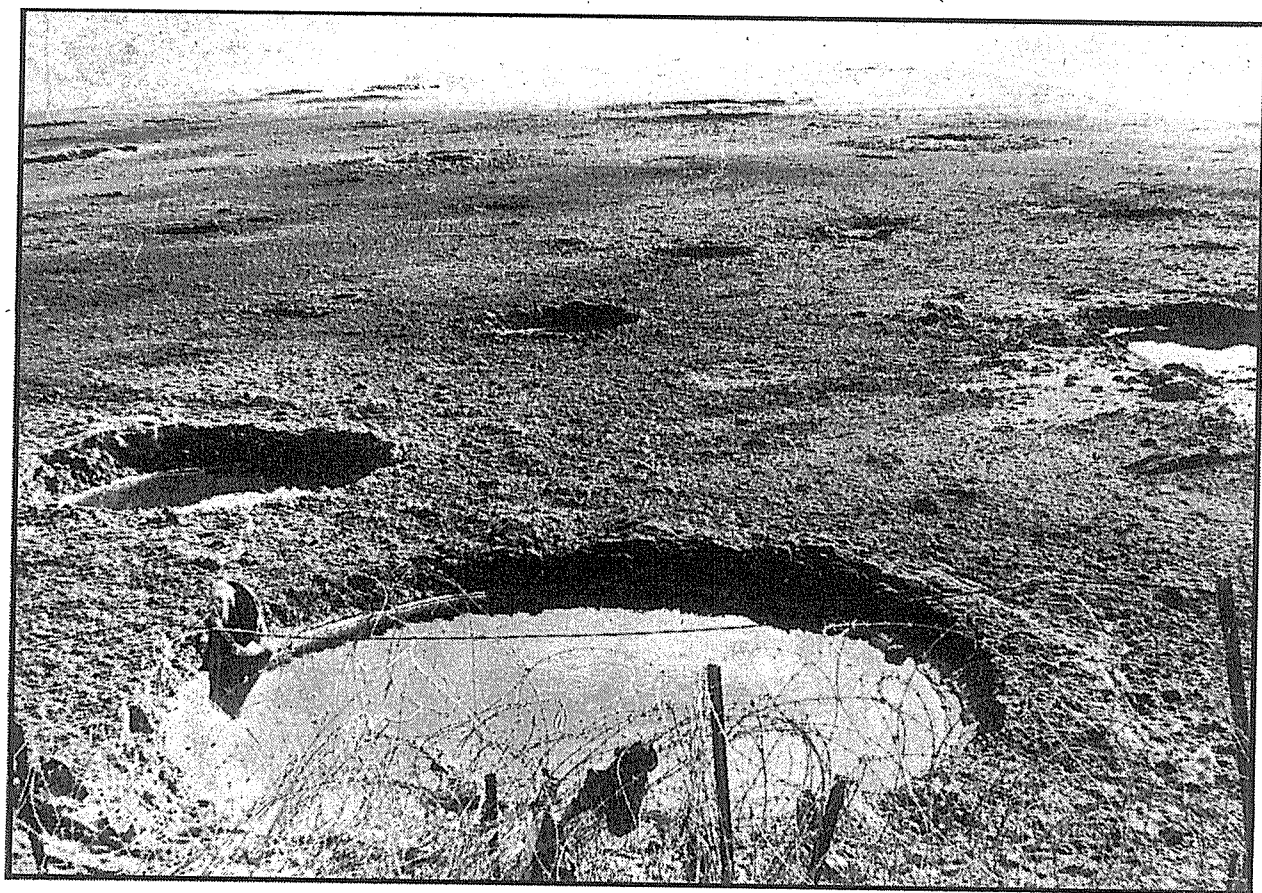
אנשי מעוז-החוף הדפו את כל התקפות המצרים, והמשיכו להחזיק בו למרות הכיתור וההפגזות. הקשה שבהתקפות, היתה זו שבה הסתערו על המעוז נגמ"שים אמפיביים. להלן סיפור עמידת המעוז מפי לוחמיו.

לוח על כל ניצנוץ, או עצם חשוך שהסתובב בים, כך, למשל, הוקפצו כולם, באחד הלילות, בגלל מיכל דלק נתיק של מטוס, שצף בקרבת החוף. השומרים חשבו שזו סירת גומי של אנשי קומנדו ימי שירדו כבר לחוף, ומסתובבים באזור המעוז, בימים היו נופלים על המעוז מאות

נחלאים ומספר תותחנים. התותחנים, ששהו במקום מאז פרוץ הקרבות, הסבירו ל"חדשים" את המצב. "המצרים נמצאים במרחק של שלושה ק"מ מאיתנו, ולא מנסים להתקרב. רואים אותם היטב כשהם נעים בעמ"ד שלהם, אבל אין מקום לדאגה, אמנם הם מפגיזים, אבל זה לא גורא".

למעוז, כדי לא להגדיל באורח מיותר את מספר האנשים שבמעוז. רק אחד הוחל"מים נכנס ועמו מזון ותחמו"ר שת. חייליו חזרו בתום פירוק ה"משא והצטרפו אל חבריהם. למחרת היום, ביום חמישי, חזרו אנשי הכוח למעוז להחליף את המילואימניקים ולקבל את המעוז לידיהם.

אעוז החוף, שבצפון תעלת סואץ, הוא היחיד מבין מעוזי קו בר-לב שלא נפל בידי המצרים. כפי שקרה גם בשאר המקומות, חלפו המצרים על פני המ-עוז והתקדמו פנימה, אל תוך השטח הישראלי, כשהם נבלמים בערך 10 ק"מ אחרי המעוז, על-ידי כוחות צה"ל. כך מצאו אנשי המעוז את עצמם מכותרים מכל עבר. בעקשנות רבה בלמו אנשי המילואים, אשר איישו את המ-

הפגזים נפלו על המעוז ועל סביבותיו, כבר צפוף, כשהם יוצרים רשת צפופה של כורות בקמרים שונים.

רבות של פגזים. "ביומיים הראשונים, פחדנו, מספר שיקה מנה, מגר-עין "חישולים" — ולכן רבים מאתנו ויתרו על הריצה לבונקר-האוכל, מח-ש ש שמא פגז יפול ויפגע בהם בזמן הריצה. אבל אחרי יומיים, היה כבר משעמם ללכת לאכול בלי פגזים, כי כבר התרגלנו לזה".

למצרים היתה שיטה בהפגזה: כל בוקר התעוררו החבר'ה בשעה חמש-אפס, לקולו של טיל או שניים, שהתפוצצו והרעידו את המעוז. אז היתה מתחילה הפגזה צפופה ולאחר-כך, "שקט יחסי" עד שעה 9.00 בבוקר, כשבאה הפגזה צפופה נוספת. בין שתי ההפגזות הקשות האלה, לא היה רציני, כיוון שהיו סתם טיפוסים של פגז או שניים, כל כמה דקות".

מבחינה אחת, לפחות, היו ההפגזות המצריות לתועלת לכוון שלנו במעוז. כל פעם ששמענו איך שהמצרים מפגיזים את הכביש, ידענו שרכב הי-אספקה מתקרב, ומייד היו הולכים

את ה"לא-נורא" הזה למדו החבר'ה על בשרם די מהר. "היו כמה טיפוסים", מספר מנדי ויס מגרעין "הראל" לעלומים, "ופעמים רבות כוסינו ב-אבק שמילא את האוויר מההתפוצצות. בהתחלה, כל פגז שנפל הקפיץ אותנו, אבל תוך יום כבר התרגלנו לזה והמשכנו לישון, למרות רעש ההתפור-ציות".

כל בוקר — השכמה ב-5

הלילה הראשון (החבר'ה הגיעו ל-שם, כאמור, בשעות הערב) היה די מפחיד. החבר'ה לא הכירו עדיין את האזור וכל מה שראו היו כמה מטרים מימינם ומשמאלם, ורעש גלי הים ה-מתנפצים על החוף ברקע.

המתח היה רב. היו ידיעות על אפ-שרות התקפת הי"ר מצרית, ולכן שמ-רו כולם בדריכות. האנשים דיווחו בלי-

"קבלת-פנים" בדרך למעוז

את "טבילת האש" עברו החבר'ה עוד לפני שהגיעו למעוז. המצרים הכינו להם "קבלת-פנים": התקפה ארטילרית צפופה על הכביש, במרחק של כ-10 ק"מ מהמעוז עצמו. הוחל"ם הראשון שבו נסע סמי מפקד הכוח היה ממש בתוך האש והמשיך לדהור בין הפגזים. "במשך 5 דקות נפלו סביבנו כ-30 פגזים שהתפוצצו ברעש עצום והרעידו את האדמה. הוחל"ם הודעעז ועף מצד לצד", יתר הי-וחל"מים חיכו שעוצמת האש תפחת, ואז פרצו בדהרה בהפרשי זמן לתוך המעוז.

במעוז קיבל את פניהם מפקד הי-מילואימניקים, "שהסתובב לו במעוז בין הפגזים, כאילו הוא מסתובב ב-דיזנגוף" — כך סיפרו. עם רדת הע-רב, עזבו המילואימניקים את המעוז בחסות החשיכה, ובמקום נשארו הי-

עוז בימים הראשונים, את התק-פות המצרים. "הקרב הראשון", סיפר סגן מוטי, מפקד המעוז, "היה כבר בשעות אחר הצהריים של יום הכיפורים. ראינו טנקים ונגמ"שים מתקרבים לעברנו ב-מרחק של כ-1600 מטר. הטנקים שהיו במעוז החלו לטווח אותם, ותוך דקות אחדות הושמדו כל הכלים שלהם".

מאז, היו נתונים אנשי המעוז בהפג-זות והתקפות בלתי פוסקות. המצרים הנחיתו מן הים, כ-8 ק"מ לפני המעוז, מארב קומנדו על כביש החוף המתבר את המעוז עם רומני. כוח שריון ישראלי שניסה לפרוץ דרך למעוז לא הצליח להיכנס אליו ובמשך 3 יממות היה המעוז מבודד. אחרי שלושה ימים נפרץ המצור. כוח נחלאי היה בין הי-פורצים אבל לא הותר לאנשיו להיכנס

"שמעתי את אלי צועק, חבר'ה, הקשיבו! כולנו האזנו בדריכות ושמענו, מכיוון הביצות, קריאות ושאות – יאללה – יא-ג'מעה!"

זה גדולה של אנשי חי"ר מתקרבת אל המעוז. סמי נתן הוראה לחכות עד שיתקרבו יותר ורק אז להרביץ בהם אש. "לפתע", מספר שיקה, "שמעתי רעש עצום. חשבתי שהטנק שלנו נפגע, אך עד מהרה התברר שהוא שיגר, לעבר המתקרבים החדשים, פגז. הפגז פגע, "בול" בתוך הקבוצה, ותוך שניות ראינו ראשים וידיים ושאר שרידי אדם מתעופפים באוויר. רובם נהרגו שם מהפגז הזה, ואלו שנשארו בחיים החלו מייד בורחים בצורה מבוהלת מאוד, לאחור".

"פה קבור חייל מצרי"

בוה, למעשה, מסתיימת ההתקפה הגדולה ועימה גם נסיונם האחרון של המצרים לכבוש את מוצבי החוף. הק-

מבחינת אנשי המעוז, כשהם מסתתרים מתחת לסוללת עפר. "מבחינה טכנית היה בלתי אפשרי לפגוע בהם בנק"ל, בגלל הפרשי הגובה", מספר מגדי, "לכן ניתנה פקודה לזרוק למטה רימונים".

בעוד הקרב מתנהל בכל עוזו בעמדות הפנות לכיוון מערב וכיוון הים, הסתבר אחד הטנקים ב"צרה" אחרת: הוא נכנס לתוך מכתש בקוטר 5 מטר שנוצר מפגז מרגמה 240 מ"מ, ולא יכול היה לצאת. הוא נשאר שם תקוע כשאינו מסוגל אפילו להרים את היתות לכדי עמדות ירי. חייל מצרי נראה מסתתר מולו, ומכוון לעברו ארפיג'י. הטנק צויד את צריחו וניסו להחליט את הדרך לא הצלחה משום אייכותו להרים את הצריח. המט"ק החל אז לירות על המצרי במקלע, והמצרי החל לברוח. מגדי עצר אותו בצרור.

סמי שלח את מגדי להביא את כל הבזוקאים מעמדת הש"ג. כיוון שהיבוקה שהוצבה בעמדה שאליה התיקרבו הטנקים, נפגעה בהפגזה. "רצתי והבאתי את ג'יי רונצוויג, הידוע כי כווקאי מעולה במחלקה, ויחד עם יחיד אל רחבי רצנו לעבר העמדה המערבית שפונה לכיוון פורט-סעיד. עד שהגענו, ראינו שהטנקים שלנו עשו כבר את העבודה בשבילנו, וכל הטנקים (שאח"כ התברר שהיו נגמ"שים אמפיביים) עלו באש".

הנגמ"ש הראשון עבר לכל אורך ה"מעוז" על החוף, כשהוא מתקרב ל"שער המעוז". שם פגע בו הטנק פגזי עת ישרה והוא החל לעלות באש. חיילים המצריים שהיו בו, לא הספיקו לצאת ממנו, ונשרפו בו חיים. זה היה מראה נורא, מספר יחיאל רחבי מגרעין, "הראל" לעין הנציב. התח"ת מושת שהיתה להם שם בפנים החלה

כמה אנשים לכיוון השער, לקבל את פניו".

ההתקפה הגדולה

כך עברו על החבר'ה, "הימים השקטים והמשעממים" של השהיה ב"מעוז עד – להתקפה הגדולה. ההתקפה הגדולה באה ביום השמיני ני למלחמה. העסק התחיל להתחמם, ופתאום ספגנו הפגזה רצחנית, ש"כמו לא ידענו בשום לילה ובשום יום קודם לכן". סמי, מפקד המעוז, הבין שמשחו "לא-נעים" עומד לקרות. "זה לא הגיוני", אמר לחיילים, "שהמצרים ירביצו הפגזה כזאת, מבלי לנסות לעשות משהו".

סמי החליט להעלות את חייליו, ב"שעה 9.30 בלילה, לעמדות, בכוננות מירבית. זה התחיל למעשה מהעמדה שלנו", מספר שיקה, "אחד החבר'ה שלנו דיווח שהוא מזהה 4 דמויות פלוס נצוצים מכיוון מזרח. כנראה שאלו היו את ראש הגשר שלהם ל"מארב שחם את הדרך לתגבורת ש"היתה אמורה להגיע אלינו. לא הגבנו וחיכינו בדריכות להמשך".

החבר'ה היו בעמדות במשך כל ה"לילה. כולם ידעו שהם עומדים בפני ההתקפה רצינית שתהיה שעת-מבחן עבורם. "הרגשתי שאני פוחד", ממ"שן שיקה, "אבל הפחד הזה לא היה רק פחד מהערבים או חשש לפגיעה ומוות. פחדתי דווקא מהחבר'ה שלי. לא ידעתי איך יגיבו ויפעלו. האם ימלאו את הפקודות, או יכנסו להלם".

"יאללה, יא-ג'מעה!"

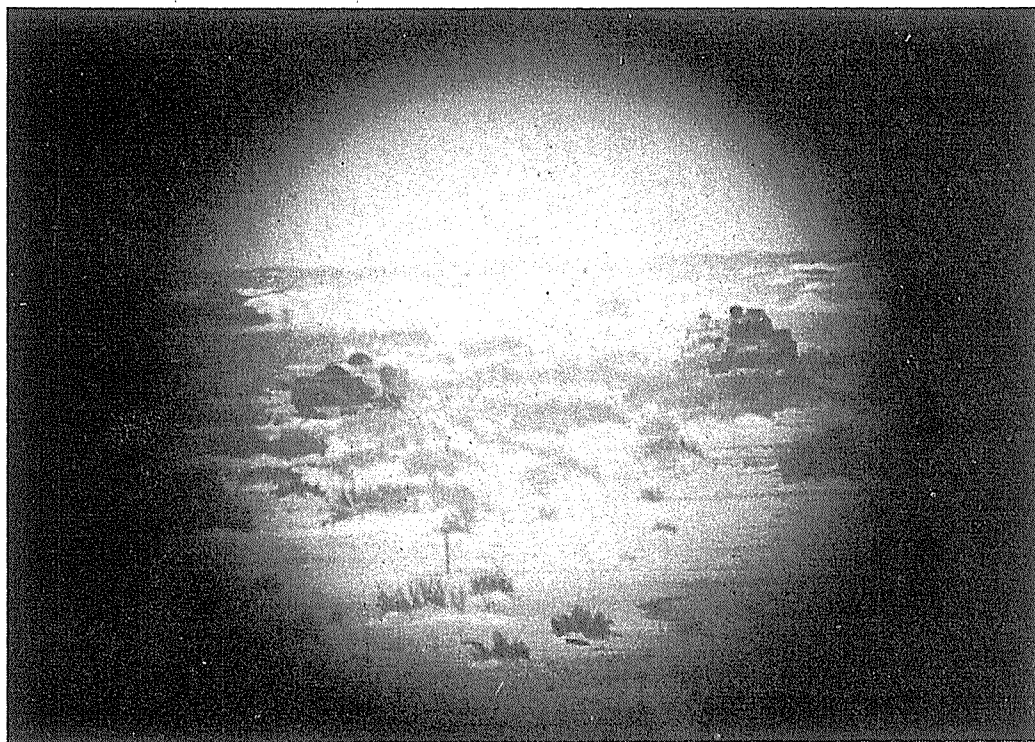
הקרב שפרץ לפתע לא התיר לשיקו וחבריו זמן למחשבות והגיגים על פחד ומוגשים מופשטים אחרים. "פתאום שמעתי את אלי צועק: 'חבר'ה, הקשיבו!' וכולנו האזנו בדריכות ושמענו מכיוון הביצות קריאות ושאות: 'יאללה, יא-ג'מעה – יאללה, יא-ג'מעה' (משהו מקביל ל'קדימה, הס' תערי!)", וכעבור שניות נורו מספר צורות לעבר העמדות שלנו. השבנו מייד באש תופת".

השעה היתה מוקדמת, של טרם בוקר ובחוף עמד עדיין חושך. מכאן ואילך החלו העניינים להתגלגל במהירות. המצרים הפגינו כל הזמן כדי לחפות על כוח רגלי שהסתער על המעוז. הם התפרסו על שטח נרחב והחלו להסתער, ממזרח, מכיוון הביצות. לא ראינו אותם בגלל החורש. זה היה בערך ב-5 בבוקר והשחר עדיין לא עלה. מההפגזה המצרית על המעוז נפגעו רק מצרים. "למחרת, כשיצאנו לסיר – ראינו את בורות הפגזים, ולידם גופות מרטשות ושירי די אברים".

הכוח שניסה להתקיף מכיוון הביצות נבלם, ואז הגיע פולק וצעק "טנקים!... טנקים מתקרבים למעוז".

הטנקים הקדימו את הבזוקאים

בינתיים החל היום להאיר, וה"חבר'ה ראו את הטנקים ליד אחד הבונקרים כשהם ממלאים את בטן ה"טנק בתחמושת ופגזים. הטנקיסטים היו אותה שעה מחוץ לטנקים, והמפקד שלהם נתן להם הוראה להפסיק את התימוש. הליכנס לטנקים מייד, ולסגור מדפים.

נגמ"שים ז"ל: דרך המשקפת, נראים נגמ"שים מצריים אלה כתענוטע-חלום

רב נמשך כארבע שעות. אבל בעיני החבר'ה, טוען שיקה, "זה נראה כרבע שעה של סרט מתח שאנחנו שחקנים".

לפני שהחבר'ה הספיקו להתאושש, קיבלו הוראה מהמפקד לצאת לסריקת קו ולחפש שבויים. הם נעו ב"פריסה בשטח, כשטנק מחפה עליהם מאחור. ואכן, נתפסו במקום מספר שבויים שעשו עצמם מתים ורצו, כי נראה, לברוח בלילה.

למחרת, יצאו כמה מהאנשים לקבור את חללי המצרים. "עשינו זאת למטרת רות היגיינה, בעצם, אבל כשהפרנו את הקברים וכיסנו אותם, התייחסנו אליהם בכבוד", מספר יחיאל רחבי.

הם רצו להרוג אותי רק לפני שעות, אבל זה לא הפריע לי להתייחס אליהם כמו בן-אדם. קברנו כל אחד ב"מקום שנהרג, ואח"כ פירקנו את ארג"זי התחמושת וכתבנו שם על הלוחות פה, קבור חייל מצרי – ושמו מצ"ב על כל קבר".

אנשי חי"ר מתקרבים מכיוון פורט-סעיד

אותה שעה, התחממו העניינים מאוד בצד המערבי. המצרים, שהיו ב"נגמ"ש הרביעי, שנפגע גם הוא ע"י כוחותינו, קפצו ממנו החוצה, וברחו אל הים. החבר'ה ירו עליהם ומספר גופות נראו צפות על המים. "אולם נשארו שם כאלה שהתחילו לירות עלינו גם מתוך הים. הרבצתי פצצת בזוקה לשם", מספר מגדי בטון צנוע "והחבר'ה ראו שלושה אנשים מתעורר פפים באוויר".

באותו רגע החל טנק אחר לחלץ את הטנק התקוע. המ"מ ירד תחת הפגזה ואש שוטפת של נק"ל מצרי, וקשר כבל בין שני הטנקים, והטנק התקוע חולץ.

בינתיים הגיעה מנקודת התצפית הודעה, כי מכוון פורט-סעיד, במרחק של 800 מטר מהמעוז, נראית קב-

להתפוצץ ולבעור, והאוויר התמלא ריח מגעיל של גופות שרופות".

60 מצרים מתים ב"קטעהמות"

החיילים המצריים, בנגמ"שים השני והשלישי, כשראו שהנגמ"ש הראשון בוער, קפצו מתוך כלי הרכב שלהם, והחלו להסתער רגלית על המעוז. (בינתיים פגעו הטנקים גם בנגמ"שים אלה וגם הם עלו באש). המרחק בין המצרים המסתערים למעוז לא עלה על 30 מטר ואחדים מהם הגיעו עד ל"טווח זריקת רימונים. התחלנו לדפוק בהם בכל הכלים ובמיוחד בנמ"גים, שהרביצו אש רצחנית. לפי ההערכה שלנו נפלו כ-60 חיילים שלהם באותו הקטע שבין הנגמ"שים לעמדה". מספר מצומצם של חיילים מצריים הצליח בכל זאת לעבור את "קטע המוות" הזה ונכנסו לשטח-אשמת

הנח"ל בצפון

איך להעלות את המורל

„אנו נתקלים בחיילי אויב ועוזרים באיסוף שלל, מאבטחים צירים וסורקים את השטח“, אומר המפקד, בעוד ברקע נשמעים „חילופי אש מקומיים“.

אבי, סגן מפקד היחידה, יכול להצביע כיום על עליה „קיצונית“ במורל בתוך יחידתו. במוצאי הקור הראשונים אולתרו מועדונים שקושטו בעזרת כלי רכב מצריים פגועים ולמוצבים ניתנו שמות עליזים, בצד שמותיהם הרשמיים.

„ברגע שהחיילים מרגישים שהם עושים משהו ולא יושבים בבטלה, אתה רואה שהכל נעשה על הצד הטוב ביותר“ — אומרים כאן.

בחמתנה: הקרבנות הם הבקבוקים

מסעדה מזרחית: בעל הבית איננו, אבל אנשי נח"ל-כינרת לא נראים מוראגים

קלוד עטיה, שנקרא ליחידה מבית הכנסת, היה בטוח שבמצב החמור שנוצר, הוא ימצא את מקומו בין לוחמים כמוהו. גם יורם שרעבי, מגרעין „קליח“, חשב כך. „עם החכנות ה־ראשונות לקראת קרב אפשרי, היה איזה מתח“, הם מספרים, „אך רצינו להיות בעניינים. לא להישאר מאחור“. בצד איש המוצבים והיערכות לקראת בלימת האויב, במידה וזה יחליט לחצות את הקוויים, משלחת היחידה סוררים העוסקים בפעילויות השוטפות.

אבי אינו מוכן להתראיין, אפילו שזה „למען ההיסטוריה והדורות הבאים עלינו לטובה, ואימרו-אימרו אמון“. הוא כזה. „לך תשאל את החיילים“ — הוא אומר. אז אני שואל אתכם: זה יחס? כך מתנהגים עם נציגי העיתונות, שבסך-הכל, מה הם מבקשים — לרשום את קורות נח"ל-כינרת במלחמה. ואולם, מבחינה מסויימת, אפשר להבין את גבי כי, בעצם, רק עתה, באי-שם הרחוק שבו שוהה הוא עכשיו, עם אנשי יחידתו, עושים אנשי נח"ל-כינרת דברים אשר גם גבי מוכן לכנותם „דברים של ממש“, כשהיא לוקחת חלק חשוב ופעיל בפעילות הבטחון השוטף בקו הראשון.

לילה ראשון בנח"ל-כינרת

קצינים הצעירים שזו להם מלחמתם הראשונה. האוירה היתה ספוגת מתח והתרגשות.

קשה היה להבחין באותות התרגשות בפניו של גבי, שהפיקו בטחון עצמי ושלווה. הוא סיפר קצרות: „הסורים פרצו את הקו הסגול בכמה צירים עקריים וכוחותינו שם נלחמים בהם. בשלב זה אין בידי פרטים נוספים“.

הוא התחיל לפרט את הפקודות. נשאלו שאלות. רק לחלקן יכול היה להמציא תשובה. מקץ דקות, „נשלחו כבר רצים דחופים“ לאסוף את החיילים הסמוכים ולרכזם במקום שנקבע לכך. לאחר נכנסו חמישה אורחים ש־הציגו עצמם כ„נהגים מוניות מגויינים“. כל הנהגים קיבלו הוראה מפורשת: להקפיד על נסיעה זהירה. מקץ שעה התכנסה חבורת המפקדים בשנית, כדי לקבל תדירון נוסף, מסכם בחוץ התארגנו החיילים לפי צוותים. הכל פעל כשורה. כעבור כמה שעות כבר היו כל החיילים ומפקדיהם נכונים לצאת למוצבים. המפקד השמיע סקירה קצרה. ניתנה הפקודה. החיילים עלו על הרכבים ונעלמו בחשכת הלילה.

המשאית, בישרו את בואן של בנות נח"ל-גשור, הנרגשות. בשעה שבע, לערך, חלפה מכוניתו

בהפוגה — יושבים וצופים „לקראת המאות“

למפקדת נח"ל-כינרת הגיעו בצהריים דיווחים ראשונים על פרוץ הקרבות, בחזית הצפון. דיווח לה שהיאחזות נח"ל-גשור מופגזת ללא הרף, ושהחיילות עושות כבר דרכן, במשאית, תחת אש האויב, לעבר המפקדה. החיילים שבהיאחזות עדיין בעמדותיהם, ומחכים להוראות. גבי, מפקד היחידה, נכנס למכוניתו ופנה לעבר המפקדה הראשית, נכון לקבל עליו כל משימה.

האוירה היתה מתוחה מאד. הדיווחים מהחזית זרמו לאט ולא לכל הידיעות שהגיעו נמצאו סימוכין. היו שניסו לנבא מה יקרה. כולם חיכו לבואו של גבי, המפקד. היה ברור שהוא יביא עימו מידע נוסף. מהימן יותר. החשיכה ירדה לאט, והוא טרם הגיע. שתי אלומות בהירות, שזרקו פנסי

ארוחת-בוקר בהר-דב.

על הבמון, במעיידי חמום: פלא שהם מחיילים?

שאחרי שמטבחו נהרס מפגיעה ישירה, לא ויתר והמשיך לבשל. "לא רק ש"רמת האוכל לא ירדה — היא אף עלתה", אומרים כאן.

יצא מתוסכל מזה. היינו בקו הראשון, ומילאנו את תפקידנו כמו שצריך". אך במצב הר-דב אין גיבורים, אך צל"ש מיוחד מגיע, ללא ספק, לטבח.

עלינו, פתאום, הפגזה מכיוון צפון-מזרח. עד היום לא ברור לי מי בדיוק הפגין אותנו: הסורים, או המחבלים שבשטח לבנון. הכל התנהל כשורה, פרט למקום אחד, שבו נתקלו הר-דב, שהיו בדרכם למוצב, בכוח חסימה סורי, ובחילופי היריות היו לנו נפגעים. מייד שלחתי כוח חילוץ, אף-על-פי שגם לו היתה צויה היתקלות. הכוח חזר אחרי שהצליח לפנות את הפצועים לבית-החולים. הר-דבאים הצטרפו אלינו.

"משנכבש מוצב החרמון בידי הר-סורים, עם פרוץ הקרבות, הפך הר-מוצב שלנו למוצב, הצפוני ביותר בר-ארץ. המוצב הורעש בארטילריה, אך לא נעשה כל ניסיון לכבוש אותו, למרות שהיה חשש כזה. התכוננו ל-אפשרות שהסורים, או המחבלים, ש-מספרם הלך וגדל באזור, ינסו לעלות עלינו. במקרה כזה, היינו נערכים להגנה על המקום. באין-התקפה, נש-אר תפקידנו, כעבר, לצמצם את פעילות הטיהור של המחבלים. הפגזים שנפלו במקום הרסו את בית השימוש, פגעו במטבח והשאירו צל-קות, לא-עמוקות, פה ושם. בעצם, פרט להרס, המלחמה קצת, "עזרה", בהחיי-שה את הוצאתן לפועל של כל מיני תוכניות ישנות, שהתעכבו עובדה: הגדרות שוקמו, העמדות, שכבר זמן היו טעונות שיפוץ — שופצו, וחזמו, ש-הוא האויב העיקרי במקומות מבו-דים כאלו, החל ל"רוץ" כמשוער.

צל"ש — לטבח

"לפני המלחמה" — נזכר ערן, הר-גינבי — "היה קשה מאד להעביר את הזמן ואילו במלחמה, חלפו הימים במהירות עצומה. בכלל לא הרגשנו שעברו כבר שלושה שבועות מיום-הכיפורים. הזמן פשוט "טס". "לפעמים תקפה אותנו הרגשה ש-אנחנו צופים על המלחמה מהצד, כ-אילו היתה היא אילו הצגה, שאיננו נוטלים בה חלק, ממש, אבל איש לא

יית מאמין שדוגמנית צמ-הדרת תציל את חייו של חייל בחזית?!", שואל אותי ערן פטנ-קין, נחלאי, חבר גרעין "סופה", המשלים עתה את ה"מבצעת" שלו, במוצב שבהר-דב. "אם לא, אז שמע את הסיפור הזה: לידו של אחד החיילים, כאן, נפלה תמונה של דוגמנית ישראלית יפהפיה. באחד מימי המלחמה הראשונים, בשעה שהמוצב הופגז, הוטל עליו לבצע משהו מחוץ לעמדה, אלא שהוא העדיף, אתה יודע, להביט "עוד רגע", בגוויה" המקסימה של הדוגמנית, ורק אחר-כך לצאת. באותו רגע ממש, נפל פגז בדיוק בפתח העמדה". הבחור שלי, כמובן, מכחלתודה לעלמה ומחכה עתה בכיליון עיניים ל...תשובה.

כשהגענו למוצב, כמה ימים לאחר שהפסקת-האש נכנסה לתוקפה, ניתך גשם חזק על המקום, אלא שהפעם לא היה זה גשם של עופרת, אלא גשם... ברכה.

בחוף — קר, ובפנים — מספרים בדיוח, צוחקים ומחכים... לציאה הביתה.

רמי, מפקד המוצב, הוא בחור גבוה, שחרחר, ש"פני ילד לו" — כמו שאומרים. הוא לא "פייטר" גדול, ומע-דיף למלא את תפקידו בשקט. "מס-פיק לי שאנחנו נמצאים בקו הראשון" — אומר הוא — "אנחנו בעיניים. אמנם לא נלחמנו ממש, במלחמה ה-זאת, אבל הרגשנו אותה היטב. הרבה פגזים נפלו כאן.

"המוצב הצפוני"

ביותר"

"הרבה מאורעות מסעירים לא היו כאן. בצהרי יום-הכיפורים, ירדה

חילוץ בחרמון

שעת-חשבונו זו כדי להכות בנו מותחת לחגורה.

בלילה זה אנו שומעים בחדר הקשר דיווח על התקלות מארב אשר נתקל בחוליית מחבלים: למחבלים הרגו ו-

ס כשמתחוללים קרבות, צריך מישהו לשמור על הגבול. ל-אורך זה הלבנוני היה כוח נח-לאי מסייר וצופה, כדי לסכל את תוכניות המחבלים שרצו לנצל

אביהם. כשהגענו לתאג"ד, אחרי איזה מיליון שנה, הסתכלו עלינו כאילו עלינו מהשואל.

ושוב: הפרדסים נותנים פה ריח משגע והירח צהוב וענקי; ועוד אנו שומעים במכשיר הקשר את מהלכי הר-קרב על החרמון, מגיע השבוע הסורי, שנכבד למארב הנחלאי, חייל נפחד, מסתכל סביבו בעיניים מתרוצצות. יו-תר משהוא מדבר — מנחמים אותו אנשי המילואים של היחידה, אבות ל-ילדים כולם, מרגיעים אותו ומעבירים אותו לאי-שם עם וופלה בכיסו.

אברי: "ואז בא הפחד. בסך הכל היינו תריסר אנשים בין מאות סורים ועמנו פצועים והרוגים. ואנו מצויי-דים בנשק קל בלבד. וכשהורדנו את הפצועים מהזחל"מים והעברנו אותם לאוהלי התאג"ד, הכה בנו הפחד פת-אום".

בועז המ"מ: "יש תיסכול באנשים. רוצים לעלות לחרמון לשלם לסורים על כל מה שעשו לנו, לפרוע את הר-חשבון. כל אחד היוצא למארב רואה בתפקיד אתגר אישי: להכות בהם הרבה וחזק. אבל לא תמיד נתקלים. הלילה, למשל, היה לנו מזל".

המאזן ברור לעת עתה: המחבלים העזו לצאת לשטח פעמים ספורות בלבד, ופגעו בגדר רחוקה או בבניין נטוש. במטרתם העיקרית נכשלו: הר-פיגועים העלובים הללו לא הצליחו לפגוע במוראל האזרחי, ואפילו להי-פך: תרמו להרגשת הליכוד והשותפות של יישובי הצפון, ורוממו את רוחם של יושביהם. וזה הרי כל העניין.

פצוע ושובי, הנמצא בדרכו למפקד-תינו. לכוחותינו — שלום.

מעל החרמונים וזוהר הלילה אש גדולה! מאז אתמול מתחולל שם הקרב על כיבוש מוצבי החרמון. ותפקיד הר-נחלאים כאן, בין השאר, הוא לשמש כוח סיוע וחילוץ לכוחות הלוחמים שם. בחדר הסגור של הכוח הנחלאי מספר אברי, כשבוע ועמוס עוזרים על ידו:

"קיבלנו הוראה לחלץ פצועים מה-חרמון. יצאנו כמה נגמ"שים טעוני אלונקות וצוותים רפואיים. הגענו ל-ואדי ואספנו את הפצועים — חלקם קשה, ידענו שלפנינו נמצא כוח סורי והחלטנו, לכן, להתחבר עם כוחותינו שמאחורי. התחלנו לדחור בכיוון ההר הזה, והפחד שלי היה שלא אהיה יעיל עם המא"צ: מתחתני פצוע, לפני פצוע, מאחורי פצוע — פשוט לא יכולתי לזוז.

"האנשים גנחו מכאבים. הדוקטור אמר שעלינו להגיע לתחנת האיסוף בכל מחיר. וכן נסענו בתוך האש, לאן שלא תביט — אש. אז קיבלנו דיווח: גם מאחורינו סורים. אמרתי לנחג: "תן פול גז, אם אתה נתקל פנה הצידה, ניפול לתהום אבל לא בידיהם..."

"לא פחדתי, לא היה זמן. הגענו ל-נקודה בה אמור היה לאסוף אותנו מסוק; אבל השטח היה מטווח והמסוק לא יכול היה לנחות. למזלנו לא הס-פיקו הסורים לחסום עדיין את הדרך. ראינו אותם במרחק 200 מ' מאיתנו. המשכנו בדהרה פראית, והשארנו אר-תם מאחור... ראינו את הרשפם של-הם, כשטווחו עלינו. הכדורים שלהם פגעו בדפנות הזחל"ם. אנחנו כופפנו תיראש, ירינו חזרה וקיללנו את אבי-

נחלאים כהר: "צלם אותנו!"

נח"ל גשור עולה שנית

סיפר מפקד נח"ל-גשור: "הבנות עזבו את המקום בשבת, ב-5.30 אחרי הצהריים, תחת אש ארטילרית חזקה, שיחלה בשעה 2. הבנות פונו לדגניה וללביא, כשהבנים נותרים במקום עד 3.30 לפנות בוקר."

הפינוי — רק בפקודה

בנות ההיאחזות כמעט והתמרדו. קשה היה לשכנען לעזוב את המקום ואת הבנים. "רצינו להישאר", סיפרו כמה מהן, שעה קלה לאחר שהגיעו ל־מקום מבטחים, "אך היתה זו פקודה, והיה עלינו לבצעה". גם הבנים, שיפנו מאוחר יותר, התמרמרו על כך שנאלצו לנטוש את המקום, אך היתה זו פקודה, ועליהם היה להשלים עימה.

עם הירידה, נכנסו הבנים, כמו הי

ב עוד צה"ל, וכל כוחות השריון והאוויר שלו, מסתערים אל עבר השריון הסורי, והודפים אותו אל מעבר לקווי הפסקת-האש של מלחמת ששת הימים, שבו מתיישבי נח"ל-גשור שבגולן להיאחזותם, והחיים במקום הם-לו חוזרים אל ה"כמעט-רגיל". כמעט, שכן הבנים נאלצו לחכות שבועיים נוספים, עד לכניסתה של הפסקת-האש, לשיבתן של הבנות.

ההחלטה על פינויים המוחלט של ישובי הרמה התקבלה על-ידי אלוף פיקוד הצפון, האלוף יצחק חופי, בשר חר היום השני למלחמה, וזאת מתוך דאגה לבטחונם של הגברים והנשים.

להם להיות לבד, וה... כלכלב ריו, שלא הצליח להסתיר את שמחתו הגדולה, ריו, אגב, היה החושב היחיד של נח"ל גשור שלא נשמע לפקודה, ולא נטש את המקום.

חזרה, קצינת הח"ן של הנח"ל, שי-עלתה לגשור עם הבנות, כינסה אותן על הדשא, והסבירה להן את תפקידן. במצב החדש שנוצר עקב המלחמה: "עליכן לחזור לחיים רגילים. מתפקידכן להעלות את מורל החיילים. את ה-קשיים החדשים שנוצרו, ננסה לפתור תוך זמן קצר, ככל האפשר."

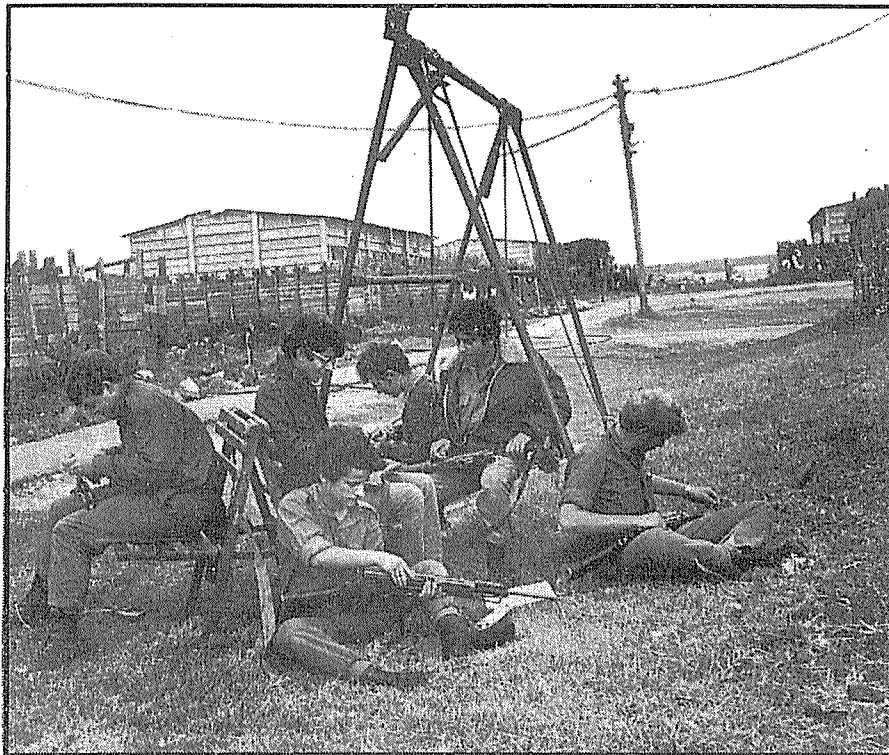
הרגל המשיך להתנופף

"בעת העדרנו שהתה כאן יחידה מסוימת של צה"ל" — סיפר אחד הנחלאים. "אנשיה, רובם קיבוצניקים ומושבניקים, דאגו, בין פעילות אחת לשנייה, לטפל בחי שבהיאחזות, ולתת לכבשים אוכל ומים. הודות להם נמציאו הכבשים בחיים". אבל אם לומר את האמת, ואת כל האמת, השאירו אחריהם האורחים האלה גם לא מעט ליכלוך, והבנים נאלצו לעבוד קשה כדי להחזיר למקום את נקינותו. כיבוש האזור בידי הסורים לא נגר כר בהיאחזות. דגל הכחול-לבן של ההיאחזות, המשיך להתנופף בה כל העת, כשבצידו — המגל והחרב, סמל הנח"ל.

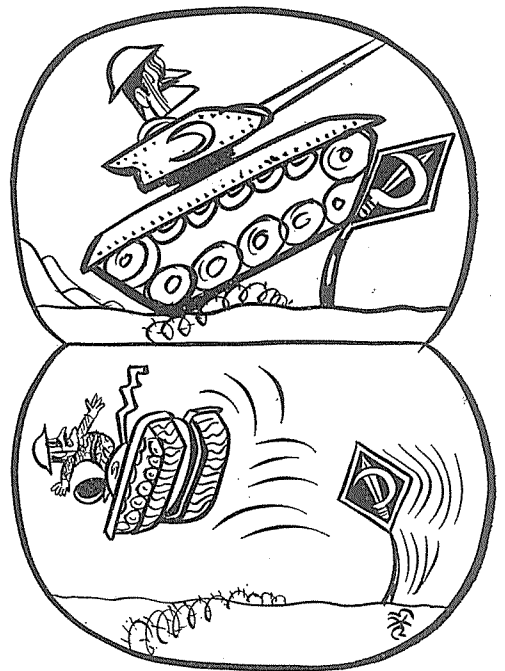
מה שלום הדייר?

"בוא נראה מה עם הדייר" — אמר אחד הנחלאים, תיכף לשובו להיאחזות. "אלה הם החבר'ה של הנח"ל". אמר אז סגן המפקד: "דואגים לדייר, באמצע המלחמה".

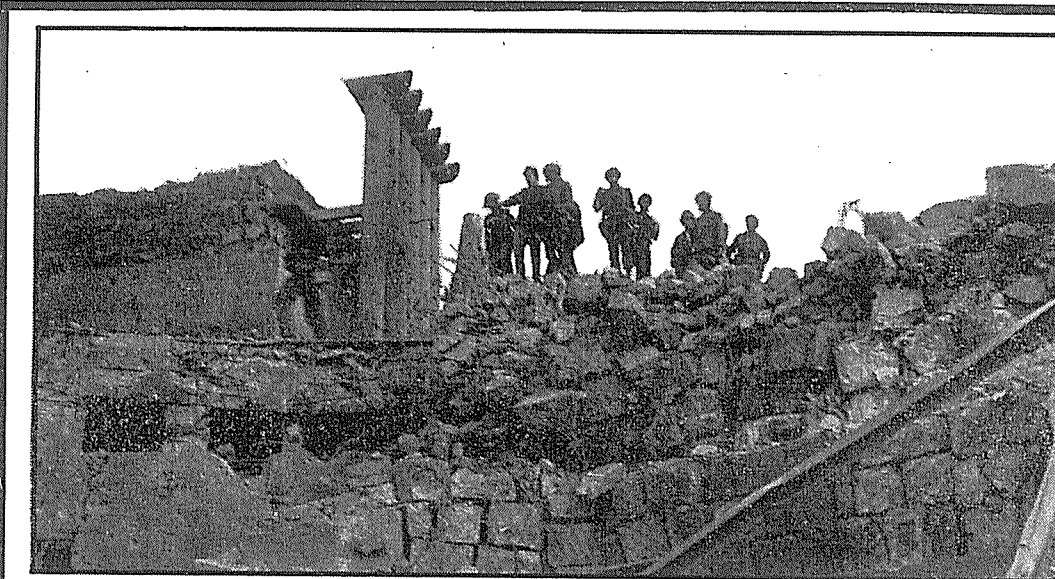
דקות אחדות לאחר שובם הביתה, כבר סובבו הממטרות בנח"ל-גשור, גן הירק — הושקה, וחדר-האוכל — מורק. כעבור שבועיים, באחד הבקרים שטופי השמש, שבו ועלו לרמה (שוב — בשיירה חגיגית) בנות ההיאחזות, שסוף-סוף ניתן להן לשוב הביתה. בין מקבלי פניהן של החיילות הנרגות היו החיילים, שכבר קצת נמאס

"על הדשא הירוקירוק של הבית", יושבים שוב אנשי נח"ל-גשור

נח"ל-גשור — בעיני זאב

מן האלבום

חיילים מיחידת נח"ל-כינרת היו בין הראשונים שהגיעו למוצב החרמון, לא-חר כיבושו מחדש בידי כוחותינו. הדימיון שביניהם לבין תיירים המבקרים ב-טיול מאורגן באתר יווני מהמאה ה-5 לפני-הספירה, מקרי, כמובן, ביותר.

הנח"ל בכורכז

„נכנסנו לכוננות - וחיכינו“

א

תה לוקח שתי אצבעות על המפה, מהכנרת, ושתיים מים-המלח וכמה אצבעות לעומק, והרי לפניך גזירת האחריות הנחלאית של מ, מפקד יחידת נח"ל-מרכה, במלחמת יום-הכיפורים. מבט מדויק פנימה, מגלה את אחת היחידות המורכבות ביותר שלנו: סיירת יש בה, היאחזויות נח"ל, מוצבי-גבול, בית-ספר לעברית - מיגוון של פעולות, שהבומטר אצל כל אחת מהן עלה מעלה-מעלה, בימיה הראשונים של המלחמה.

„ברגע שודע לנו על המלחמה, נכנסה היחידה כולה לכוננות גבוהה והתארגנו להגנת קו-ההבקעה“, אומר מ. „בעצם, זה כל מה שעשינו במלחמה“. הוא אומר זאת לא בלי-עצב. מ. הוא די מאוכזב מכך שיחידתו לא קיבלה כל משימה, לא בחזית הדרום, ולא בצפון. מ. מכיר בהחלט בחשיבות הישיבה אל מול פני הירדנים, וכן „שמישהו צריך היה לעשות זאת“, אלא שקשה היה לו להשלים עם זה, כמי שלחם במלחמת-ששת-הימים כמפקד פלוגת חניכי קורס מ"כים, בקרבות מרים נגד יחידות הצבא המצרי, ומיגר אותם. הישיבה, הסרת-ה"אקשן" אינה, מתארי-

קום שהתגלה צורך בכך. גזירת-מישנה נוספת, מיוחדת, עליה הופקדה היחידה, באותם ימי-חרום, נערכה להגנה תוך סיוע פעיל של חיל-ההנדסה.

חייה-שיגרה ותזרים

עם היכנס הפסקת-האש לתוקפה, ערכים עדיין חיילי נח"ל-מרכה באותו מתח של כוננות ואולם, לאט-לאט, מתחילים חיי השיגרה של היאחזויות יות לחזור לעצמם. עיקר המרץ מופנה עתה אל „החזקת-הקיים“. „אם אתה רוצה לדעת מה באמת עשינו במלחמה“ - אומר חייל צרוב שמש, בבקעה, „הסיכום שלי הוא שיד אחת אחת בנשך, והשניה ב„ש-ש-ש“, זה מה שהיה פה. מה אפשר לעשות“, ואילו למעלה, על ההר, כאילו הספר לעברית של היחידה, כאלו כלום לא קרה. תוך כדי המלחמה, התפורר מחזור תלמידים לומדי עברית, ומחזור חדש נקלט והחל משנן במרץ: „שיין, למד, ויין, מים, שלום, אלף, מים, נון: אמן.“

לאט-לאט חוזרים לחיי-שיגרה.

באוהלי סיירים

ומה עלול לקרות ו„שאנחנו צריכים לעמוד מול הגבול הירדני ולחסום אותו“.

„במיוחד ששתי-היחידות הייתי תלמיד בית-ספר. עכשיו הרגשתי שאני חלק מצה"ל“.

„אני בכיתה ד', כותבת ענת“
„מת-אביב, חושבת עליך נורא ושולחת לך חבילת ממת-קים. אני רוצה שתהיה גיבור, ש-תהרוג את כל הרעים ולא יהיו אזעקות, ולא נצטרך לרדת למק-לטים“, „כן, ענת“, עונה לה חייל-לנו שבחזית, „זה טוב לדעת ש-חושבים עלינו בעורף, אני נמצא-בבקעה ובינתניים כאן שקט, ואין בה יריות. נקווה שזה יימשך כך, אבל, אם גם הירדנים יפתחו ב-אש, הרי בטוחה כי נכה אותם...“

„היי בטוחה כי נכה אותם“, כך הבטיח חייל סיירת נח"ל בבקעה, בעיצומה של המלחמה ששמעו עליה לראשונה, מהרדיו.

„הייתי די מופתע“, מספר הרצי שפירא, חבר גרעין „גביש“ לגונן, „הרגשתי שהפעם אני בעניינים ואני אצטרך, אולי, להילחם. במלחמת ששת הימים הייתי תלמיד ביה"ס, עכשיו הרגשתי, כי אני וחברי הם חלק מ-כוחות צה"ל שעליהם שמענו ברדיו. חשתי, כי אם רק תהיה לי הזדמנות להילחם, אחיה מסוגל לזה.“

סדריום חדש

אנשי הסיירת, המודעים לכוננות-שלי-מה-גבוהה בכל השנה, נכנסו מייד לכוננות אישית-„סופר“, אז גם תחלה ההכנה הנפשית. מפקד המקום כינס את חייליו, הסביר להם מה קורה

המארכים, ובסריקת הצירים, מספר סגן יענקל'ה, סגן המפקד.

שבוע בוואדי

„בשלב מסוים של המלחמה, כשרוצה המתח לשיא“, מספר הרצי שפירא, „קיבלנו ציוד, עובנו את הבסיס ונערכנו להגנה בוואדי סמוך, שם שהינו כשבוע וחצי, מצפים להתפתחות אפשרית.“

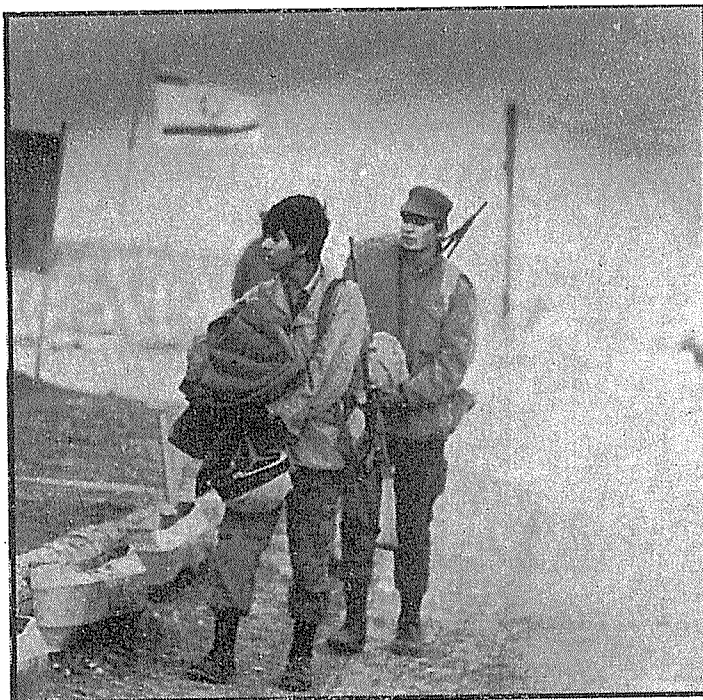
„כמו בסידרה נוספת?“, לא, ולא. הרצי לא חש בוואדי כבסידרה, למרות ששערו אימונים דומים לאלה ש-עברו בטירונות. השהות בשדה וה-אימונים, היו הפעם הכנה למשהו, „על-באמת“.

„למעשה“, אומר מיכאל סלוט, מ-גרעין „גרקים“, „באהלי הסיירים הרגשנו את המלחמה ואת אוירתה.“

הבנות עזבו

„אם היינו נדרשים - היינו מבצעים הכל על הצד הטוב ביותר“, הרצי לא רצה במלחמה - זה בטוח. אך הוא הוסיף זאת בחצי פה, ככה בשי-קט) „אם הוא כבר פה, אז הוא היה רוצה להיות בתוכה“. למה? להרגיש קצת? נו, כן. להיות שותף לעשייה? אם אפשר, למה לא? גם הבנות רצו להיות ב„עניינים“, וכשהיה עליהן לעזוב ולנסוע למשקי היעד שלהן, הן ניסו לסרב - אך ללא הועיל: הן פונו, והותירו חדריהן למילואימנים. הללו השתלבו מייד בפעילות היומ-יום, ואף עבדו במטבחים ובשירותים.

„זה, בהחלט הורגש בבסיס. זה את-רת כשהאוכל מוגש על ידי בנות ה-היאחזות, או על ידי מילואימנים ש-יכול להיות אבא שלך.“ נו טוב אבל היתה ברירה? מלחמה זו מלחמה, לא?

„בתאום תכסנו כמה אנחנו קשורים למקום הזה“

ובעבודה שיחסית, מעט כל-ידיעב רי את הגשר.

הבנות עושות

את העבודה

בהיאחזות, החלו החבר'ה בהתחפ'רות ובניית הביצורים. עבדו קשה, אך לקחו את העניין ברצינות. העבודה בי'גן נשכחה מלב הבנים. את העבודה בגן, במטבח ובכל מקום אחר — עשו הבנות. מדי פעם היו פורחות שמועות שיפנו את הבנות מההיאחזות, והן התקבלו, תמיד, בחוסר אהדה.

„לא רצינו לעזוב“

על הרגשה בעניין זה, מספרת נירה עדן, מגרעין „צאלה“: „לא רצינו לעזוב. היו שתי סיבות לכך: אחת — הרצון להישאר עם הבנים, אך ה'סיבה החשובה יותר היתה חוסר ה'רצון לעזוב את הבית, ולהזניח אותו. קליה היא, למעשה, ביתנו. לא תמיד אנחנו מרגישות כך, אבל כשהגיעו השמועות על פינוי, תפסתי עד כמה

ירדן מוסיף לזרום אל ים-המלח. הרי אדום מסמיקים, כתמיד, בשעת השקיעה. יריחו נראית עצובה וחולמנית, כמנהגה מימים-ימימה, וטיילים ממש-כים לבוא, למרות הכל, לעי'פשחה. רק היאחזות נח"ל-קליה השתנתה לבלי הכר. ביום-כיפור היא היתה עוד היאחזות נח"ל רגילה. היום היא דומה יותר לעי'מבצר.

את „סיפורה של היאחזות בבקעה“ שמענו מפי רן, מפקדה: „הבנים נכנסו ראשונים לכוננות וביום שני התחלנו כאן לתפור חפירות ולארגן אי-מוני-תרגולת, לקראת כניסה אפשרית של חוסיין למלחמה. כן התחלנו להתבצר, כדי שנוכל לעצור פלישה ירד'נית אפשרית. חלק מבני ההיאחזות הצטרפו ליחידת נחלאים מההיאחזות יות הבקעה, שהיתה כופפה ליחידה גדולה יותר, אשר היתה אמורה לעלות לרמה, אולם התוכנית בוטלה והבנים חזרו להיאחזות.“

זהו סיפורה ה„רשמי“ של ההיאח'זות. מה אומרים „הפרטים“? מה הר'גישו וחשבו הבנים והבנות? מה בד'יוק עשו? איך עבדו?

רחשי-לילה

מספר מוטי מתתיהו, חבר גרעין „יניב“: „אני עמדתי בעמדה, ליד מר'צב, בגשר-אלנבי. שמרנו כל היום וכל הלילה ברציפות. היינו דרוכים ושמענו כל מיני רעשים בלילה — מים, רוח, ופח — אבל באותן דקות היה נדמה לנו שאנחנו שומעים טנקים ורכב, שמגיעים לעברנו. חוש השמיעה היה מהתלבט, בנה, אם כי היו מספר מקרים שבהם אכן הגיעו בצד השני הירדני, כל-ידיעב בלילה. שמענו אותם נעצי רים, ליד העמדה שעמדה שלושים מטר לפנינו, וחיילים שירדו מהרכב היו מחליפים את הלגינרים שבעמ'דה.“

„בבוקר נראתה העמדה בבירור, ותצפיתן שלהם היה יושב למעלה, ומשקיף, שאנן ואדיש לעברנו. הכל היה כרגיל. אפשר לומר אפילו — נחמד. המלחמה הורגשה רק באוויר,

שכחת תורה בנח"ל נושואה

ת'בין, אנחנו כמו באי בודד“ — אומר פ', מפקד נח"ל-משואה — „הקשר שלנו עם העו'לם החיצון רופף. אנחנו מודעים לכך שיש מלחמה, אך היא נשמ'עת רחוקה מאוד. כאן בהיאחזות, שורר שקט והמתח הולך ופוחת. אנחנו מחפשים דרך להתפרק, לכן, כשמוע החג, אנחנו רוקדים ושרים בהתלהבות.“

חיילי משואה מבקשים לתרום יותר למאמץ המלחמתי. הם מבקשים שיט'י'לו עליהם משימות מבצעיות, שיתנו להם לעשות „משהו“: „כשפרצה ה'מלחמה, אכלנו את עצמנו“ — אומר הרצל. — „אני חושב בכלל אחד מאיתנו היה איזה משבר אז, בימים הראשונים. אבל עכשיו פשוט התר'גלנו למצב זה, של המתנה.“

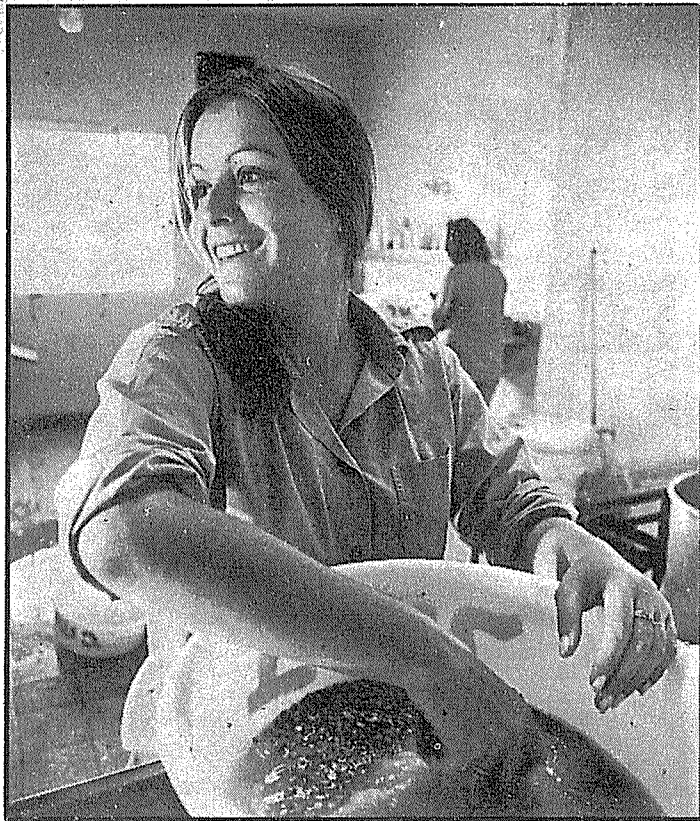
תחושה זו של „לא עושים מספיק“ חריפה כפליים אצל הסגל. „קשה ל-

אני קשורה למקום הזה. לא היינו מו'כנות לעזוב. זה הבית שלנו ואנחנו נעשה הכל כדי שיישאר עומד על תילו“ — כך אמרנו לעצמנו. נעבד, נחפור, נשמור בעמדות, ואם יגיעו ה'ירדנים, אפילו נילחם נגדם. נעשה ה'כל, אבל לא נפקיר את הבית.“

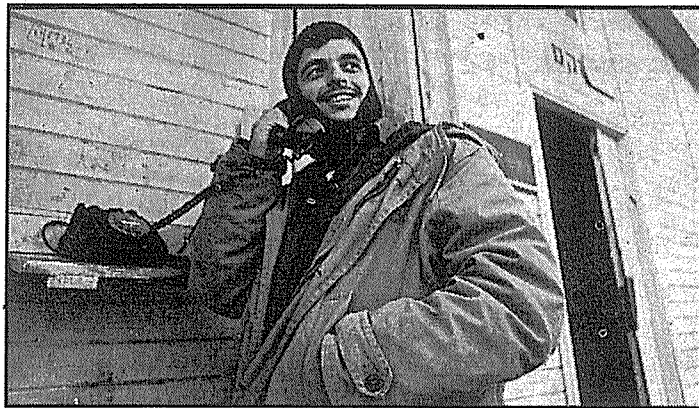
הסתיר את ההרגשה האמיתית — מתוודה פ'. „היינו רוצים לעשות משהו משמעותי יותר מאשר לשבת ולחכות. הרבה קצינים מהמחזור שלי נלחמו ונלחמים עכשיו, ואני עוקב אחרי המלחמה... דרך הרדיו והעתון. מה ש'מחזיק אותנו כאן זו רק האחריות הכבדה, המונחת על כתפיו, כמפקדים. אני לא יכול לנטוש את המקום מפני שנמאס לי. עלי לשמש דוגמא.“

בינתיים, נכנס חג שמחת-תורה, ומי שחיפש קצת שמחה בימים אלה, יכול היה למצוא אותה כאן. בהיאחזות. מ'שהגיעה השעה לפתוח בשבע ההקפות המסורתיות, פרצו החיילים בשירה וריקודים. בהתלהבות, נסחפו עד ל'עמדת... הש"ג. ה„דיסטנס“ המקובל בין מפקדים לחיילים נעלם כמעט ל'גמרי בימים אלה. מסביר הרצל: „הי' חס האשוי לנושא הצבאי השתנה לגמרי. בין החבר'ה מורגשת היטב תחושת האחריות האישית.“

(מתוך במחנה-נח"ל — „גליון מיוחד ללוחם“ מס' 1)

פנים מחייכים בבקעה: המתחנות פנה ועכשיו מותר, סוף-סוף, לחייך שוב, לשחק עם הכלב ולהרכיב צלצול הביתה, לשיחה בטלה, על „בכלל“.

הנח"ל בדרום

מעשי גבורה ללא תקדים

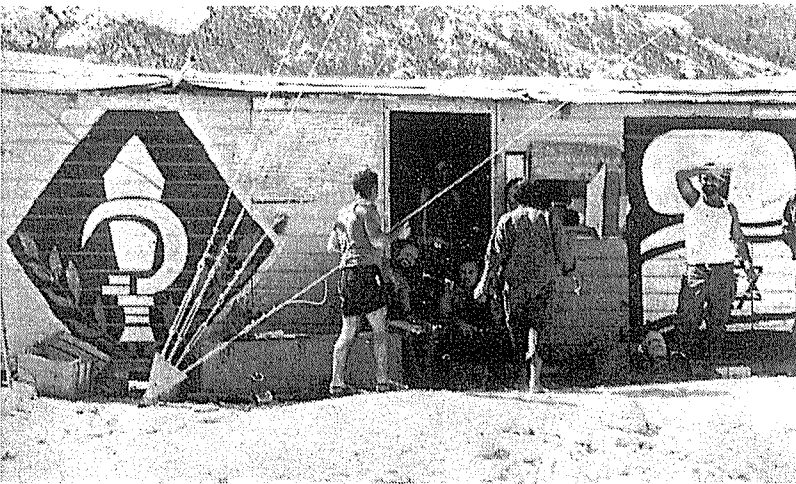
שקיבלה מפקדת היחידה את ההתראה הראשונה על אפשרות של מלחמה, היו חיילים רבים בחופשה — מספר מפקד נח"ל-דרום, מתפקידו היה להחזירם במהירות אפשרית. עוד באותו ערב הושלמה המשימה, והיחידה, על כל חלקיה, היתה מאורגנת ונוכנה ליטול על עצמה כל משימה, אפילו כוכבא, מפקד האחוזות כפר-דרום, שהוא דתי למהדרין נסע בערב יום הכיפורים בסמטאותיה של בני-ברק כדי לאסוף את חבריו. יחידת נח"ל-דרום פעלה בשני מישורים עיקריים: בארגון ההאחוזות לשעת חירום, ובשמירה על קשר מתמיד עם יחידות התעסוקה שלה שעל קווי הגבול.

בין חיילי היחידה הורכבה יחידה מבצעית מיוחדת שמתפקידה היה לסרוק את איזור הרצועה, סריקות לילה יום, ופעולות אחרות. הבנות בהאחוזות לא עסקו רק ב- מטבח ובשירותים. עזרו להם טירי-נחלאים שנשלחו להאחוזות, כדי לסייע באחזקת המשק התקלאי. "כדי שהעבודה תתבצע כראוי", מסביר מיכה המפקד, "התערבתי בכל באופן אישי, נסעתי מהאחוזות להאחזות ווידאתי שהכל מתנהל כשורה. שוחחתי עם החיילים, הסברתי להם את המצב בחזיתות, וניסיתי להכניסם לעניינים במידת האפשר". ליחידת התעסוקה במרחב-שלמה היה תפקיד חשוב מאין כמוהו: "לנ-קוח" את השמיים ממטוסים מצריים. הנחלאים איישו סוללות נ"מ וערכו

קבלת פנים סוערת למטוסים התוקפים. על מוצב המזח, שאויש בידי נחלאים כבר דובר ונכתב אך, "המזח" היה רק אחד מכמה מוצבים קדמיים, שאוישו ע"י נחלאים. אנשי המזח הוכשרו וצויידו בידי נח"ל-דרום ו"החלימה הנהדרת שניהלו", אומר ה-מפקד, "התאפשרה הודות לעבודה ש-הושקעה בהם לא פחות מאשר לאומץ ליבם ולעזו רוחם".

כל המעוזים הנחלאים ניהלו קר-בות מרים והסבו לאויב אבדות רבות, חלק מלוחמיהם נפצעו או נהרגו, אך מרביתם נפלו בשבי, וכבר שבו הביתה. "באחד השלבים, כשמוצב המזח היה מכותר בטנקים וחיילי אויב, ב-שנו מהפיקוד לחבור אל המפקד שלהם" — מספר מיכה —, "אולם לא

בין חיילי היחידה הורכבה יחידה מבצעית מיוחדת שמתפקידה היה לסרוק את איזור הרצועה, סריקות לילה יום, ופעולות אחרות. הבנות בהאחוזות לא עסקו רק ב- מטבח ובשירותים. עזרו להם טירי-נחלאים שנשלחו להאחוזות, כדי לסייע באחזקת המשק התקלאי. "כדי שהעבודה תתבצע כראוי", מסביר מיכה המפקד, "התערבתי בכל באופן אישי, נסעתי מהאחוזות להאחזות ווידאתי שהכל מתנהל כשורה. שוחחתי עם החיילים, הסברתי להם את המצב בחזיתות, וניסיתי להכניסם לעניינים במידת האפשר". ליחידת התעסוקה במרחב-שלמה היה תפקיד חשוב מאין כמוהו: "לנ-קוח" את השמיים ממטוסים מצריים. הנחלאים איישו סוללות נ"מ וערכו

בנקודה הדרומית ביותר: נחלאים (אלא מה?)

אם, לסכם את לחימתם של הנחלאים בתעלה, אולי כדאי שאצטט את הדברים שאמרו לי מפקדי הגזרה: "עמידתם של החיילים במוצבים, נעש-תה תוך מעשי גבורה כאלה, שאפילו אנחנו, המפקדים הוותיקים, איננו זוכרים מקרים כאלה בצה"ל". "לדעתי", מסיים המפקד, "הוסיפו נחלאי התעלה נדבך נוסף במעשי ה-גבורה של הנחלאים במלחמות ישראל עד כה".

קיבלנו אישור לכך". בזמן המלחמה פקדו קציני היחידה את משפחות החללים והשבויים ויצרו עימם קשר הדוק. בעיקר עם משפחות השבויים, שביקשו מידע כל הזמן. עתה משבו הבנים הביתה דואגת להם ה-יחידה בדרכים שונות. קצינות וסמ-לות סעד פוקדות אותם ומביאות להם חבילות שי צנועות. "בקרב — כך מבטיח המפקד — תערך לכבודם מסיבה גדולה מטעם היחידה".

הרגשתי שהבית הולך ומתרחק

רים בלבד מ, מוצב המזח". "בשבת, בשעה 2.30, שמענו אזעקה. לא ידענו מה קורה. פתאום ראינו כמה מיגים עוברים מעלינו. באותו ערב יצאנו, אני ועוד כמה חברי, למוצב אחר. די פחדנו בדרך ההיא יש שיחים, שפעם טמנו בהם המצרים הרבה מאד-בים ומילכודים לחבריה שלנו. הרגשנו הרבה יותר טוב כשעברנו אותם ב-שלום. אחר-כך באנו הנה, לשארם". בנקודה מרוחקת ומבודדת יותר ב-אופיר, ישב שי מגרעין, "אשר", לאל-רומ. בשבת ראו הוא וחבריו מטוסים מצריים, שפניהם מועדות לשארם. "ק-פצנו לעמדות, אבל אחרי שעה וחצי ירדנו חזרה למבנים, כי חשבנו שהכל נגמר". הוא מספר, "אחרי חצי שעה הודיעו שיש מלחמה, על אמת, ואז עלינו שוב לעמדות. ישבנו הרבה בעמ-דות, באותם ימים, כי הקפיצו אותנו לכונניות, כל הזמן. מבנות הגרעין עדיין לא הגיעו מכתבים, ודי פחדתי, כי בא הנה מישו, שסיפר שנפגע ישוב ברמה, ולא ידע איזה בדיוק. אחר-כך התחלנו לקבל מהבנות מכתבים מעוד-דים וזה היה כבר בסדר". על אותה תקופה של ציפיה במוצבים, ועל הפסקת-האש, כתב אחד מחבריו של שי ביומנו: "נהגתי לשבת בשעה מאוחרת של הלילה, תחת כיפת ה-שמיים, ובאוזן היתה שורקת הרח, כליווי לשירים שבקעו מן הרדיו — שירים משלנו". שבועות לא היינו ב-בית. היינו עסוקים, ולא הספקנו לח-שוב הרבה על הבית. וככל שהמלחמה הסתכנה, הרגשתי שהבית מתרחק, שי אחר (יש לנו כאן ארבעה שיים, וזה קצת מבלבל...), הוא שי מגרעין, "זיו", לקבוצ לוחמי הגיטאות, מ"דפי קשר למגויסים", שקיבל מקיבוצ, כתבו ילדי כתה א' מכתבים לחיילים. ניצה ביקשה שם: "שתחזרו בשלום הביתה. אני מקווה שלא נפצעתם יותר מפעם אחת, ואולי בכלל לא. אל תבואו פצועים למשק, כי נהיה עצובים".

שלמה בן-שטרית, הנמצא היום גם הוא בשארם, ישב, כשפרצה המלחמה, במוצב שהיה מרוחק קילומטרים ספו-

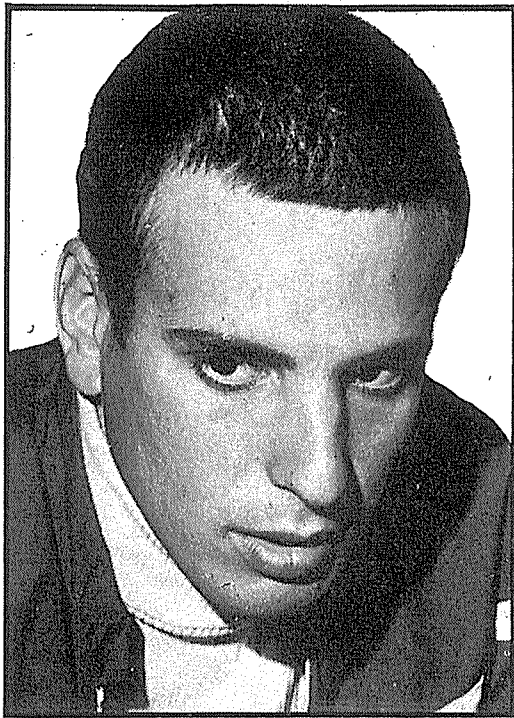
בטלפון, וזה היה קצת קשה, אבל אחרי כמה ימים הורידו אותנו לשארם א-שייך, וזהו אנחנו כאן, בינתיים".

ומי, מגרעין, "ענבר" לראש-הניקרה, יושב בראס-סודאר כבר מספטמבר. ביום-כיפור הגי-עה אליו ואל חבריו ליחידה הוד-עה בדבר הופעתם של מטוסי-אויב בשטח: "תפסנו כל אחד את העמדה שלו, ואחר-כך הודי-עו לנו שמתחילה הפגזה. לפנות ערב ראינו מסוקים, "שלהם", של המצרים, באזור. בלילה הגיעה אלינו תגבורת של כוחות-שריון, לשמירה על הבסיס.

"אנחנו לא ידענו בדיוק מה קרה למסוקים שחגו מעל הבסיס לידנו, אבל למחרת בערב כבר התחילו להביא אלינו שבויים מצריים, מאותם מסוקים, והבנו שהם הופלו. ספינת משמר מצ-רית הורידה עלינו באותו ערב כמה פגזי קטיושות, אבל כולם פיספסו. אחרי ארבעה ימים, שבהם ישבנו בעמ-דותינו ושמרנו על הבסיס, פנינו את המקום והדרמנו. התפרסנו לחוליות. לחוליות האלה היו שתי מטרות: לנ-סות לתפוס כוחות קומנדו מצריים, ב-מקרה שינסו להגיע לסביבה שלנו — ולא לתת לטנקים מצריים להתקדם לעבר אברירוס. הסוף היה שלא הגי-עו לשם יחידות קומנדו ולא היתה כל תזוזה טנקים בשטח. אחרי כמה ימים קיבלנו הוראה להדרים שוב. ההרים בסביבה היו גבוהים וקשים לטיפוס, אך נוחים לתצפית. שם טיפסנו עליהם ותפסנו כמה נקודות תצפית. בימים שבהם שהינו על ההרים לא היה שום קשר עם העורף — לא במכתבים ולא

עת ??חזם — ועת לשעשועיים

שלמה ארדינסט: "לצאת עם חיוך למעלה".

הכמזה: כביעה בראש מורם

תמונה זו של נחלאי (בעמוד ממול), מאנשי מוצב המוח, היוצא לשבי, כשספר תורה בידיו וחיוך על שפתיו, הוא מהמרגשות ביותר שצולמו במלחמת יום-הכיפורים.

ועודד — ולא נתן שינה לעיניו כל השבוע. לא היינו מחזיקים מעמד בלעדיו."

והטאקטיסטים: כל השבוע הנורא הזה הם מנעו מהמצרים להתקרב. כל פגיעה — בול, וכשנפגעו וכליהם הפכו להיות נייחים — המ-שיכן, לא נתנו להם לפרוץ את הגדר ולהכנס לשטח המוצב.

והתקווה: מנת-הברזל שלהם. למרות הכל, בגלל הכל — להחזיק מעמד. לא להתפתות לפחד הגדול, שאלה של זמן: צה"ל יגיע. החזיקו מעמד. ומי יודע עד היכן חדר הצבא המצרי?

שישה ימים; ובשביעי: חציים — פצועים. שלמה מכנס את אנשי הסגל להתיעצות: האם יוכלו להחזיק מעמד? חמישה הרוגים בשק"ם. האם יש טעם? אין כבר ציוד רפואי. מים, מזון, תחמושת — במשורה. התמונה מתבהרת בחרי-פות, ובבת-אחת: מהמפקדה בעורף מציעים למ-עוז לשקול את רעיון הכניעה. רשת הקשר שק-טה; המעוזים השכנים כבושים כולם.

הוחלט להיכנע, אך אנשי המוצב אינם מוכ-נים להיכנע לכוחות המצריים. שלמה: "קראתי על שבויי סוריה. קראתי את ספרו של דורי, הצנחן. זה התרוצץ לכולנו בראש". הוחלט להיכנע — אך ורק לידי "הצלב האדום". מוע-ברת הודעה על כך למפקדה, ושם מבטיחים לסדר את העניין.

נותן יומן הקשר

(1980) מפקדה: בשעה 1100 מגיע נציג "הצלב האדום" לגדה המערבית של פורט-תאופיק. הוא מניף דגל של "ה-צלב האדום" וקורא למפקד הישראלי בעזרת רמקול. המפקד הישראלי עונה בנפנוף דגל. הישראלי מגיע אל הנציג ומספר למפקד המצרי את כתב הכניעה

העת, את כיפתו, כיפה אדומה. לחבוש אותה, אינו יכול: שערותיו מגולחות כמעט עד לקר-קפת, זכר לשבי במצרים ("ואני עוד יצאתי יפה: באתי אחרון לשבי, והם לא הקפידו כל כך על הספר").

הקרב החל ביום ו', לאחר תפילת מנחה. דודו תורג'מן, מפקד המוצב, דיבר בטלפון עם חברתו, כשנקטעה שיחתם על-ידי הודעה מלמעלה על כוננות-ספגת, "תפסקו לעבוד עלי", אמר דודו. "זה רציני!", השיבו לו. דודו הודיע מיד לשלמה, והם הכינו את האנשים. שלמה נכנס לעמדת התצפית, והאנשים — לבונקרים.

ואז החלה ההרעשה: כבדה, מאסיבית ומ-דויקת. ברשתות הקשר נשמעו דיווחים ראשו-ניים על פגיעות, ואזהרות על ניסיונות צליחה של המצרים. שלמה לא חשש מפני צליחה בזמן ההרעשה המצרית: כל זמן שלא הסיט את אישם, הם אינם יכולים להעביר את אנשיהם.

האש הוסחה לאיטה, ושלמה לא עצר בפי-כרכיו כשהסתכל לתעלה וראה את לוחמי הקר-מנדו המצרי חוצים את המים הירוקים בהמוני-הם בסירות גומי. הוא תפס את המא"ג, וכן עשה גם יואב. בשלב זה, נראה היה כי הדפוס. אל המוצב הגיעו פצועים ראשוניים, וכן טאנקים שלגו, שמיד החלו ממטירים אש משתקת על האויב, ומשבשים את שורותיו. בתדירות מפחי-דה, היו המצרים מרעשים את המוצב ושולחים סירות קומאנדו לעברו.

ולילה ירד ושחר עליה, וכל הזמן היו האנשים יורמים ומנסים למנוע מהמצרים להגיע לאגפים. והעניין נראה עדיין ברתקוה, שאלה של זמן עד שצה"ל יתעשת, ויגיע. לאור ראשון ישל בוקר, ראו את הדגל המצרי מתנוסס על המוצב השכן שנכבש, ושיריון מצרי זורם בהמוניו פנימה לתוך סיני...

שבוע של גהינום. אש ועשן ורעש גורא, פצועים ונפגעים רבים. באלה טיפל ד"ר ורבינן, ופיו של שלמה מלא תהילתו: "הוא היה האבא שלנו. בסך-הכל בן עשרים ושמונה; רק עכשיו גמר את הלימודים. והוא חבש והוריק, והרגיע

ל כל מלחמה — גבוריה וסמליה. ההיסטוריה מבודדת פרקים, שמות, מקומות, ומציבה אותם לראווה וגאוה בנזר כתר. לא שהם טובים יותר, אמיצים יו-תר — אלא שהם קוטביים וקיצוניים, ומביאים לבהירות והדגשה של מצבים יחודיים. סכנה אורבת לפיתחם: ליהפך למיתוס. האמת גדולה מהמיתוס לאין ערוך. כך: מצדה, ירושלים, גוש-עציון, ישובי הנגב הנצור, מוצב המזה. אנשי מו-צב המזה, אגדה חרוקת-שיניים ומלאת-תקווה זו, חזרו אלינו כולם. אך ההתנסות חזקה מדי, ולקחיה טרם מוצו בליבם. הם עוברים עתה את דרך-היסורים חז-רה אל עצמם, ולא אל מול מכונת כתיבה, ולא בראיונות עיתונאיים יכול אדם לשוב אל עצמו.

לכן, לא נביא כאן את שיחזורו המ-פורט של הקרב על המעוז. פה יסופר רק על שלבי הקרב האחרונים, כפי שהובאו בסטנוגרמה של יומן הקשר, וכפי שהשלים אותו שלמה, מפקד מוצבי הנח"ל בגזרה, עם שובו מהשבי. את סיפורו המלא של הקרב אנו מקווים להביא באחד מגיליונו-תינו הבאים.

שבוע של גיהנום

ה מוצב נכנע ביום שבת, ה-13 לאוקטובר. השבוע שלפניו היה שבוע הקרב, והתקווה לחילוק. "כל הזמן הייתי משוכנע שצה"ל עומד כל רגע להתחבר אלינו. התכוננו להחזיק מעמד ולתכות" — אומר שלמה, הממולל בידיו, כל

והנשק. אתה חוזר למוצב ונותן שם את פקודת הכניעה לאנשיך.

★

שלמה מחליט שאם להכנע — אז בכבוד. הוא מודיע לאנשים על ההחלטה. בהתחלה לא כולם קיבלו. הסברתי להם את מצב הפצועים, שבגללם הוחלט להיכנע. אז קיבלו את זה בהבנה; אפילו שיבחו את ההחלטה. כולם התרחצו — במעט המים שנותרו בג'ריקנים — ולבשו מדים טריים, שניראה כמו שצריך."

★

שלמה נקרא על ידי המפקדה להכין רשימה שמית של אנשיו, עם פירוט החללים והפצועים. ואז בא תיקון לפקודת הכניעה:

(0940) מפקדה: הרברים שאמרתם בהתחלה אלה הם התנאים שהצגנו. אך הרבר נתון להחלטתכם.

מוזח: כמה זמן עוד נותר.

מפקדה: אינני יכול לנקוב בזמן. אנחנו ממי שיכיים לעזור במקסימום.

מוזח: יכול עוד 24 (שעות) לא יותר.

מפקדה: רוצה להיות בטוח בתשובה שלך. האם אתה יכול לחזוק מעמד?

מוזח: חושש שלא.

★

שלמה בן עשרים ואחת, אולי עשרים ושנים. ד"ר ורבי בן עשרים ושמונה. יתר אנשי הסגל בני עשרים. בערך. היכן רכשו את הבגרות הזאת; איזה כוח מיעץ להם? כיצד יוכלו להחליט על עתידם, על עתיד חבריהם, להסביר להורים, לעצמם?

★

מוזח: חושש שאיני יכול לחזוק מעמד. ההחלטה היא חיובית. הוחלט להכנע. ללכת לפי התנאים שהצעתם.

מפקדה: האם העברתם את רשימת חי' שמות.

מוזח: מתחיל (מעביר רשימה של 37 אני שים, רובם פצועים).

★

בשלב זה נראה איש, "הצלב האדום" ממול. הלב קל יותר: ההחלטה כבר מאחורינו. עכשיו יש לדאוג שהכל ידפוק. שלמה שמח למצוא על הגדה שממול לא רק את איש, "הצלב האדום", אלא גם עשרות אנשי עתונות וצלמי טלוויזיה. רהבם של המצרים מבטיח לחיללי המוצב — לפחות בשלב זה — יחס נאות.

★

מוזח: מעביר רשימת חרוגים (5 שמות). נאלץ להפריד. מקווה לראותכם בקרוב. להתראות, ד"ש בבית. — — — רוי צה לחזור. קבלו ברוח טובה. מסרו ד"ש בבית.

מפקדה: הנושא תואם גם למעלה.

מוזח: אחרת היתה פה מצדה שניה.

מפקדה: אם נראה אתכם על המסך — תהיו עם הראש למעלה.

מוזח: עכשיו מעבירים את הפצועים והמי תים. תביחו לנהוג על פי אמת ז'נבה.

מפקדה: תן תדריך שהראש יהיה למעלה. שיחיה חיוך. האם יש לך משהו להוסיף?

מוזח: הודיעו למשפחות.

מפקדה: מי כמונו יודעים.

מפקדה: (קצין בכיר): נמצא במפקדה. ע"י קב אחרי מה שקורה אצלך. אמסור גם למשפחה שלך. נעשה חגיגה כשתחזרו.

מוזח: מספר הטלפון של החברה — 053-34586. אפרת אטינגר. מסור ד"ש לכולם. שתשמור אמונים. בטוחים שנת-זור חזרה.

מפקדה: הכל יהיה בסדר. נבקר אצל חי' משפחות.

מוזח: תבקש מהחבר'ה שיבקרו את החי' רים. אני בריא. להתראות.

מפקדה: (לשלמה): דיברתי עם אפרת. לא אמרתי לה את המצב הנוכחי.

שלמה: תגיד לה שמלבד פנקס שבוי לקחתי רק את התמונה שלה. משאיר הכל כאן.

מפקדה: במידה שלא יהיה קשר — מולנו מלאי הערכה.

מוזח: עשינו את זה בגלל הפצועים. קיבלו גננרנה בפנים.

מפקדה: נתראה כשתחזרו. מולנו מעריכים כל מה שקרה. להת' בתליאביב.

★ ★ ★

סוף יומן הקשר, סופו של סיפור מוצב המזח. איש לא שיער שכה מהר נזכה לראותם בינינו. עשינו לנו הערכה של שנה בשבי, אומר שלמה, ומרים עוד כוסית עם שכן שבא לברך.

בכפר דרום לא השתנה דבר

הדרך לכפר-דרום, העוברת ב-רצועת עזה, נראית שקטה ל-חלוטין. התמונה הקלאסית של ערבים על חמוריהם, נשים הנוש-אות סלים וכדים על ראשן, ויל-זים יחפים המתרוצצים ביניהם, לא השתנתה. גם בהיאחזות נח"ל כפר-דרום, אותה אוריה פסטורלית: חיילת שוכבת על הדשא, בצל, וקוראת. שני חיי-לים עומדים ליד חדר המפקד ומפטפטים.

האם שינתה המלחמה את יחסי ה-נחלאים עם שכניהם הערבים? "אין לנו שום קשר עם רוב אנשי

הרצועה", מספר רני. "ישנם ערבים תושבי המקום, איתם אנחנו מיוודים: אברעבד, שהוא אחי המוכתר, ואבר-חליל. הקשר איתם עבר אלינו ב"ירד-שה", עוד מאנשי הסגל הקודם, שישב כאן. אבר-חליל מספר שהיה מיווד עם אנשי כפר-דרום עוד בשנת 1948, וטוען שהוא היה זה שהודיע להם, שהערבים עומדים להתקיף אותם. ב-אחד הביקורים שערכנו אצלו רק לאחרונה, בתקופת המלחמה, סיפרנו לו על סגן אחד שהכיר ושנהרג באחד הקרבות. הוא ממש הצטער, האיש, ראו את זה על פניו".

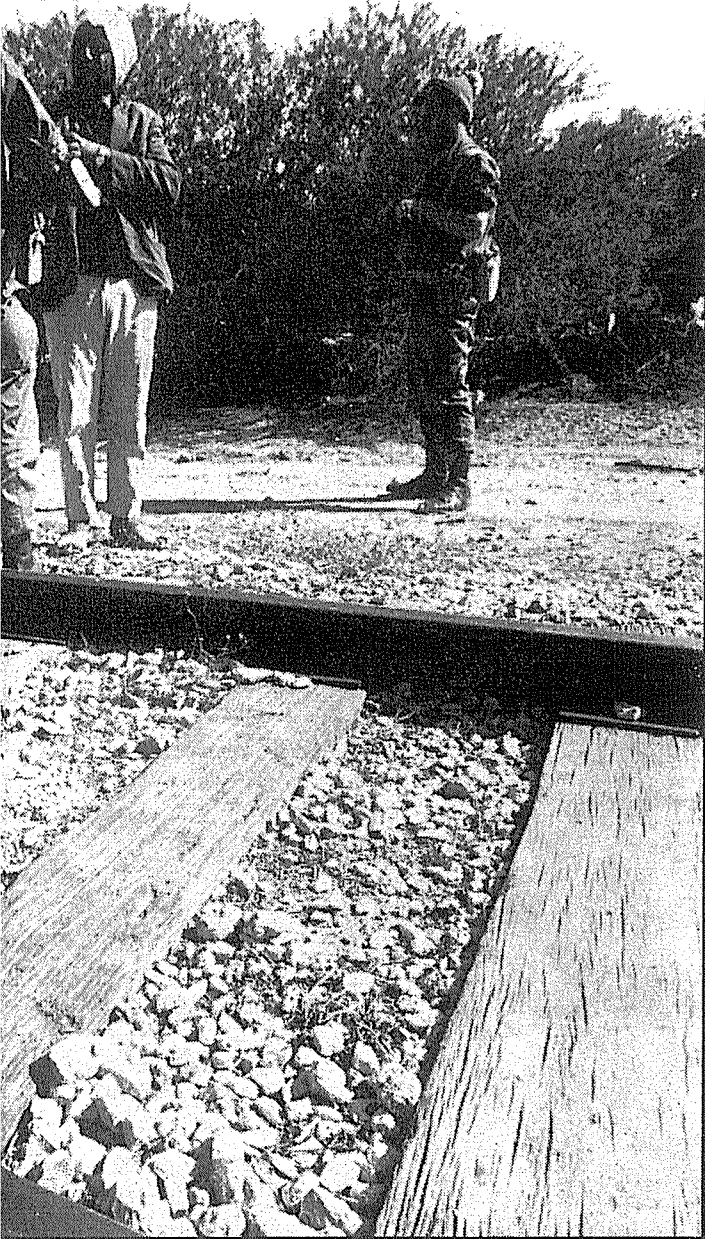
"בדרך כלל אנחנו לא מדברים אי-תם על פוליטיקה, או מלחמה", אומר בוקי. "יושבים, שותים קפה או תה, אומרים הרבה אהלן-ושהלן ומפטפטים על דא ועל הא, קצת בערבית, קצת

בעברית, וקצת בשפה הכי אוניברסלית — שפת הידיים".

"היחס של אבר-עבד ואבר-חליל אלינו לא השתנה גם עכשיו. בזמן ה-מלחמה הם מכניסים אורחים כמו תמיד. כשיצאנו לסיורים ברצועה, בתחילת המלחמה, היו כמה ילדים רצים אחרינו, צועקים וזורקים אבנים. כשדיברנו על זה עם אחד הערבים, הוא אמר: "סובבו להם קצת את הי-אוניים וזה ייגמר".

"בסך הכל", מסכמת פנינה, "אני חושבת שהדוגמא הכי טובה ליחסים שלנו עם ערביי הסביבה, הוא אותו ערבי שבא הנה, להיאחזות, באחד מ-ימי המלחמה, והחל לקלל בקול רם את סאדאת".

(מתוך במחנה-נח"ל — גליון מיוחד לזכרם מס' 2)

עי

במוצאי יום-הכיפורים ישבו, בחצר היאחזות נח"ל-נצ-רים, כל הבנים, כשהם מוכנים לתזוזה, וציוד הכוננות לידם. ה-משאית, שבימים כתיקונם אינה אהודה עליהם במיוחד, הפכה עתה לאוטובוס-תיירים נכסף. ל-כולם היה ברור שלא יהיה בה מקום לכולם, כשתינתן פקודת התזוזה. בנות ההיאחזות הסתו-בבו סביב-סביב, האוירה כולה היתה רוויה חששות וציפיות. כמעט ולא דיברו. רק העיניים, שנראו, פתאום, גדולות מתמיד, דיברו ללא-הרף. מישוה ניסה לשבור את המתח בעזרת "בדיחת קרש", אך מבטיהם של החברה לא הניחו לו לסיים.

"פתאום עברה שמועה: 'החברה, זזים'". ההמולה החלה. הבנים קמו וני-סו להיות ראשונים, להבטיח את מקו-

ההכרז :
ההכרז לבין
הרכבת לבין אלה
השומרים עליה
הוא כנך שבשעה
שהרכבת —
נוסעת, השומרים
(במקרה זה —
חיילי נח"ל-נצרים)
הולכים כרגל,
והולכים הרכבה.
אבל לא משעמם,
כי מדי פעם
פוגשים אנשים
בדרך.

ניח את המטען ולהסתתר. דיווחנו
מיד למפקדה על גילוי המטען, וחבר
לן מהמימשל בא ופוצץ אותו בלא ש-
"יגרם כל נזק למסילה".

גדעון קצב, מגרעין "גלעד", השייך
עכשיו לאותה חוליה, עסק בתחילת
המלחמה בסיוורים ממונעים, וסיוור
שטח במחנות הפליטים וברחובות
עזה, עד שהגיעה קבוצת נחלאים אחת
רת, של חל"תניקים, למלא את מקור
מם.

אצל הבנות — אין שינוי

אצל הבנות, בנח"ל-נצרים, לא הבי-
אה המלחמה שינוי רב ב"משימות".
הן עובדות במטבח ובקשר, כדרכן
בקודש, ומוחוץ לחדשות ברדיו והאפ-
לה בלילות, המלחמה לא הורגשה
אצלן, כלל. הן דואגות עכשיו פחות
לבנים, אבל בכל-זאת, מכניסות גם
היום מכתבי-עידוד קצרצרים, לחבי-
לות המזון שהן מכינות לבנים, המפס-
רלים על המסילה.

כשמדברים על הפעילות הספצי-
פית שלנו במלחמה — מנסה גדעון
קצב לסכם — "הרי בסך-הכל זה די
משעמם, כיוון שאנו עוסקים כל הזמן
באותה עבודה שגרתית."

שעדיין לא עברה, נוכחנו לדעת שזו
עבודה של דו-קישושים. מצד שני,
לזרז את כל הכבשים האחרות להגביר
את הקצב ולעבור את המסילה, מבלי
להידרס ע"י הרכבת, זה לא דבר
פשוט. כמה דקות היינו ממש במתח,
אבל התגברנו על הבעיה."

עיקר הפעילות מתבצעת לפני בוא
הרכבת. דקות ספורות לפני ש"היא"
(הרכבת) מגיעה, מודיעים להם על כך
בקשר, ואז הם עושים סריקה מהירה
ויסודית על הפסים. לאחר שמסיימים
את הסריקה, מתפרסים לאורך הקטע
שהם אחראים עליו, "למנוע ממחב-
לים להתקרב לפסים ולשים עליהם
מטען תבלה בדקה ה-90."

מטען על המסילה

בחוליה אחרת, העוסקת בסריקה
לאורך המסילה, פגשנו את אבשלום
מזרחי, מגרעין "יודפת". באחד הסיו-
רים, גילו חברי החוליה שלו מטען
מרג"ט, בין הפסים. "זה היה נסיון
ראשון של תבלה בפסי הרכבת. גילינו
את המטען, ככל הנראה, דקות אחדות
לאחר שהונח שם, כיוון שכאשר עבר-
נו שם, קודם-לכן, לא ראינו כלום.
המסילה עושה דרכה בין פרדסים
ושדרות אקליפטוסים, ולכן לא קשה,
מבחינה טכנית, להיתבא בין העצים
ולאחר שאנחנו עוברים, לקפוץ, לה-

יום, מספר ניכר של רכבות עמוסות
ציוד ותחמושת, העושות דרכן לכיוון
התעלה. מצב המלחמה חייב נקיטת
צעדים מיוחדים להבטחתה המירבית.
כל חוליית-אבטחה אחראית על קטע,
שלאורכו הם מסיירים כל הזמן.

ליד המסילה פגשנו את גבי, דוד
ואילן מגרעין "אופיר", שפיתרלו שם,
כדרכם, לאורך פסי הרכבת העוברים
בין פרדסי אשכוליות מצד אחד, לבין
פרדסי קלמנטינות מצד שני.

"יש כאן תנועה של ערבים" — מס-
פר גבי, "אנחנו בודקים את התעודות
של כל מי שעובר כאן, או שחוצה את
הפסים, ורושמים לעצמנו את פרטיו,
לכל מקרה. מדי פעם, כשאנחנו נתק-
לים בטיפוסים הנראים לנו חשודים,
כי נראים כמתחמקים, או שעושים תנו-
עות עצבניות, אנחנו עורכים חיפוש
על גופו של החשוד, אולם עד עתה לא
נתקלנו בשום מקרה של ערבי נושא
נשק."

הבעיה — כבשים

"אין לנו בכלל בעיות עם הדוד-
נים," אומר אילן וילכה, "רק, מדי
פעם, עם עדרי הכבשים שלהם, שחור-
צים את המסילה. פעם הם בחרו לע-
שות זאת ממש דקות אחדות לפני
בוא הרכבת. אל תשאל מה שהלך שם.
כאשר ניסינו לעצור את מחצית העדר

המסילה

מם במשאית, בעוד הבנות אינן מפ-
סידות זמן, קופצות עליהם, ומעטירות
עליהם חיבוקים ונשיקות. אבל התור-
זה בוטלה והחבר'ה חזרו למקומותי-
הם, "משחק הנשיקות והחיבוקים" מצא
חן בעיניהם, ואת הזמן שנשאר עד
התווה האמיתית, העבירו בחיבוקים
ונשיקות, לפי ההוראה המפורקת
"חבר'ה — זזים", שהגיעה, באוה
פלא, כל חמש דקות, מ"מקור מוסמך".

כשכבר היו על המשאית וזו באמת,
היו בנות שפרצו בבכי, כיוון שלא
ידעו לאן הם נוסעים, ו"לפי התדריכים
חשבנו שהם יוצאים לקרב." אותה
שעה, לא ידע איש בהיאחזות כי במל-
חמה יועסקו הבנים במשימות שונות,
קרבנות ההיאחזות עצמה.

אשכוליות — מכאן

וקלמנטינות — מכאן

תפקידם העיקרי היה אבטחת מסי-
לתהברול לסניג, שבה עוברות, מדי

הנח"ל בדרום

נח"ל-קטורה פשטה את מדיה

ב 22 בנובמבר לבשה הער-בה חג האחדות נח"ל-קטורה פשטה את מדיה - והת-אזרחתה. לרגל לידתה של קטורה, "החדשה" - האזרחית, הגי-עו למקום מוזמנים וכבדים

רבים - ובראשם שר החקלאות, חיים גבתי, אלוף פיקוד המר-כז, אלוף יונה אפרת, יוסף יה-לום, ראש אגף הנוער והנח"ל במשרד הבטחון ומפקד הנח"ל, אל"מ אשר דר. בטכס נאה, בנוף

פ ק ו ד ת י ו ם

חיילים נחלאים!

היום, כ"ז בחשון תשל"ד, 22.11.73, אנו מאזרחים את הנח"ל-קטורה.

ישוּב זה יהיה הישוב ה-49 אשר מאזרח הנח"ל בארץ והחמישי ב-ערבה.

לנו, נח"ל, חלק נכבד בהפיכת-ה של הערבה, מחבל ארץ מבודד ושומם - לארץ מיושבת. ישובי הנח"ל והישובים האחרים הנמצאים על הכביש אשר בין סדום ל-אילת, נוסכים ביטחון בכל מי ש-נע בציר תנועה חיוני וחשוב זה, המקשר את מרכז הארץ עם אילת ואופירה.

בימים אלה, כאשר אנו מקווים לסיים מלחמה, אשר היתה מה-קשות שידעה מדינת ישראל, וב-עוד המערכה המדינית, אשר אף היא קשה לא פחות נמשכת - טוב שנעשה לנו את חשבון ה-נפש כאשר להתיישבות.

אמנם, בטחוננו הוא בעוצמתנו הצבאית והמדינית, אולם לעתיד ולאוּרֵךְ ימים, התעצמותנו תמשיך ותהיה דרך העלאת ישובים חד-שים, ביצור הגבול, השתלטות על אזורים שוממים ויצירת תשתית חזקה, אשר תוכל לקלוט את ה-עליה. ישוב חדש זה, אשר אנו מגישים למדינה, הוא תרומתנו ל-נושא ואף פיצוי מה ונחמה לחב-רינו הנחלאים אשר נפלו במע-רות כות ישראל, באשר אנו ממשיכים בדרכם.

נזכור במעמד זה את גרעיני "אתה"ל", ו"עוֹת", אשר הקימו את נח"ל קטורה ב"ז כסלו תשל"א 15.12.70 ונאחל לגרעיני "השחר" ולתנועת "יהודה-הצעיר" הצלחה וכל טוב בדרכם החדשה כישוב צעיר.

ברכה

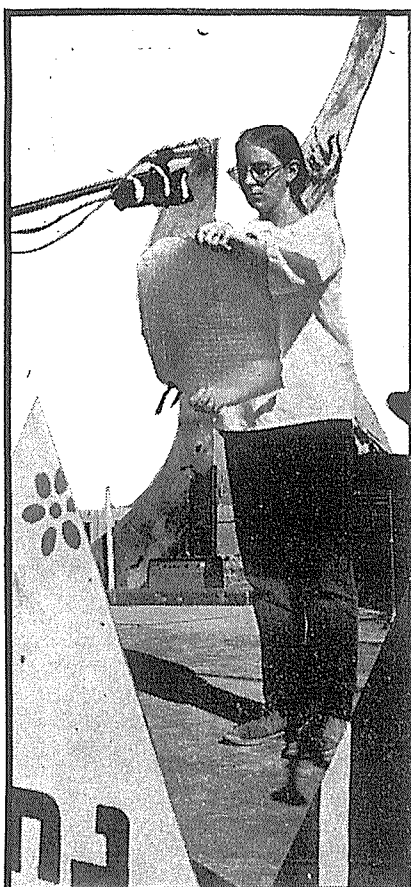
אשר דר, אל"מ
מפקד הנח"ל

הנם: מהנח"ל ל"שחר".

הנחלאים: לקראת אתגרים אחרים.

מגילת-העצמאות של קטורה.

עז במתיידיבור: (מימין לשמאל): יהלום, אפרת, גבתי, דר, מיכה.

הערבה היפה והשקטה, העיבו הנחלאים, חיילי ההיאחזות, א דגל הישוב לידתם של אנשי ו גרעיני המאזרח, גרעיני "השחר" מתנועת "יהודה הצעיר". יוצאי ארה"ב, שעלו ארצה לפ שנתיים בלבד.

שר החקלאות, חיים גבתי, הביא א ברכת הממשלה, "באזרח קטורה-אמר - יש מן המיוחד. זוהי הפע הראשונה שבה ישוב חדש בערב מוקם על-ידי גרעיני חלוצי, שהג אילנו ממחלקים, גרעיני שקיבל א חינוכו הלאומי והחלוצי בארצו הברית, והוא, "גדלק" ברצון לבנות א ביתו כאן, ולשתף את עצמו בהחייא השממה הזאת. זה מוסיף גוון חד להתיישבותנו בערבה, גוון המציין א שיתופו של העם לתפוצותיו, בישוב ימים הראשונים לקיום המדינה, הני לנו בחיפוש-דרך להחיות חבל ש מם זה, כדי לגאול אותו משממו למולנו מוכתרים חיפושנו ומאמצי אלה בהצלחה. הצלחנו לגלות מק רות מים, שנתנו לנו את האפשרו להקים שרשרת ישובים במרחב הגדו שבין סדום לאילת. למדנו נצל א הכוכבות האקלימיות המיוחדות לעו בה, ולמצוא את הגידולים המתאימי לה, והמבטיחים תגמול מתאים למי יישובים. אנו גאים על אשר עש כאן."

אלוף פיקוד המרכז, יונה אפר שהביא את ברכתו של צה"ל, אנו "דורות רבים היתה הערבה מושג נ דף למדבר שממה, עד אשר הג המתיישב הישראלי והפכה לשדה, ל למקור חיים. את כל שיצר ובנה, מ סים שכנינו להשמיד ולהרוס ו ושוב. זאת, במקום להשקיע את אוו המשאבים, הכוחות, הכשרונות, ל דום בני-עמם ולהעלות רמת חיה "ישובי-הספר היו ומהווים, לעם הו חומת-מגן, המייצבת את גבולות מו נת-ישראל. היום - נוסף נדבך חש בחומה זו. קטורה הפכה, בעצם ימ אלה של מלחמת-קיום, לשוב אור מן המגין, ובכך, דווקא עתה, הרי ז כסמל להתגשמותה של מלחמו הקיום."

ראש אגף הנוער והנח"ל במשר הבטחון, יוסף יהלום, בירך את המו נחלים בשם מערכת הבטחון: "ט הגיעה העת לוותר על שרותיו ' הנח"ל", אמר, "עדיין ישנם מקו רבים המצפים למתנחלי קבע, שיק עובדות בשטח. ישנם הרבה תנו נוער וגרעינים, שאנשיהם מחפס אתגרים, ויש לאפשר להם לתת פו קן לחיפוש חיובי זה. עדיין יש מ חלוציות אמיתית, לצינונות בלי מ כאות, לחברה המבוססת על יסו של צדק, אחווה ושיוויון. מה שנע ערבה ראוי לשבח, אך אין בו ויש להמשיך בישוב חבל ארץ זה."

מפקד הנח"ל קרא את פקודת-ה לאיזרח קטורה (ראה מסגרת). את מסכת הברכות השלימו רז המועצה האזורית. עידו אלונג, נ כיר ה, "איוור", בחמן רו, סמנכ"ל מ רד השיכון, מר אבני, מנהל מח' התישבות של הסוכנות היהודית, אדמוני, נציג הקק"ל מר לדור, נשי הדסה העולמית - הגברת מצקין, מרכז תנועת יהודה הצעיר - ז הופמן.

הטכס תם ורשות השירה והבי הועברה ללחקת הנח"ל המורחבת.

השיריונאים

ההבדל הקטן שבין אימון - למלחמה

מאגף אתכם, ועומד להתקיפכם מצד שמאל". מיד תפסנו עמדות, והתכוננו לקבל את פניהם כראוי, אלא שאז הב- חין פתאום סטיב, התותחן, בטנק סורי שהתמקם 25 מטרים מאיתנו. לא הס- פקנו לכוון אליו את התותח וכבר "חטפנו" טיל ש, "קטף" לנו את האנטנה. הטנק נפגע, ושותק".

24 שעות

בשטח אויב

יצחק, מפקד הטנק, נפגע קלות ופקד על אנשיו לתפוס מחסות קודם שיפגעו. צביקה וחבריו קפצו והת- מקמו במקום מוגן. כפי שהתברר להם עד מהרה, היו בשטח שנכבש על-ידי הסורים והם ייאלצו לחכות זמן רב עד שיבואו לחלצם. "זה היה בהחלט לא- נעים, לשהות שם למעלה מ-24 שעות, מבודדים ומטווחים" — מסכם צביקה את הרגשת הצוות.

פגישתנו השניה נערכה כמה ימים אחרי שהפסקת-האש נכנסה לתוקפה. הפעם היו צביקה וחבריו גינוחים יותר. סיפרו שאומנם קיבלו באותו יום שנפ- גשו טנק אחר, אלא שהמלחמה הת- נהלה מהר מדי והם נאלצו לרדוף אח- ריה, כל העת מאחור. כיוון שכך, לא נכנסו יותר לקרבות של ממש.

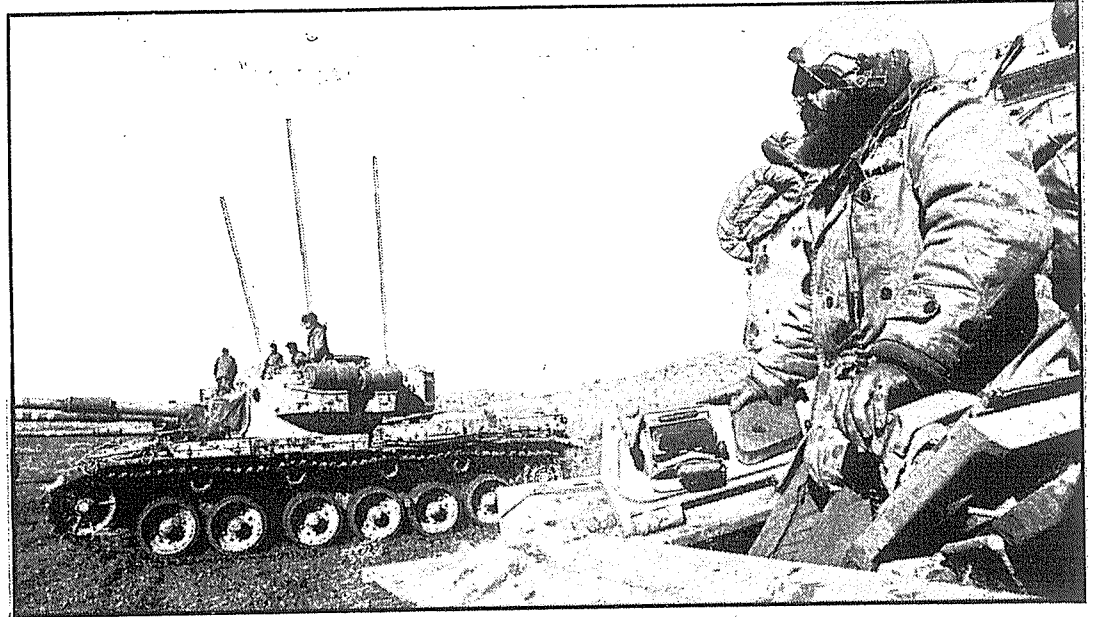
יצחק, מפקד הצוות, שהחלים ביגת- יים מפציעתו, הוא היחיד בצוות, ש- אינו נחלאי: "כבר העברתי תחת ידי הרבה נחלאים" — הוא אומר — "ועלי להודות שנים לעבוד איתם. הצוות הנוכחי נכנס למלחמה, בעיצומו של הקורס המתקדם. ובכמה מצבים אכן הורגש שאינם, משופשים דיים, אף-על-פי-כן, הם עשו עבודה טובה. מכל מקום, ברור לי, שהמלחמה הזאת נתנה להם המון ידע וניסיון, הרבה יותר מכל מה שיכלו לקבל בכמה חוד- שי אימונים".

בקרבת אסור ל, "פספס"

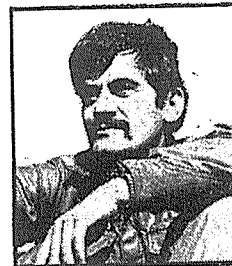
ומה אומרים השיריונאים? צבי- קה: "עד כמה שנראה הדבר מוזר, לא הרגשתי שוגי רב ביחס לאימונים. ההבדל היחיד שקיים, בין ירי במטוח, לירי בשטח-קרב — הוא שבקרבת אסור לפספס, מי שיותר זריז, הוא שנשאר בחיים".

קשה לומר שפחדנו כשנכנסנו ל- קרב" — מציין סטיב, "היתה לנו הרגשה מוזרה, של מיסתורין, כאילו אנחנו הולכים להתנסות בדבר ש- טרם התנסינו בו קודם-לכן, זה הכל. אחרי הקרב הראשון, כבר התרגלנו ל- מציאות הזאת, של הפגזות — והאש לא הפריעה כל-כך".

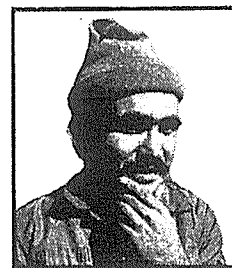
הם לא רוצים לדבר על המלחמה. הם מעדיפים לשוחח על חבריהם ש- התחילו איתם את הקורס, ולא זכו ל- סיימה. רבים מחבריהם, הנחלאים, נפלו או נפצעו בקרבות הרמה ועתה, כש- הרחוות נרגעו קצת וניתן להרהר ב- שט, נושאים עימם צביקה וחבריו משאלה אחת: שיתנו להם ללכת ל- משק, "אני רוצה לחיות בשקט", אומר צביקה. אנחנו הנחלאים, היינו אמר- רים למינים את הקורס בתחילת נובמ- בר, ולצאת למשק. לא ברור כמה זמן נצטרך עכשיו לחכות, אבל אני מקווה שזה לא יקח זמן-רוב, כי העגבניות מחכות".

"בוח של טנקי אויב עומד להתקיף אתכם מצד שמאל".

סטיב

צביקה

ישראל

ה.. טנק הוא רק מתכת, האדם הוא הפלדה" — אומרת כרית-ענק, בפתחו של אחד מ- בסיסי השריון. יצ- חק, צביקה, ישראל וסטיב הם מאנשי הפלדה האלה, של השר- יון. ארבעתם — צוות-טנק. ב- מבט ראשון, הם דומים לחבוי- הם בכל: בסרבל המעוטר בהמון כתמי שמן, בזקן הצעיר בן-מלח- מה-אחת, בפניהם העצובות- מעט והעייפות. נחלאיותם מתג- לית רק במבט שני, מבט כזה "חודר-פלדה".

פגשתי אותם פעמיים במהלכה של המלחמה. לראשונה, בשבוע הראשון שלה, שכבו שרועים בצילו של טנק, אכלו את מנות הקרב שלהם בתיאבון, והחליפו דעות ורשימים. הם כבר הס- פיקו אז לטוש טנק אחד, לא לפני שדפקו מספר נכבד ביותר של טנקי אויב. כשפגשתי אותם, ציפו לקבל טנק חדש, להמשיך את ה"מלאכה".

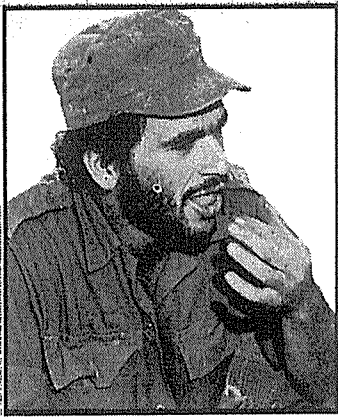
14 טנקים

נכנסנו לקרב כבר ביום הראשון למלחמה, מספר ישראל הטען-קשר. נלחמנו עד שאולת לנו התחמושת. הלך לנו מצויין ודפקנו להם, לפי החישוב שלנו, 14 טנקים. מאוחר יו- תר הוטל עלינו לחלץ אנשי חי"ר, שאיישו כמה מוצבים בחזית, וקיבלו היתר להתפנות.

משהשלמנו משימה זאת בהצלחה, הוטל עלינו תפקיד נוסף: לחלץ את מפקד היחידה, שנתקע, אי-שם, בתוך שטח האויב. בדרך אליו, קיבלנו ב- קשר התראה: "כוח של טנקי אויב

השיריונחלאים

הפסקת-אש פירושה - מקלחת

עמרים: קרב-אוויר לא נורמלי.

וסוכר, לפי הטעם, ומגנענים חזק. "זה בשביל הקצף..."

ותורה לסיפורים: "המצרים שלחו חוליות של חיילים נושאי טילי-כתף, ודפקו טנק בפלוגה השנייה שלנו. טנק המ"מ ספג פגז ח"ש, והצוות נטש. עלינו הוטל לצאת לשטח, בתוך הפגזות אימים ולגרור אותה. גז, אז יצאנו לשטח החשוף ורתמנו ככל ירדתי מהצריח" — אומר שמילו —, כדי לשחרר לטנק הפגוע את מעצור-היד. כשהורתי, ראיתי שהצריח שלי, שבו ישבתי 5 דקות לפני-כן, ספג פגיעה ישירה. ניצלתי בנס... מאותה פגיעה, נהרג טען-קשר, שלמה".

חציית התעלה

לאחר כמה שעות של המתנה ו- קרב דליל, חצו את התעלה. כאן החל קרב בעל אופי אחר: קרב שריון ב- "ח"ר. איך התרגשה? "מחורבנת. אתה רואה שאתה הורג אדם. אין בזה כל שמחת ניצחון. סתם-בזבוז של חיים. טיהרנו את הבונקרים ע"י יריות ישי- רות לתוכם, ואספנו שבויים..."

"ואז התחיל הדיונוגוף בשתיים", מספר ברוך. "קרב-אוויר לא נורמלי. איזה 30 מטוסים משותלים מעל, עושים התעמלות, וכל הזמן גופלים מוגים..."

והלאה — וטיהור — ופגיעות — וימינה ושמאלה — ועכשיו מנוחה, מנוחה ארוכה ונחוצה.

"הפירוש שלנו להפסקת-האש" — אומר בני —, "זה מקלחת. זה לישון ישר. זה לחמם את האוכל לפני ה- אכילה. הדודות מתל-אביב שלנו לנו סגירות, ולווסה, סבונים ודיאודורנטים לעשר שנים — ואנו מוכרחים להתרחץ, בשביל לגמור את זה... רור- צה אולי איזה אפטר-שייב?"

בלימה, שבמהלכו, "ספגו כהוגן" (עמרים).

התארגנות, הצטיידות — וקדימה למקום אחר. שלושה ימים של קרב בלימה רציני: מאות טנקים עלו עליהם, פגזים נחתו בקרבם. החל שם קרב שיי-בשיי, שבמהלכו הור- ריד ברוך התחתן 4 טנקים ואין ספור כלים רכים יותר. המט"ק — נחלאי — נפצע קל, והמשיך להילחם. אח"כ נפגע קשה ופונה, ושמילו, סגן צעיר, חיכני ורגיש — החליפו.

מהגהינום, עברו לימים של רגיעה ותצפית: "אתה יושב יום שלם מול השמש המסנוורת וצופה. מה אני אגיד לך, בכלל לא נעים" (שמילו).

כרגע נמצא הצוות במנוחה בערבות אפריקה. מה עושים? מתארגנים, אוכלים כמו בני-אדם. שמע, החלום שלי היה לישון ישר, עם רגליים לא- כפופות. כמעט שבוע ישנו בישיבה, בתוך הטנק" — נאום בני, שהפך להיות הטבח, והכין כל בוקר קפה קר לחבריה.

איך עושים קפה קר במדבר? לוק- חים קפה נמס, שופכים מים מהמימיה

א להכיר: בני — טען-קשר מקיבוץ געתון. עמרים מ,הי- לה", למשמר-דוד — תותחן. ברוך, כנ"ל — נהג עוד ברוך — סגן, מפקד. צוות הטנק היה בת- חילת המלחמה נחלאי טהור. עתה, משנפגע אחד מאנשי הצ- וות, היה למעורב, אבל, "עדיין — קומונה", אומר ברוך. הטנק — צנטוריון סימפטי (קו) וחייכני, ונראה בריא למרות שתי פגיעות שספג. הנחלאים שבצוות — הנמר צאים עתה בשל"ת — חיכו לקרי- אה במשקיהם, אולם הצווים הגיעו... לבתיהם. כשלא נשארו להם כבר צפורניים לכסוס, נס- עו לנקודת הכינוס של יחידתם. היה ברור להם שהכח עולה ל- רמה, ולכן הופתעו כשנאמר להם שהם יורדים לסיני, ועוד בנסיעה על מובילים... הם נערכו באי-שם מדברי מאוז, קרוב לתעלה, ב- יום ג' אחה"צ — והחלו בקרב

בני: רוצה איזה "אפטר-שייב"?

"החלום שלי הוא לישון ישר... שבוע ישנו בישיבה, בטנק."

השמועות האלה על מותי - הורגות אותי

ומיחידות שונות. דרכה של קבורה זו מתוך השטח הסורי, חורה לשטח כוחותינו, הוא סיפור מרתק בפני עצמו. הפלוגה של מנחם המשיכה בינתיים להילחם ובשלב מאוחר יותר ירדה מהרמה.

„לאחר יומיים, שנראו בעיני ארוכים כנצח בגלל תלאות הנסיעה הזו, פגשתי חברי'ה משלי בעין גב. כולנו עברנו תנאי לחץ קשים במיוחד כשנפגשנו. מייד התחלנו להתחבק ולהתנשק. פתאום אמרו לי: „ארבלי, מה אתה עושה פה? חשבנו שאתה מת.“ חשבתי שהם עובדים עלי ועניתי באותה נימה של ליצנות: „רגע, אני לא מבין? איפה אני עכשיו? כאן זה גן עדן, או גיהנום? ורק מאוחר יותר כי שהגיעו עוד חברי'ה, וראיתי אותם נעצרים מולי מבוהלים, וסיפרו לי על... מותי, הבנתי שאני בצרה, אבל עדיין לא ידעתי כמה עמוק הבוי.“

השמועה עשתה לה כנפיים והתפשטה בין כל חברי הגרעין של מנחם, וגם בגרעינים אחרים שהכירו אותו מטיוולים משותפים ומפגשים בתנעתיים אחרים. אחד החבר'ה סיפר שהוא כתב לחברתו על מותו של מנחם והתקשר מיד להרגיע את הוריו ולהודיע שהוא חי, ושבמדיה ויגינו שמועות אחרות שידעו לא להתייחס אליהן.

מנחם שמח לשמוע שלהוריו הן שמועות האלה עוד לא הגיעו, אך מצא לנכון להזהירם מפני העומד לקרות. ואכן, באותו שבוע ש-מנחם הסתובב בין בתי-החולים, הסתובבו השמועות אודותיו בין החברים. שכנים כבר החלו לבקר את הוריו וראש הישיבה בה למד התקשר אל שכנים אחרים לברר איך המרגש אצל משפחת ארבלי ומתי כדאי לבוא לנחם אותם.

„הרבה אנשים יודעים שאני הרוג כשאני מסתובב ברחוב, אני לא מודעו כל פעם מחדש. אני פוגש ידידים שכאשר רואים אותי, הם נעצרים, משפשפים את עיניהם, מסתכלים עלי כלל מאמינים, אחרי כמה שניות הם מכסים את הפנים בידיהם ונשענים עלי תוך כדי אה-חות רווחה עמוקות. תמיד זה לוקח לי זמן להרגיע ולעודד אותם.“

מספר אחד מחבריו של מנחם: „הפגישה שלי עם מנחם הייתה חוויה מיוחדת במינה. במשך למעלה משבוע ידעתי שהוא בעולם האמת, ובאחד הערבים, פתאום אני רואה אותו צועד מולי, עם חיוך על פניו ויד מושטת לשלום. קביתי שוק. צעקתי לו: „מנחם, הרי הרגו אותך.“ ולא יכולתי להוסיף מלה, הייתי מבולבל, וכל מה שאני זוכר הוא שמתחללים הסמוכים יצאו אנשים לראות מה קורה. לא יכולתי להביט בפניו.

„מאוחר יותר“, ממשיך החבר, „סיפרתי לו שבשבת נפגשתי עם המנהל של בית ספרנו ועם עוד חברים ודברנו אודות חברים מהייתה שנהרגו, גם נפצעו. באותה שיה הספדנו גם אותו, את מנחם. הוא ביקש לדעת מה בדיוק אירע עלי. ספרתי לו.“

למנחם מצויקים ביחוד אותם קרובי המשפחה שבאים אליו בדיים רועדות ובמבט נפחד. „הם לוחצים את ידי ומנסים להעלים משתו הראיה שלי, כשהם מלווים במבטם כל תנועה שלי, כאילו הייתי מפלצת שעומדת לעשות כל מיני מעשים לא צפויים.“

„כשיצאתי מהגיהנום ההוא, לא ידעתי לאן אני נכנס. עוד ייהרגו אותי אלה, עם השמועות שלהם, שכה אחיה.“

גברת פלמוני שמעה בחנות המכולת שמנחם, הבן של ה-שכנים, נפל. מה עליה לעשות? האם, בתור שכנה טובה, עליה להכנס מיד לנחם אותה ואת בעלה, ולראות איך אפשר לעזור, או שמא עליה להמתין יומיים-שלושה, ורק אז להיכנס? לאחר „החלטות סופיות“, שמשנתות ב-כל שתי דקות לוקחת גב-פלמוני מהארון ארבע מטפחות. אחת - חבשה, אחת - חת-זיקה ביד ושתיים שמה באר-נק, כדורבה. אם הראשונה תהיה רטובה לגמרי, וכך, מצויידת כראוי, דפקה קלות על דלת משפחת ארבלי. מה שקרה אז בביתם של אמא ואבא ארבלי, יכול היה להיות סיפור עצוב מאד, אלמלא צילצל, שעתיים קודם לכן, הבן, מנחם, הביתה והרגיע את הוריו למפרע: „האלו, אמא, אני חי! מספרים עלי כל מיני סיפורים, אבל הם לא נכונים!“ סיפורו של מנחם-חם ארבלי, מגרעין „מוריה-לביא“ (שריונאי בשל"ת, ש-נפגע ביום-הכיפורים ברמת-הגולן ונחשב במשך שבועיים, בקרב מכריו (להרוג) - הוא מהסיפורים המטורפים ש-ספקת בשפע מלחמה מטורפת מלחמת יום-הכיפורים.

הסיפור מתחיל בשעות הצהריים של יום-כיפור. היינו בכוננות, בין הטנקים, כשפתאום עברו מעלינו סוחתיים סוריים. עלינו מייד על הכלים והתחלנו להתקדם. הגענו למוצב קדמי שלנו והתחלנו, להוריד מטות. קרב הטנקים נמשך זמן רב. בינתיים התחילו חברי'ה להיפצע. ראינו שבעניין רציני, קשרנו את האלונקות לצריחים והתחלנו לעזוב את המוצב.

„מכאן ואילך אינני יודע מה קרה, בדיוק. פתאום חטפנו פגז, והרגשתי שאני נמער, וכל האבר-רים נדבקים לי לגב. אני הייתי טעין קשר. כשנפגענו עמדתי להוציא פגז, ואז הרגשתי, כמו שאמרתי, שאני נמער על התותח. נסיתי לקום אבל לא הצלחתי. איכשהו, התיישבתי במקומי. הרגשתי בחי-לה עצומה והתחלתי להקיא דם. תקפה אותי סחרחורת אינמה כיוון שהייתי חלק מהדם שהקאתי. אני זוכר שישבתי וניסיתי להילחם ב-עצמי, בתגובות של הגוף שלי. ראיתי הכל כפול ומטושטש. חשבתי שישמשו לי בסדר במשקפיים כושרהורתי אותם אבדתי את כושרההשקל, ומאז אני לא זוכר כלום.“

מנחם איבד את הכרתו ונפל ב-תוך הטנק, בתנוחה מוזרה. ה-סמ"פ, שהיה המפקד בטנק ראה אותו כך והודיע בקשר: „הטען שלי נהרג.“ החבר'ה האחרים, ש-שמעו זאת בקשר, ידעו מי הטען-קשר בטנק של הסמ"פ, וידעו במי מדובר.

כעבור שעות אחדות, התעורר מנחם ארבלי והתברר לו שהוא נפדר מהכוח שלו ואז איש אל טר-לדווח, שאני בסדר, שאני חי.“ ו-אילו הוא נשאר בגושור עם קבוצה נוספת של לוחמים מהפלוגה שלו

קומנדה - אייטש, במערב לתעלה.

השבועה שהופרה

לא זה המקום לספר את סיפורן של 36 השעות שעברו על הבונקר ועל יושביו. בונקר איננו ארמון. היה שם צפוף ועשן וריחות קשים. על מה חרשב אדם במקום כזה, בשעות כאלה? על מה הוא לא חושב? עד היכן התקדמו הסורים? אם עברו אותם - מה עצר אותם?! ואז שמעו בקשר שצה"ל מתקדם. כשיצא החוצה אל ה-אוויר הרגיש... אי-אפשר לתאר את מה שהוא הרגיש אז. הוא אומר ש-דברים כאלה אי-אפשר לספר.

התרומה הגדולה ביותר

תחילה עסק בפניו נפגעים והעמים על אלונקה את אחד מחבריו. לא בכה. הוא שומר את הכל לאחר המלחמה. אז יפריץ החוצה הכלי. עכשיו הוא כאן, עם צוות חדש. מחכה לטנק. פת-אום השתכנע שמה שמסוגל להכריע במלחמה, מה שמסוגל להגן על הג-בול זה השיריון. אז כל הכבוד ל-אנשי הנח"ל-המוצנח הגיבורים-האמי-צים. מי שיכול לזרוק את הסורים הביתה - זה השיריון. הוא, כמובן, שאל את עצמו אם טוב לשחק עם המזל. אם ניצל פעם אחת - למה לא יישב עכשיו בעורף? אבל הוא משוכ-נע, ש-התרומה הגדולה ביותר שאני יכול לתרום אותה כעת לצה"ל ול-דינה זה להיות כאן, בשיריה הזאת העולה על סוריה. הסברתי לו שהד-רים שהוא אומר נשמעים יפים מדי ושאלו ימצא מלים אחרות, אבל הוא אמר שלא. שהוא מתכוון לזה. „כשאני אומר תרומה למדינה, אני מתכוון - לעצמי, לך, לבית, לקיבוץ.“

וא נשבע לא להילחם יותר. לצחוק לעצם הרעיון לקחת נשק ליד. להתרחק, כמו מאש, מאש הקרב, ממחוזות המלחמה. יומיים אחרי זה פגשתי אותו בדרך לסוריה, מחכה שיתנו לו טנק, כדי להמשיך.

אני לא אקרא בשמו. כשהוא ירד אחרי ש-הכל" (הכוונה ל-חלק א') נגמר והתקשר הביתה, נתן לאמו להבין שהוא יושב מעוגן היטב בעורף, כך שאין לה מה לדאוג. אז אולי נקרא לו מולי.

36 שעות בבונקר

נחלאי שחיכה לשל"ת. כששלחו אותו לאימון מתקדם בשיריון - לא שמת. הטנקים היו מתמיד איי-שם. למ-טה, בסולם האהבות שלו. אבל כש-עמדו הוא וחבריו השיריונאים מול הסורים, הם עשו את העבודה כאנשי שיריון מנוסים. ההתמודדות הייתה פשוט לא הוגנת. הטנקים שלנו ה-פרשו בשטח אל מול הדיביזיות ה-סוריות ועשו בהן „מטווח“ הם הדלי-קו טנק אחר טנק, עד שאזלה התח-מושת והסורים עדיין התקדמו - כי ארבה. כשאזלה התחמושת, הלכו ותפסו מחסה בבונקר סמוך, באחד ה-מצבים. בבונקר ההוא, כשהטנקים הסוריים שוטפים אותם ועוברים ה-אה אל פנים הרמה, והי"ר סורי זורק רימונים ורימוני עשן בעד פתח ה-בונקר (פנימה פחדו להדור) - נש-בע מולי את השבועות המרות ההן.

(מתוך כמחנה-נח"ל - גליון מיוחד ללוחם" מס' 3)

התנועת החללאים

מורב סיפורים — שוכחים שהמורב הוא במלחמה.

בגילון...
תמיד זה כך: מורב סיפורי הווי ונחמדות, אתה שוכח שאתה מדבר על מלחמה. והנחלאים האלה ביצעו את העבודות החשובות והאחריות ביותר שהיו בקו: עבודה שבלעדיה לא היתה המיתקפה הישראלית יוצאת לפועל כלל.

לספר אותו: איך שהוא וש, בקלעו להפגזה — ואיך שש. תפס מחסה ואיך שהוא קם עם מכנסיים רטובים — ואיך שש. מנחנת בגרון ועוד זה — ואיך שששון מנחנת בגרון ועוד זה שהוא יושב על שמיכה רטובה — ואיך שבדקו וראו שהיא יבשה כמו מדבר — ואיך שש. לא מתבייש,

האגד הראשון מעבר לתעלה

נעזרים במאיר, שרשם את התאריכים ההיסטוריים של צוותו, על מכנסיו. ביום ד' הגיעו האנשים על צידם לאיזור הקרבות, והיו — לפי עדותם — האגד הארטילרי הראשון שחצה את התעלה. ההשכמה בבוקר לא היתה בעיה. המיגים הופיעו תמיד, מוקדם מדי, לעוזל, אומר שאול, והעירו את אנשי הסוללות במטחי רקטות. תפקיד החברה היה פשוט: להתרוצץ בין הפגזים והפצצות, כש הם מובילים משאיות — ענק, עמוסות תחמושת, ולהשתדל להביא את השנייה רה לסוללות, שכלו את המזון הנ"ל במהירות. המצרים לא תמיד התחשבו בהם, והיו עושים כמיטב יכולתם כדי לשבש את נתיבם ולדגדג להם ברג-ליים; ויענקל'ה מ'יחידה מסביר שזה לא כל כך נעים להוביל תשעה טון תחמושת עצבנית כשאתה יודע שכל פגיעה תעייף אותך השמימה בסערה. השאיפה הפרטית שלהם, מספר מאיר, היתה לחצות את התעלה ב-משאית על טהרת הצוות הנחל"א (כדבריו: "קסדה על הצד, סיגריה בפה ויד על החלון") וחלומם — הוג-שם.

סיפורים רבים ב"תסלחו לי על הביטוי) אמתחתם, אבל הסיפור הנ"ל מפורסם ביותר על ששון הוא זה ש-נאסר על ידו לפירסום; ומאיר נהנה

תוך הבסיס הגדול, ש-עציו — מסויידים, ותות-חיו פרועי-קנה מוצבים בו למטרות חינוכיות (פה לומדים גורי התות-חנים איך לגרו ולטפל), בין ה-תותחנים הסדירים, המסופרים עד זועה, בולטים התותחנחל-אים בשל"ת בשערותיהם השמ-שונות, ארוכי-שיער אלה נמצאו עם פרוץ הקרבות בקיבוצים, ו-בין השקיה להאבסה, היו מו-חקים מהלוח הפרטי את הימים שנותרו עד לשחרור.

איך שהזמן עובר. צרפתי נקרא, יחד עם שאר צוותי התותחנים, ביום השני למלחמה. כאן נכונה להם אכזר בה ראשונה: לא תותחנים ייקרא עוד שמך — אלא, "מובילי תחמושת, ופור-קיה המטורים", צוותים אחדים עסקו באבטחת שיירות והובלת הכלים ל-יעדיהם.

אבל מה? צרפתי סידר את כולם! "איך שהייתי מגיע לסוללה, הייתי קר-דם כל גותן קצת בתומ"ת. רק אז היי-תי גותן להם תחמושת טריה".

אנו ממשיכים בסיפור, תוך שאנו

הסוללה הטובה ביותר בקו

קטן, אפסי לעומת הכוח שעלה עליהם — אבל איזו עבודה! הם בלתי רגילי-לים! זו הסוללה הטובה ביותר בקו, אני חושב.

(מתוך במחנה-נח"ל — גליון מיוחד ללוחם" מס' 3)

משם, שוחחנו עם פרץ: "לא שיערנו שהנחלאים האלה — שהם חברה נהדרים אמנם, יהיו טובים כל כך ו-מקצועיים כל כך. הסוללה הזו דפקה בצורה בלתי רגילה, בול אחר בול, ממש לא יאומן. הסוללה הזו היא כוח

דוד, המטרות אש ועשן על האויב. וגיד מספר: "בהתחלה היתה כאן אש. דילגנו עם התותח קדימה ואחור-רה, למעלה ולמטה, עכשיו שקט. הכי נסנו להם באבי אביהם... הם ניסו ה-בוקר לדפוק עלינו חזרה, אז שלחנו להם איזה עשרים-שלושים אחדים, ו-מאז לא שומעים אותם ולא שומעים עליהם".

ברנרד, שעלה מצרפת לפני שנת יים, מספר על התקפות אוויר: "שניים משלהם ירדו עלינו והסתחילו לרסס. תפסנו מחסה. פתאום הסתובבו וברחו. ראינו שני מירורים שלנו רצים אחרי-הם, והם נעלמו מאד".

עוד אנו מדברים — ותרועה גדולה באה מזחל"מ הפיקוד: "כוונות מטר-סיים! תפסנו מחסה עם התותחנים, בעוד אנשי הנ"מ, משפשים את ידיהם והובשים את קסדותיהם... עד ביטול הכוננות. חוזרים לשיחה".

מתוך אחד הכלים מטפס ועולה אביגדור, חבוש כיפה: "בעצם" — הוא מסביר —, נשלחתי לפה ערב יום כיפור, כדי לארגן את ההגנה ולהעביר עם החברה את חג הסוכות — לולב, אתרוג וכל זה. אני הסדרניק, ולא פיר-ללתי שאיתקל כאן במשורר רציני יותר משועל או צבוע... אבל כשהתחיל ה-קרקס — נשארתי, ואני איש צוות ב-תותח הזה" — והוא מצביע שמאלה. נוסעים הלאה. אנחנו משאירים את התותחנים (על גבריהם) — עם הירח, שהתחיל שוב להשוין למעלה. השמש שקעה.

חצי שעה מאוחר יותר, כמה ק"מ

שני צידי הכביש הצר והעשירי במהמורות, זכר להפצצות ה-מיגים והסוחוויים, משתרע המד-בר. קשה ושומם, מוגוב וזרוע אבנים חדות וצמחים עניים. עדויות הקרב: מכתשים אפ-רים; שתי וערב מטורף של עק-בות זחלים כבדים, חוצים ונח-צים, מסתבכים ומתפתלים; ברזל חרוך; ארגוני תחמושת ריקים; קופסאות שימורים גמורות למח-צה. בשעת דמדומים זו, צבוע האופק האפור, בזהב של שקעה נהדרת, וירח כתום עולה ומעיז על יום הקרב שחלף.

מתחת לשמים בהירים, קילומטרים ספורים מהתעלה, מתחת לרשתות הס-וואה המטשטשות את צלליהם, ניצב בים הנפילים: תותח 155 מ"מ, נאמר גים ומדויקים, ושורה ארוכה של פגזים סדורה מאחוריהם. ה"אופל" הלבן שלנו, החרך והעדין, פלש לתוך הארץ הקשה הו ועצר ליד קבוצת חיילים באוקי מעופר, שחיכוך צוהל מתוך פניהם המפויחים ושפתותיהם צרובות הרוח.

יגאל, ברנרד, קובי וגיד: ארבעה נחלאים, הנמנים על צוות הסוללה. המלחמה תפסה את הגברים הללו ב-סיים פרק האימון המתקדם שלהם. עכשיו הם נחים. עד הצהריים היו עוסקים בטעינה וכיוון, הגבהה וצי-

על החול — בזמן של הפוגה.

השכל"תניקים

נחלאים בק"מ ה-101

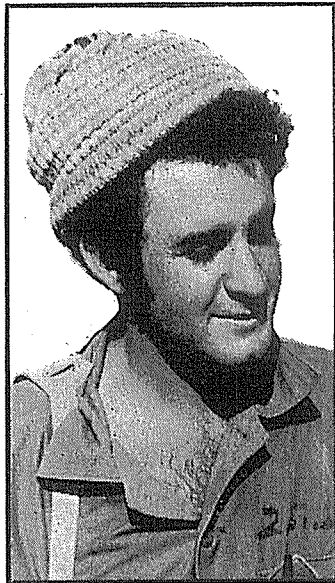
ת'השמיכות... למחרת, עם אור ראשון, ראיתי שזו היתה כמעט שירת הברבור שלי: משני צידי הדרך, שבה עברתי, הגיחו כ-300 מצרים והסגירו את עצמם. איזה פראייר..."

מלווים במיטב ברכותיהם, המשכנו בכביש — למעשה, ירדנו ממנו כדי לעקוף שיירה שרופה מאד של רכב ירוק — והגענו לקילומטר ה-101. (הקורא הנבון שם כבר את ליבו לכך שאנחנו הקדמנו בנסיעה זו את ההסיכום שנתמנו שם אחרי-כך). אהל לבן מצד שמאל, עמדה מצד ימין. קונצרט טינת תיל, ובמרחק עשרה מטר ממנה — שניה. בתווך — נחלאים...

מה אתם עושים כאן? "מסתכלים, מסתכלים". ובאמת אין להם הרבה עבודה; הנוער החלוצי הלוחם משחק שש"ב עם המיג'ור המצרי ומפסיד כל הזמן... יחסים מיוחדים נקשרים כאן בין הנחלאים לבין החיילים המצריים; מחליפים מנות מזון, חוברות פלייבוי וכיו"ב מעשי שלום ושובבות.

אחד החבר'ה אומר לי: "בחיי ש-נשבר לי. מה השטות הזו — מלחמה? תראה, אנחנו מחזיקים אחד לי שני. הם הרי, בסך-הכל, מסכנים, הי מצרים האלה. אחד מהם סיפר לי שקחו אותו בכוח מהבית ואיימו עליו שאם לא יבוא — יהרגו את משפחתו... אז אתה רוצה להגיד לי שאני יכול לשגוא אותו? נשבע לך שלא יכול. מעולם לא רציתי כל כך בשי-לום..."

ומאחר שבנח"ל עסקינן, לא נשאר הבחור בלי מענה, ומייד החל במקום ויכוח לוהט, מדושן ציטוטים כדבעי ומלא, "אמרתי לך" — ומה אתה מדבר? נו, אם יש ויכוח, אז הכל בסדר. נסענו משם בלב שקט.

של"תניק יוסי: "איזה פראייר."

גרעין, בקיבוץ, שבה נידון נושא ה-המשך במשק. פתאום נכנס מישור ו-צעק שיש מלחמה. הלכנו.

יוסי נזכר: "היינו במארב, קור כל-בים. מתחתי היו שני טנקים שלנו — מרחק איזה 300 מטר ממני. ירדתי אליהם כדי להביא שמיכות לחבר'ה, ופיז'מות. הלכתי לי ושרתי והרעשתי והיה חביב. הקיצור, חורתי והבאתי

צרה עם הנח"ל היא שזו מחלה נפוצה מאד. נדמה לך ש-שבעת חכמולוגיה לשנתיים, ואתה דוהר לקצה העולם, ואתה בטוח שלא תפגוש שם אף אחד שידבר איתך על הרמן הסה, ופתאום מולך שנים-שלושה פרועי שיער, המתוככים בלהט על פוליטיקה ומשפוצים במילים של בית-מרקחת, שחרפה להגיד אותן בצה"ל — אינטלקט, אובייקטיבי, קונצפציה וכו' — ואתה נופל אפיים-ארצה ואומר: "יא-אללה, מה יהיה הסוף? גם פה נחלאים?". אין מה לעשות: אי-אפשר להימלט מהם, וכך, מעוד אנו מדרימים ומעריבים והולכים ומתרחקים משיחות רציניות מדי, (מי זה ההרמן הסה הזה?) נתקלנו, על הק"מ ה-102 בעמדת שקים ולידה מסתובבים כמה מה"הם"... אתם יודעים... הקדימו שלום, החזרנו שלום — ומייד קפה ועוגה, ומשפחת הנח"ל רוכבת שוב. מה עם זה — ועם זה — ועם ההוא — ועם הדו-די-דו. ואתה זוכר איך — ומסתבר שהיינו באותו גרעין, ואל תשאלו, שמחה וששון...

מהו הקילומטר ה-102 ומה עושים שם (גם שם) נחלאים? נסלח לכם על השאלה. את התשובה יתנו לכם דרור, גרעין, פראן, עמוס ויוסי מגרעין אביר, לבארי, הכוח הזה הוקם שמוך להתחלת המלחמה, ככוח מיוחד. הוא מורכב מנחלאים בשל"ת, והוקפץ לכאן בהליקופטרים. הק"מ קרוי כך משום שהוא מרוחק כק"מ מנקודת הגבול בק"מ ה-101. אגב — בק"מ ה-101 מצוי כוח נחלאי אחר, האחראי שם על שמירת המקום ומפגין נוכחות... אני אומר לכם — אי-אפשר להימלט מהם. איפה שלא תסתכל — נח"ל, כמעט כמו... גולדנברגים.

מספר דרור, כשעמוס ויוסי עוזרים לידו: "הועברנו, עם פרוץ הקרבות, והוקפצנו לכאן במסוקים — בתוך אש חופת של מרגמות. היינו החי"רניקים הראשונים במקום (חלוצים) — או לא?", ומאחר שהוקפצנו מעל לכר-

בעמק שמוח, בנוף מדברי, על הגבול החדש עם מצרים — של"תניקים.

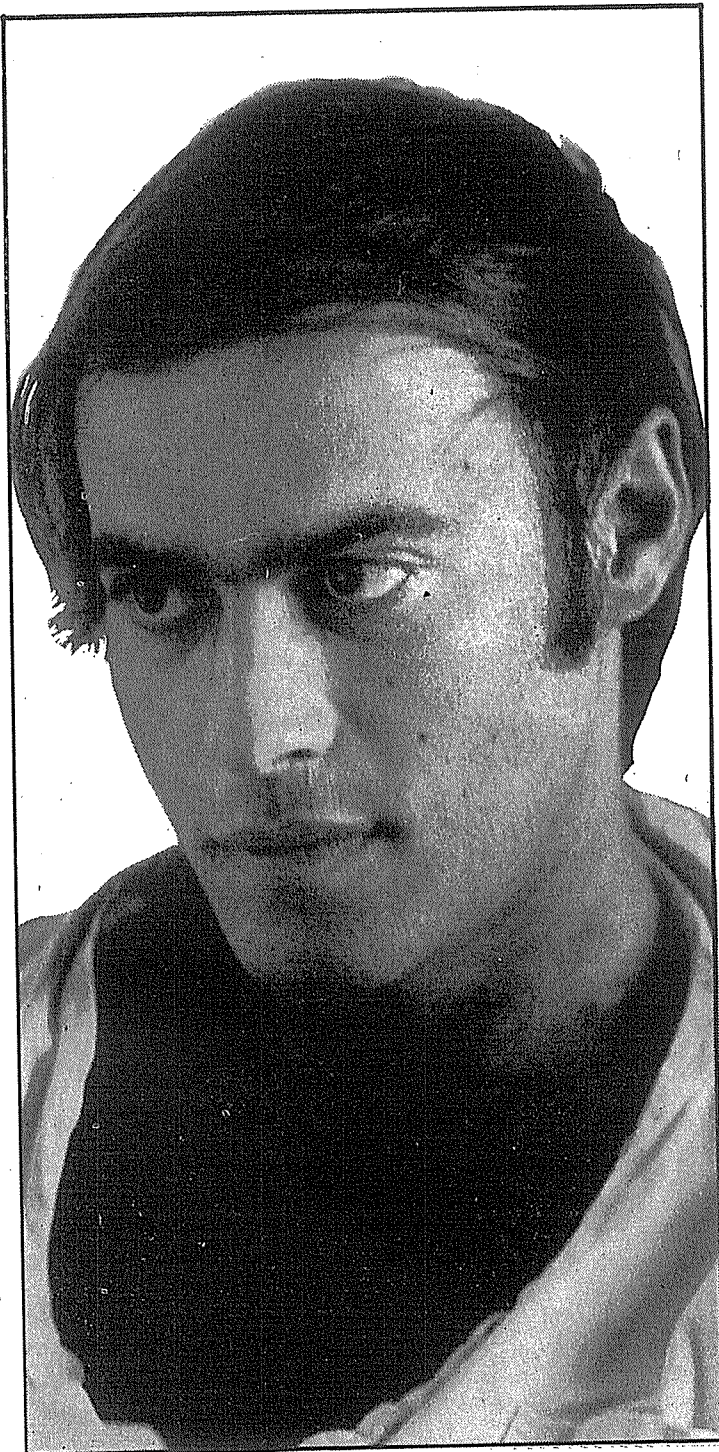
השל"תניקים

פגישה בעיר סואץ

ידענו מה בדיוק המשימה שלנו. ראינו רק שהארטילריה שלנו מפגיזה את העיר סואץ, בלי הפסקה. אותנו העלו על אוטובוסים, וכך נכנסנו אל העיר.

בראש הטור נסעה יחידת טנקים-טיים, אחריה באה יחידת חי"ר אחת, ובסוף הטור — האוטובוסים שלנו. רק כשהיינו בתוך העיר והיינו

את החבר'ה של גרעין, "גלבוע" הזעיקו מקיבוץ, מהשל"ת, ביום השני למלחמה: "בימים הראשונים לא עשינו הרבה" — מספר אשר אוהנה, מחברי הגרעין. "רק בשבת השנייה למלחמה ירדנו לסיני, והונחתנו בגדה ה- מערבית של התעלה. צירפו אותנו שם ליחידת חי"ר. אז עוד לא

"אני מסתכל ורואה שאחד מאלה שותכים את האלונקה הוא — אחי".

כבר תחת אש, ירדנו מהאוטובוסים 'תפסנו מחסות בצידו הרחוב.

הקצינים המצריים

דוחפים את חייליהם

"התחלנו שם להתקדם בתוך איזו שדרה ארוכה. הטנקים שטפו את הר עיר והתקדמו הלאה. החי"ר התפזר ברחובות האחרים, ואנחנו נשארונו ב- שדרה ההיא, ומצאנו פתאום את עצמנו נו נתונים למכת-צליפות. הצלפים ישנו בתוך הבתים, סביב רחבה קטנה, באמצע השדרה. "תפסנו עמדות בתוך חנויות קטנות, משני צידי השדרה, והשבנו אש. פתאום ראינו שיחידות חי"ר מצריות מגיעות משני קצוות הרחוב, ומנסות לסגור עלינו. זה היה פשוט יפה לראות אות איך המפקדים שלהם דוחפים את חייליהם מאחור, כי אלה פחדו להיכנס לשדרה.

"בכמה נקודות הצליחו חיילים מצריים להגיע לאמצע הרחוב, וכשיינינו עליהם — התבלבלו, ולא ידעו מה לעשות — להמשיך או לסגת. רבים חזרו, אבל אלה שנשארו ירו עלינו כל הזמן.

"אני ישבתי בתוך חנות קטנה, עם עוד שלושה חבר'ה. הם תפסו שאנחנו שם, וירו עלינו, כשהם מרתקים אותנו נו באש חזקה מאד.

בדיחות באמצע המלחמה

"מדי פעם היינו מציצים החוצה, יורים חזרה, ומורידים את הראש, עד ליריה הבאה. הם היו קרובים מאד. אחד מאתנו נפצע בידו, והנחנו אותו בפנינו, שלא יפגע יותר. אחר-כך הם התחילו להוריד עלינו בוקות. החרטיאו פעמיים, אבל בפעם השלישית — פגעו. אחד החבר'ה עף החוצה, מההדף, ולא ראינו אותו יותר (רק בתום הקרב, הסתבר שהוא נאסף והגיע לבית-החולים, בשלום). מהבזז קה הזאת נפצענו גם אני וגם החבר השני. אני נפצעתי ברגל ובכף היד, והייתי היחיד שאיכשהו יכול היה להשתמש בידי: חבשתי את עצמי בתחבושת-האישית וברצועות שקרעתי מהמכנסיים ועזרתי גם לשני הפצועים האחרים שבחדר לחבוש את עצמם.

"יותר מזה לא יכולנו לעשות: להורציא את הראש החוצה — זאת היתה התאבדות. אז ישבנו, שם, שלושה חבר'ה פצועים, בחדר קטן, באמצע הקרב, והתחלנו לספר בדיחות. ישבנו ככה אולי שלוש שעות. אני שמתי לידי את הנשק וכמה רימונים, למקרה שהם ינסו לפרוץ לתוך החדר.

"היה לנו זמן, דיברנו הרבה על הר-תוכניות, שהיו לכל אחד מאתנו לזמן הקרב. אחד החבר'ה, למשל, אמר שרצוי שהוא יצא משם מהר, כי ב- שבוע הבא יש לו משחק כדורעף, והר-קבוצה שלו לא תסתדר בלעדיו, אז — בבקשה... כל אחד ניסה להעלות את המורל לשני.

"ממול, בצד השני של הרחוב, ישבו עוד חבר'ה שלנו, וגם הם לא היו בר מצב טוב משלנו. כל הזמן צעקנו אחד לשני ודיוחנו על המתרחש.

פוחב אחי — אחי

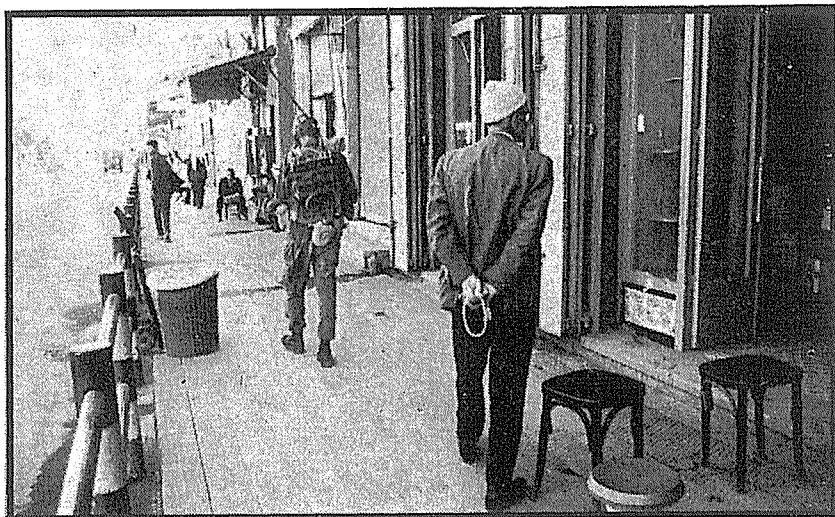
"אחרי שלוש שעות, הגיע כוח שריי-תק את המצרים, ונתן לנו אפשרות להתפנות. היינו חייבים לרוץ מהר, למרות הכאבים. הגענו לחדר שבו היו עוד פצועים, ואחרי עשר דקות הגיע סיוע עיקרי של טנקים, וחל"מים ועוד. אנשי הכוח ירו על הנקודות, שבהן ישבו מצרים, ותוך כדי אש העלו אותנו על 'חל'מים, ויצאנו מה-עיר.

"בתחנת איסוף-הפצועים העלו אותי על אלונקה, ופתאום אני מסתכל ואני רואה שאחד מאלה ששותכים אותי על האלונקה, הוא — אחי. כשקראתי לו, קפץ ושאל, מה עניינים? הסברתי לו שכל האברים אצלי בסדר, שאני יכול להזניז אותם, ושלא נורא. הוא עזר לחובשים, עלה אתי לאמבולנס, ונסע אתי עד למסוק.

"אני עליתי, והוא נשאר."

בי
עזה. 2 בנובמבר 73
הצהרת בלפור. אי-
לת-פנים, בבגדים
עוברת ליד סיור צה"ל
באזור, כשכד גדול על
ילדים קטנים רצים, ו
בוץ ובכבישים, וערב
כפיה, מנסה לגרוור את
שהחליטה להעצר בא
כביש הסואן. הפטרול
אלי נע בין הסמטאות
מכשיר הקשר שלו
צעקות מרוחקות של
ערבים המשחקים כפי
בקרב עמדת-השמיר
ויר, ניחות הגשם הראש
השנה להצהרת-בלפור
מאז ומתמיד, יום מוע
גנות ומצעדי מחאה
מפקדי הנפה שהכינו
"לכל צרה" זכו, בסו
דבר, ליום של שקט מ
"שקט זה" — אמר ע
ממפקדי הנפה — "מו
המדיניות שלנו בשטח
דיקה את עצמה".

יש קשר? אתה מהלך
ברחובות-עזה, בימים של
מלחמה, חולף על פני
נשים, שרפרפים ו"שבאב"
— ואיך יודע אם מבטי-
השנאה שאתה נתקל בהם,
קשורים במלחמה — או
לא.

צהרת בלפור בעזה

דילמה חינוכית

מקור האכזבה, במקרה הבא: בסיומה של כל משמרת, נשארים לחברה סנדוויצ'ים ופירות. מה מוזן המגיע אליהם. אנחנו מסדרים את הילדים המונחנים האלה בשורות, ונותנים להם בננות, תפוחי-עץ ולחם. הם תמיד מגיבים על זה בשמחה גלויה, ובמשך הזמן למדו את מועדי חילופי המשמרת שלהם, והם מסתדרים כבר בי עצמם בטורים ישרים, לפני העמדה שלהם, בערך חצי שעה לפני חילופי המשמרת.

כל יום באים ילדים נוספים, ועכשיו אנחנו מסדרים אותם בשורות, כדי שנוכל להשתלט על הפלוגה הזאת. העצוב בכל הפרשה הוא שלאחר שהילדים מסתלקים עם שללם, הם עומדים מרחוק, וחלק מהם מתחילים לקלל את הילדים ולתקוף אותם. הם עומדים מרחוק, ונותנים בלחם ובפירות, שהצגה, שחורות על עצמה מדי יום, היא נושא נוסף לוויכוחים: להמשיך לתת אוכל לילדים, או לא. ההחלטה הזמנית, הנוכחית, היא להמשיך — למרות התנגדותם.

לשאני רואה אותם הולכים יחד פנים בפנים ובבית, וששאני נזכר בתיאבון שבו הם אוכלים כל פרוסת לחם, איני יכול שלא לתת להם עוד, למרות שאני יודע מה יקרה בעוד כמה רגעים. אני יודע שאני לא אביא לכאן את השלום ע"י המעשה הזה, שלי, אבל אם דבר זה יהיה אחת הסיבות לכך שמחוציקים האלה לא יגדלו מחבלים בעתיד — דיניני.

עוז', המדים שהם לובשים לא השכיחו מהם את עובדת היותם מדריכים. הם חיים ב"קומונה" הראשונה בעזה, שהקימו על דעת עצמם וללא אישור משרד החינוך וההנהלות הארציות של התנועה. למרות זאת כבר חלקו ביניהם את העבודה לפי ההתמחות, וכל מדי-ריד קיבל שיכבת-גיל, או איזור-פעולה בעזה, שבו עליו להדריך ולחנך את הנוער המקומי. מבחינה תיאורטית הכל הסתדר על הצד הטוב ביותר, אבל, "מבחינה מעשית בינתיים זה לא פועל".

עד שיתגברו על כל "הקשיים", מבחינה מעשית, הם מבליים את שעות הפנאי שבין משמרת למשמרת באווירה מיוחדת במינה. ה-עובדה שהם יוצאי תנועות שונות, ועובדת היותם נחלאים, מביאות, כמוכן, לתוצאה הצפויה: ויכוחים אינסופיים. המעניין הוא שהווי-כוחים אינם גוררים עימות חיוכים ומתחים חברתיים, אלא תמיד מס-תיימים באווירה ידידותית. יש לנו הרבה משותף, אומר טוביה לב, "כולנו עברנו טירונות בנח"ל-חוף והוויכוחים הלוהטים מתפש-רים ומסתיימים תמיד בבדיחות על אוחיון, הספר, או דני, הרס"ר".

נחמיה בן-יצחק טוען שהוא "מאוכזב" מן הנוער המקומי. נחמיה הוא מדריך בתנועת הנוער העובד, בהרצליה, ורגיש מאוד ל-נושאים חינוכיים.

שאר נחלאים במיל, ששמעו בחד-שות על המלחמה והספיקו להגיע מחו"ל, לפני שסגרו את שדה-התעופה. כוח מאולתר זה הועמד לרשותה של יחידה מקומית. מאז שהגיעו לכאן הם מפטרלים ברחובות עזה, או שומרים בעמדות ליד המקומות מרכזיים המועדים לפור-ענות. למען האמת יש לומר שהם נאלצו להיאבק קשות בבקו"ם כדי לקבל תפקיד כלשהו, לכן, בניגוד לחיילים רבים, הם אינם מצטערים על שאינם נמצאים "שם" בקו ה-ראשון. אני מסתפק במועט, אומר רן, חל"תניק מגרעין, "הראל-מור שבי" ושמת על העבודה שנפלה בחלקי. רבים מחברי, שרצו לקבל תפקיד כלשהו, נשארו בבית ולא קיבלו שום משימה. אינני חושב שיש לזלזל בתפקיד הזה, כיוון ש-בעבודתנו אנחנו משחררים את מדינת ישראל מהדאגה לבטחון ב-עזה. אמנם, זה לא כל מה שיכול-ת: לתת, אבל גם זה משהו". קשה להם לפרט את מעשיהם במלחמה: "מה אפשר לספר על עבודה שג-רתית והדגונית, שאין בה כל התי-פתחות?" הם שואלים. בהתחלה עוד הורגש קצת מתח, אולם במ-רוצת הזמן המתח ירד.

קומונות-עזה

בבית שבו הם מתגוררים, קיבל באופן טבעי את השם: "קומונת-"

ירות השקט הזה, אין לומר ולחמה לא הורגשה בעזה. ה-יה היתה רוויית מתח.

וחילה הסתמנו משיכות רבות נספים מהבנקים, אולם במשך יחורו והפקידו העזתים את

ישראלים, כאן, יש הרגשה, כי ה-עומדים מן הצד וצופים ב-מה כבמשחק. הם מאזינים ל-קאהיר, וכשמוזכרים להם את נותו בזמן מלחמת-שת-ה-הם הם מזדרזים לענות, כי ה-המצרי השתפר, כמו החייל

התחלה, בימים הקשים לצה"ל, לו במבטי שנאה מצד האוכ-

ילדים אפילו לא הסתירו את ותיכם, כפי שנהגו המבוגרים. ה-מקרים הם זרקו עלינו אב-א קילול אותנו מרחוק, מ-טוביה לב, חל"תניק מגרעין ש-שעשה בעזה, בסיוע ש-ובדק מכוניות ו"טיפוסים

מכל הבא לכת

יחידה של טוביה היא קבוצה ת של נחלאים מגרעינים שור-וגילאים שונים. רוב החברה-מדריכים-שליחים בחליה, וה-

שולטת"ים" הזקן כסוס מלחמה

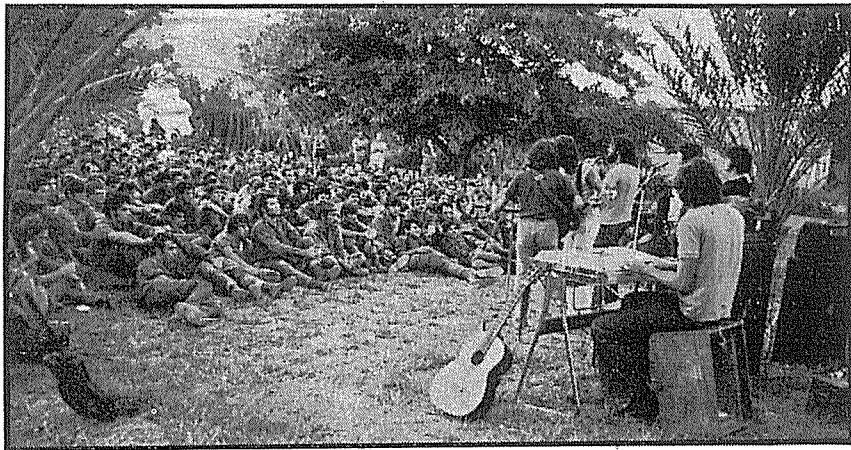
1

תוך האוטובוס הצבאי המיטלטל, עליו מצוירת הכתובת: "להקת הנח"ל", מונחות ערימות של מזוודות, תיקים, מעילים, כלי-נגינה ו... פה ושם — אנשים. מדי פעם מתרומם מתוך הערימה פרצוף מנומנם ובוהה, שנסוג בבהלה למקומו, אחרי בעיטה לא רצונית של איזה שכן, או צניחה די מקרית של מזוודה. ליד הנהג עומד איציק בתנוחת שדרן רדיו, מגלגל את עיניו לכל הכיוונים האפשריים ומתאר לנוכחים את הנוף המואפל לחלוטין כשהוא מעוות את פרצופו.

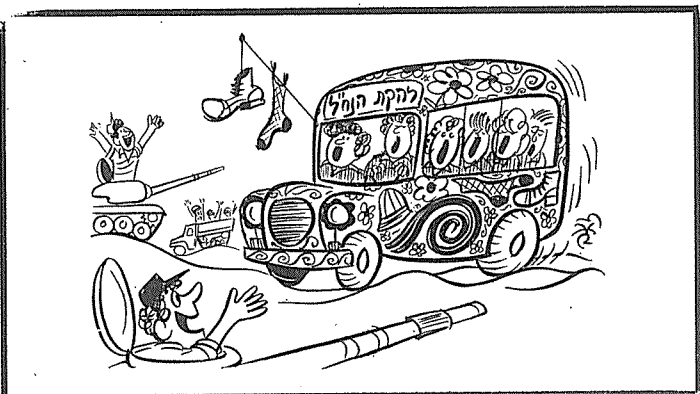
הופעת שלוש בנות מלהקת "שוקולד" מנסה-מסטיק, שלושתן חברות הלהקה לשעבר, שבאו בהתנדבות, והופעת להקת "כוורת", שבנייה מחבריה הם "מילואימניקים" שלנו, והשאר באו בהתנדבות. ביום כיפור ב-11.00 בלילה הגיעו כל החבר'ה לפיקוד ויאר עבר איתם עד 3.00 לפנות בוקר. נקבעה חזרה נוספת ליום ראשון בבוקר, ואחריה יצאה הלהקה לדרך. ביום השלישי להופעות הגיע מנחם

ברגע ש"שולטת"ים" הזקן (כינויו המסורתי של האוטובוס בפי להקות הנח"ל), מגיע לבסיס באחד ה"איי-שמים", מתעורר הכל לחיים. מיקרופון נים ורמקולים מורכבים במהירות על הבמה המאולתרת, בנות הלהקה שולפות את כלי האופור (שבלעדיהם הרי אי-אפשר) ומוסיפות עוד שכבת צבע על אלה שכבר הספיקו לדהות. "נו, כבר", תוריד כבר את הכלים, "זו מהדרך"... ופתאום שקט! מאסטרובבקה!

להקת הנח"ל
(משמאל)
באחת מהופעותיה
הרבות
באחרי האי-שמים.
למשה:
הלהקה בסיוורה,
בעיני זאב.

הכל נראה פשוט, אבל כדי שהלהקה תופיע, צריך היה שמישהו יארגן אותה. על ההתארגנות הזו, מספר איתן, קצין החינוך הפיקודי: "ביום כיפור, אחת-צ. אחרי ששמעתי את הדיווח על המצב בישיבת המטה ה' פיקודי, החלטתי להוציא את להקת הנח"ל לסיבוב הופעות בבסיסי צה"ל. מכיוון שהלהקה הנוכחית עוסקת ב' חזרות, הועקתי את אנשי המילואים שלה משלוש השנים האחרונות. יאיר רונזבלום, מדרך הלהקה, שכבר ישב דרוך ומתוח ליד הטלפון שבביתו, הגיע לפיקוד בריצה, התחלנו לגייס את החבר'ה ובמקביל לתכנן לוח זמנים להופעות. יאיר עבד על הרכבת תוכנית מיוחדת: חלק אחד — מהופעת הלהקה הנוכחית, עם אנשי המילואים שלה, בשירים ישנים וחדשים;

אג"ם גבה-גלי

כניסה אסורה לכל הדר-גות, מכריז השלט הנמצי על הדלת. בגלל המלחמה הוסיף מישהו בדיו אדום, כולל קצינים. אל מול השלט הזה עומדים בחוף חיללים וקצינים המתנפלים על כל מי שיוצא, ו-שואלים, "נו?", "מה חדש?", "מה שמעת?", "בפנים, בתוך ה-חדר, מתרוצצים קצינים ופקידות בין הטלפונים המסטרטים, ובין המפות. פה זורקים פקודה, שם מחלקים תדריך ומדי פעם מעיפים מבט לעבר הקיר, עליו תלויה מפה ענקית וציצו-מס-

מן עליה את התקדמות כוחותינו, ושינויים במיקום כוחות ה-אויב. הקירות מלאים במפות, ולוחות איכון יחידתיים, ש-תפסו את מקומם של הפוסט-רים. חדר המלחמה הנ"ל הוא משרד ה-אג"ם בפיקוד הנח"ל. כשפרצה המלחמה, היה האג"ם הראשון להתארגנות. קיבלנו כל הזמן דיווחים שוטפים מה"אג"ם מספר אשר, עוזר קצין אג"ם. בנוסף לזאת, היה לנו קשר עם מוצב המוח, כך שהיינו מעודכנים היטב בקשר לכל מה שקורה. מהמטכ"ל החלו להגיע הוראות ו-פקודות לגבי הצבתם של חיילי ה-

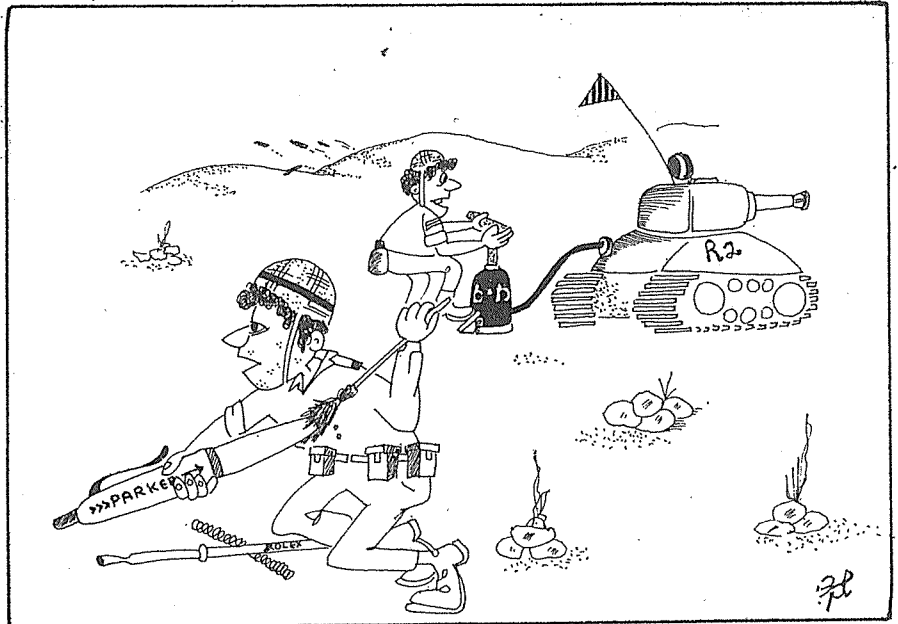
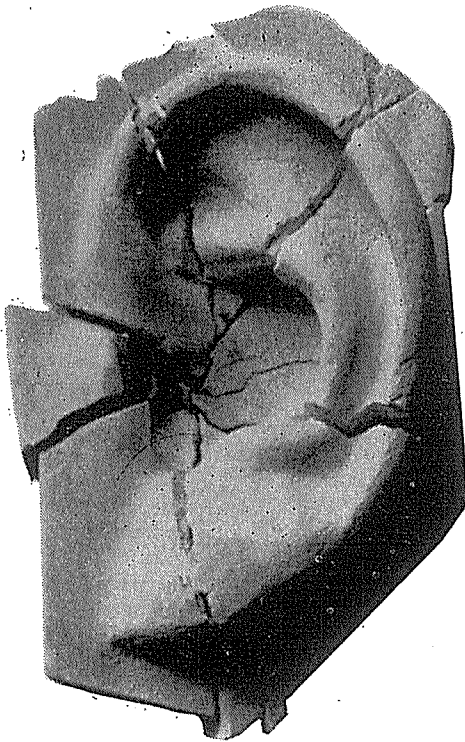
נח"ל בחזיתות השונות, והאג"ם דאג להתארגנות מהירה, "שברנו שיא צה"ל". מספר באאות אחד מקציני האג"ם. "היחידה הוקמה תוך זמן קצר ודיווחנו למטכ"ל שהיחידה מוכנה ל-תנועה". הפירושים הצטיינו קציני האג"ם מציינים לשבח במיוחד את עבודתם של חיילי נח"ל-חוף. יש שם כוח גדול, עם מרץ ורצון לעשות כל מה שיתנו. בימיה הראשונים של המלחמה הוטלו עליהם משימות לבצע עבודות הנחשבות ב-עיני החיילים כעבודות שחורות, כולנו הופתענו מן היעילות והמהירות, שבה התבצעה העבודה. החיילים עסקו בתחילה בקריאות למילואים.

דני סנדרסון: מונו
,,הייתי בבית בשבת, שב צה המלחמה. בחשדות, שמעתי על התקפת הו והסורים, וכמובן, כעשתי שלא הודיעו לי על-כך קודם בלית-ביררה, ישבתי וחיכתי טלפון, שלא הגיע, מעץ ובידור. אותו ערב, היינו צ להופיע ב'אלהמברה' צ לפשנל, האמרגן שלנו, והו ליט דקיים את ההופעה ו

כשהגענו בערב ל'אלהמברה' לנו שם קהל 'המונה' של כ-10 שהיה מפור באולם שיש בו מקומות. חששנו שמחיצות הכפ הקהל הזה יהיו מוגזמות, והחל להופיע. היינו מדוכאים מא היתה תקופת 'כוחותינו בולמ כמו הרבה אחים הרגשתי אי-אפשר לשבת בבית סתמי-כות. ידענו שחברי להקת הנח"ל, והתחלתי לצאת אחריהם. את מאיר, יוני וארון (שאר ח להקה — גידי ואפרים, גוייסו כמילואים), ויצאנו במכונית נסענו אחריהם כל הדרך. למענו האבטחה שלהם (לאלון יש שחורה בר'תמיקה), אלא שו ידעו על-כך. הוזהרנו שהנסיי על אחריותנו כי לא גוייסו אבל ידענו שזה יסתדר מאוד הפעם הראשונה שבה, 'הרחנו מלחמה, היתה ביום ראשון ב אחד מבסיסי צה"ל. התחלנו רק ולהעמיד את הצידוד על ופתאום נשמעו שני פיצוצים גיים מאוד. באופן אינסטנטי תי, והתחלתי לרוץ לכיוון לג ברור. כמו שאני יוצא מתוך נכנסת לי ישר לתוך האווז — הרגשתי כאילו אני יושב בתו ליפיר, שגיימי הנדריקס מג היה לא נעים. אמרו לנו להח שטח, וזאת היתה נוחמה מסוי לפחות נתנו כיוון. נכנסתי קרובה, וחיפשתי עץ להסתתר ריו, לבלבל את הפגז. זה היה אבל לא הצלחתי לחשוב על מוצלחת יותר. בפעם השנייה, בסיני אחרי כשבועיים. או כ מנוסים יותר. היו כמה חברי לו קבעו שיאיי ריצה לרוחק, ויירח לט. במקלט היה גורא צפוף. ו שחצי-האי-סיני היה שם. מע פה התחבא החצי השני. חיכנו עה, ובינתיים סיפרנו בדיחות שירים. בבסיס אחד ממערב, קיבלו אותנו עם צלחת ענקי היה כתוב באותיות מחומס: 'כבוד לנח"ל'. בכלל, תגובות לים ברוב המקומות היו גלובי חבל רק שכאשר הופענו בצד בי של התעלה, לא הסכים לבוא גם כן להופעה, למרות אותו: אמרו שהם גייטראלים

בנוסף לכך, עסקו חלק מהם כלים בתחמושת. הם העמיס פורים מאות טונות תחמושת קים וחל"מים, ובכך קיצרו את מועד יציאתם לחזית". על רוב מבצעים של אג"ם, מוטל עדיין איפול. השגרתיים בזמן המלחמה עדיין בסדר, ואולם היו כמ יוצא-דופן בעבודתם. המג העבודה היתה לתת, מתנות לא חשב עליהם. המפקד אג"ם ידעו שאנשי המטכ"ל דים מאוד בעיניי המלחמה, להם זמן לחשוב על גיצול צורה לא מקובלת, "לכן, עש בים וביצענו את העבודה ע בצורה כזאת, קיבל צה"ל, נוספות לאחר מחשבה מאוד אנשי אג"ם נח"ל. כמו, למי דה סודית, למטרות מיוחדות, מה... תוך לילה, או סידרת איו רות, בבסיס הנח"ל, עבור כו צה"לי וכו'. "עבדנו כמו מטורפים", מס אר, "אבל היה כדאי".

אונג וואס איז אפגעקומען...

כתבי צבאי בקרב

בסיני, סיפר כי ערב קודם לכן, בשעה שערך בדיקת שמירה, תפס את החורבן עם טרניטור ביד. למה טרניטור פתוח? שאל ראובן. התשובה היתה מסבירה ומשכנעת: „כי זה מאיתנו שלא שומר — שומע, וזה ששומר, רק מאוויז. ואיך איך ואילו כש-הייתי ברמת הגולן, התבשרתי כי קבוצת חיילים שהתפלאו מביצועיו המושלמים של אחד המאגיסטים, שעבר מבית החולים וסיפר כי מעתה יצמיד את הדרגות לכתפיו... מגנט... מדורנו, כך סיפרנו במלחמה, הוא פופולרי מאוד, כנראה, גם מעברו השני של הקו. כך, למשל, ביקש מאיתנו בלנחם, שנפצע ברמת הגולן, כי נעביר באמצעות „האון“ — ברכת-תודה לחיילים הסוריים שפגעו בו, מסתבר כי ראיתו של מנחם לא היתה מושלמת והוא התיקש מאד בקריאת שלוש השורות שבתחתית הלוח. בבדיקות שערכו רופאיו, עתה, לאחר הפציעה, התברר כי זו הפכה את ראיתו... שש-שש-א-א-א בעת ביקור כתבו בלנחם, עם שוך הקרבות ברמה, שמע הוא את אחד הצנוריים, בעל חוש עיתונאי מפותח, נאנח ואומר: „אילו יכולתי לפרסם את כל מה שמקחי במלחמת יום-הכיפורים...“ א-א-א-א-א באותו מקום, באותו סיני, אך כעבור ימים אחדים, שמענו כולנו את טעותו של קריין-הדרדון, בשידורי ישראל, אשר הודיע כי „התפלה בארץ — בוטלה!“ ראיתי כמה רופאים שנשמו לרווחה, כשהתבררה הטעות א-א-א-א ואם בנושא הזה אפילו עסקינו — נמסר לנו מענף הלוח כי זו פגעה גם ב... יצור הביצות. מתברר, שבעונה זו, בשעות הבוקר, מפעלים בדרך כלל תאורה מלאכותית, כדי להאריך את עירנות המטילות. מניעת התאורה גרמה ליידיה בהטלה. שלא דע מצרות א-א-א אתה הקציני גות הקרבות בירות כזה! — כך סיפרנו בעיתוננו הקרבי השלישי — כששבנו מסיני, — היא סמל-גילי. „השובע“, סיפרה, „התלוננו הבנות כי המכ-נסים החדשים, שקיבלו, לוחצים קצת“, „איפה זו“ — התעניינו לדעת. „כאן“, היא, „התשובה, באיור — בית השחי“ א-א-א מה חשוב כמובן, היא העובדה שחילולי צה"ל נשארים מפוכחים, גם בעת הקר-בות: על הגשק הקירות הם רשמו את השאלה הריטורית הבאה: „אתם מחפשים היגיון בעולם שבו הער-רה היחידה לא-הישמוש בגשק גרעיני, הוא... קיומו של הגשק הגרעיני? — אני מתערב שרשם את זה בחלל א-א-א, „אתה-ש! איך קוראים לך?“ — שאל סרן דב, את אחד המילואימנים בעל כובע אוטטרילי כזה גדול, הלה, שישב נשען על הקיר, הרים ראש אטיאט, הגביה כובעו, פקח עין תורנית, ואמר בקול עמוק: „קוראים לי... טריניטי“ א-א-א-א-א בומן של מלחמת מתגלים דברים רבים. כך, למשל, התברר, סוף-סוף, מהי הסיבה שבלב, מפקד יחידת נח"ל-כינרת, מגדל זקן: „בשנת 55“, סיפר גבי, „שהינו עם המגדל שלנו בשרה, מנותקים מהעולם, לא היו לנו מים. ובאין ביריה, התגלחתי מדי בוקר במין מלפפונים. מאז אני מגדל זקן וגונע גובבם — כאן — נסיים. ואילו אתם, חברי למחזור הגיוס גובבם בר 70, התווקי מעמד (גם אתה ארנב!) ובואו נעשה ביחד תרגילי שחרור, הרם הקיטבג, הורד. הרם. הורד. הרם. הרם...“

ליקט ונאנח: חיים שקרי

קריפטל, ענה החייל א-א-א, „שתי דרכים לו לא-דס“, כתב בגיר שריון-החלף על גבי טנק: „הדרך הטובה והדרך הרעה. למה תלך בדרך הרעה — ממילא צפוף שם! בחר בדרך הטובה!“ אמר, הבחור, אמר — לא נשבור לו המילה א-א-א-א פני-ברש, מסיפור נח"ל, סיפר על קריאת טלפון שהגיעה למרכזיה: „יש להוציא מיד מחלקת כוננות לסריקה באיור מחנה הסיירת“, „יש לחפש זו“, שאל סמל המבצעים, „יש לחפש את חופשת השחרור של סמל ירון ברושמיני!“ היתה התשובה א-א-א-א מצאנו ברפידים: „יש הקונה עולמו בשעה אחת, ולא מצליח להיפטר מזה כל החיים“, א-א-א-א יותר משעה עמל מושיש זילבר כדי להשיג את משקו, בטלפון. „תפס“, כן, המשק, „הלו!“ — צעק אל תוך השפ-פרת, „כן!“ — שמע את התשובה בקול עמום. „כאן מושיש זילבר, מהמשק“, מושיש זילבר זי — שאל קול נשי, „איננו, הוא במילואים, שלום!“ והשי-חה נותקה א-א-א במלחמה הוו השתדלו כולם להיות מאה אחוה. יקה אחד שלא היתה לו מכונת, החליט בלילות האפלה להאפיל את משקפיו וצבע אותם בכחול. „זה למען הולידריות“, הסביר... במילר, כמובן א-א-א-א נושא זה של ההתנדבות אישית מוכר לי את הידיעה שהתפרסמה ב„על-המשמר“, גבר ואישה הופיעו בלשכת מודיעין, ופנו בבקשה לשי-לוח מתנדבים להחזרת פתי-האשפה למקום, לאחר הקרסם עלידי שירות הגיון העירוי, כאשר נאמר להם, כי בתנחית העיריה נתבקשו התושבים להחזיר את הפחים בעצמם, השיבו: „הוראה זו בוודאי אינה מתייחסת לאינאלקטואליים. לעיריה יש ודאי מספיק מתנדבים להחזרת הפחים...“ א-א-א-א „הפנתר השחור מחפש את מלכת הכביש“, אני חוזר: „הי-פנתר השחור מחפש את מלכת הכביש“, זה מה שהיה כתוב על גבי משאית, שחלפה בראש-פינה. נראה לי שזה עסק רציני, או אם מישוה מצא אותה, את המלכה, שידוע לשרעבי, נהג המש-אית א-א-א-א-א רבותי — הגיעה זמנה של פינת המבורעה-הקפנה: „הוא מגויס?“ — שואלת מור דעה ב, מערב, „הכנינו לו שיבת חמימה ומרגיעה לבית עם אמבטיה של ערד“, מלחי, „ערד“, פייגו מתחיות, יריעו, יאוששו, יגבירו, מלחי, „ערד“, ישיבו לך את הגבר אותו את אותה — טם-טם-לה-לה-לה, פס-פס א-א-א-א אמרנו ערד, קוראים יקרים, זוכרנו בקליה, הרי לפיכך ידיעה שנתקבלה זה עתה: כתבו בהיאותנות הארון שהמתינו לטסה לסני, קיבל סרן וואב את המספר: 372. כשהמתינו ברמ-קול את בעל המספר 53 לעלות למטוס, שאל הסגן: תגידו חבריה — המספר הזה הוא עוד מלחמת-ששת הימים? א-א-א-א אפרופו זה: „האופי מימכט“ — אומר יואב הנ"ל — מסתכל, איש הביגלה — ולא על חורו“ א-א-א-א סגן ראובן, איש החי"ר, שעמיתו צאתי במהלך המלחמה לפעולת חילוץ

אם תראו אותנו מתהלכים בימים אלה, כשאוננו סמוקה-סמוקה, בצבע פלפל חריף, של תבינו זאת שלא כהלכה, זה לא בגלל שתלשו לנו את האוונים, כעובש משמעותי. וזה גם לא בגלל הכפור. זה בגלל ש„האון“ קיבלה — אחרי כל גזה שדואי עשושה — במלחמה — רקע אדום ועכשיו היא משוויצה עם זה א-א-א כל כך היינו עסוקים בסיפורי „און“ מהחזית, עד שכמעט והתחייבשה ולנו זו עטבורה, „שם“, מספרים לנו, כשהיתה המלחמה — בעיצומה, והמשטרה עמלה, עסוקה עד מעל לראש, היא נאלצה להקשיב גם לפגיונו של אותו חייל ובמדים, ושהתפיע יום אחד ובתחתית-משטרה נכחיה עם „שחור“, בידי, ובפיו: תלונה: „אשתי“, כך אמר — מפליאה בו מכותיה“ א-א-א ואילו בקיבוץ יגור היו כל חברי המשק אופטימיים. מומחי הלוגיסטיקה והאסטר-טגיה המקומיים טענו, כי בניגוד לדעת הוותיקים, הם מוגנים היטב מפני התקפות-אוויר: א. צורתם החיצונית של הבתים וצבעם משווים למקום צורה של כפר ערבי; ב. העשן של בית התרופה „נשר“, מסתיר ממילא את יגור... א-א-א-א ירון, טכנאי, ביח-דת קשר מוסיימה, הוא בהחלט בחור סבלני, כך הוא טיפל בזמן המלחמה בנאמנות בכל המכשירים שהגיר עו אליו, כשאליהם מחוברים פתקים, כגון: „המכר-מפוטם לא פועל“, „הכלי אינו תקין“, „המכר-רבת אינה נדלקת“, וכו', אך, בשבוע שעבר, הוא נשבר לחלוטין: „המכשיר“, כתבו לו, „אינו עובד כשבעיריים אותו למצב — off“ א-א-א-א הרבה מודעות התפרסמו בעיתונים בזמן המלחמה, אך זאת עולה על כולן: „אבד כלב רקל (נקניק) ביום ה' 18.10.73 בדרך פית. עונד חגורה לבנה בלי מספר. המוצא הישר יבוא על שכר“ א-א-א-א אם לא איכפת לכם, הרשו לי הפעם לסכם את המלחמה בשביל הנוסטלגיה ובשביל ההיסטוריה, נביא, עיכ, תוך שהם מפורזים בין סיפורי „האון“ החדשים, גם כמה סיפורים מהגליונות המיוחדים שחוצאנו בזמן המלחמה: חצי-פרס, „שחורן ישראל“ מגיע, (לדע-תי...) לצחי, יעקב ואננג צוות נחלאי של צנטוריון, שמערכת הקשר הנפגמת שלהם התקלקלה. נו טוב, אז איך נע הטנק? יש נוהל — יש פתרון. החברה אספו שיירי תחבושות, חוטי ברזל ועוד, וקשרו את הכל יחד. את קצה ה„נבל“, הניחו על עורפו של צחי הנגה, ומשם, — הלאה תחת בית שחיו של הבחור, כאילו היו משחקים ב„סוס וגלגל“, את הקצה השני של החבל העבירו אל הצריח, שבו ניצב המפקד. כשהיה צריך הטנק לפנות ימינה, משכו בחבל ימינה, ושמהל — שמאלה. וכשצריך היה לעצור, צעקו „היפה!“ ומשכו בשני הקצוות. אז תאמינו או לא, זה פלג א-א-א-א „שמע“, אמר לי סמל גולדשמיט, כשפגשתי אותו בסיני, „באחד משיעורי הנשק“, הוא סיפר, „שאלתי את אחד החיילים מהן הסיבות למעצורים בנשק, בשעת הירי“, „אותה“, אמר החייל, „היא ההזנה הכפולה שבאה עם הרחבת הפתי המחסנית, כשפות-חיים בה בקבוקי מים“, „וסיבה נוספת?“, שאל גולדשמיט, „סיבה נוספת זה שפותחיה גם בקבוקי